

UiT Norges arktiske universitet

Det juridiske fakultet

Aksjonæravtalers betydning for styrets myndighetsutøvelse

Hva kan aksjonæren få dom for?

Solveig Aashildrød Bjanger

Masteroppgave i Rettsvitenskap, JUR-3902, våren 2024

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	1
1.1	Tema og problemstilling	1
1.2	Aktualitet.....	3
1.3	Nærmere om bakgrunnen for problemstillingen	4
1.4	Oppbygning av avhandlingen.....	6
2	Rettslige utgangspunkter	7
2.1	Forholdet mellom aksjonæren og selskapet	7
2.2	Forholdet mellom generalforsamlingen og styret	9
2.3	Selskapets interesse	12
3	Lojalitetsplikt	15
3.1	Styrets lojalitetsplikt overfor selskapet	15
3.2	Aksjonærs lojalitetsplikt i aksjonæravtaler	17
4	Selskapsrettslige virkninger	22
5	Fullbyrdsdom overfor den misligholdende part.....	26
5.1	Problemstillingen og noen grunnleggende forutsetninger	26
5.1.1	Tingrettsdommen som illustrasjon av problemstillingen.....	26
5.1.2	Selskapsrettslige skranker for fullbyrdsdom.....	27
5.1.3	Obligasjonsrettslige skranker for fullbyrdsdom.....	27
5.1.4	Sivilprosessrettslige skranker for fullbyrdsdom	28
5.1.5	Kort om konsekvensene dersom det ikke er adgang til fullbyrdsdom.....	29
5.2	Kan en aksjonær ved dom pålegges å instruere et styremedlem?	30
5.3	Kan en aksjonær ved dom pålegges å stemme for en instruks fra generalforsamlingen til styret?	32
5.3.1	Instruksjonsadgangen	32
5.3.2	Aksjonæravtalens betydning for fullbyrdelse	33
5.3.3	Tredjepartshensyn ved fullbyrdelse	34

5.3.4	Konklusjon	36
5.3.5	Fullbyrdelsesmåter	37
5.4	Finnes det en annen domsslutning som kan sikre fullbyrdelse?	40
5.4.1	Selskapsrettslige skranker	40
5.4.2	Sivilprosessrettslige skranker	41
6	Avsluttende betraktninger	42
	Referanseliste	43
	Vedlegg	48

1 Innledning

1.1 Tema og problemstilling

En aksjonærs rettigheter og plikter knyttet til selskapet reguleres av aksje- eller allmennaksjeloven.¹ Likevel er det vanlig at aksjonærer gjennom avtaler (med hverandre) forplikter seg til å utøve disse rettighetene på en bestemt måte.² Hensikten bak aksjonæravtaler generelt er at de tar sikte på å etablere tilpassede løsninger som avviker fra eller supplerer de generelle ordningene i aksjelovgivningen. Typisk vil aksjonæravtaler benyttes til å gi minoritetsaksjonærer større rettigheter enn det som ellers følger av loven.³ En aksjonæravtale kan for eksempel inneholde bestemmelser om valg av styremedlemmer og daglig leder eller rammer for selskapets utbyttepolitikk.

Når en aksjonæravtale er inngått har den, som avtaler flest, bindende virkning for partene. Dette utgangspunktet er selvsagt og omtales gjerne som aksjonæravtalens avtalerettslige virkning. Tradisjonelt har det vært like selvsagt at en avtale mellom to eller flere aksjonærer ikke har rettsvirkninger for dem som ikke er part i avtalen. Denne presiseringen er særlig viktig overfor eventuelle utenforstående aksjonærer, selskapet og dets medkontrahenter. At en aksjonæravtale kun påvirker rettsforholdet mellom partene, følger av utgangspunktet om at aksjonæravtaler ikke har «selskapsrettslige virkninger».⁴

I juridiske fremstillinger og rettspraksis finnes det stadig flere holdepunkter for at det i enkelte tilfeller bør gjøres unntak fra dette utgangspunktet. Fremstillingene har imidlertid hovedsakelig dreid seg om såkalte stemmerettsavtaler og hvorvidt disse kan kreves

---

¹ Lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper (aksjeloven) og Lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper (allmennaksjeloven).

² Aksjonæravtale er ikke legaldefinert. For ulike definisjoner se: Woxholth, J. (2017) s. 26 flg. eller Andenæs (2016) s. 57.

³ I flere teoretiske fremstillinger brukes begrepene maktspredning og maktkonsentrasjon om hovedmotivene for inngåelse av aksjonæravtaler, se f.eks. Giertsen (2002) s. 536 eller Müller & Werlauff (2010) s. 70 flg.

Problemstillingen for avhandlingen aktualiseres bare der hensikten er spredning av makt.

⁴ I norsk rett ble utgangspunktet først formulert av Augdahl (1959) s. 315-316. I Dansk rett er prinsippet om aksjonæravtalers manglende selskapsrettslige gjennomslagskraft lovfestet i aktieloven § 82. Det samme er også lagt til grunn i svensk rett, jf. Arvidsson (2010) s. 15 med videre henvisninger. Som følge av det fellesnordiske lovsamarbeidet er det store likhetstrekk mellom de nordiske landenes aksjeselskapsregulering. Mangel på norske rettskilder om aksjonæravtaler, gjør det naturlig å se hen til både danske og svenske fremstillinger.

gjennomført direkte overfor generalforsamlingen. Utviklingen viser et stadig mer positivt syn på aksjonæravtaler som styringsinstrument i selskapsretten,⁵ men eventuelle konsekvenser for styrets saksbehandlings- og vedtaksmyndighet har i begrenset utstrekning vært gjenstand for grundige analyser.

Målet for denne avhandlingen er å analysere rettsvirkningene av lojalitetsplikt i aksjonæravtaler, der den griper inn i styrets myndighetsutøvelse.⁶ Det er nemlig ikke uvanlig at en aksjonæravtale inneholder en bestemmelse som forplikter partene til å lojalt påse at partenes representanter i styret overholder avtalen. En slik regulering av partenes plikt til etterlevelse fremkommer gjerne mot slutten av aksjonæravtalen og kan for eksempel lyde slik:

«Partene er enige om å anvende sin innflytelse i Selskapet slik at bestemmelsene og intensjonene i Avtalen overholdes av Selskapet og dets tillitsmenn. Partene plikter således, selv og gjennom å instruere sine representanter, lojalt å yte den medvirkning som er eller måtte bli nødvendig for at bestemmelsene i Avtalen overholdes, herunder også ved opptreden og stemmegivning i Selskapets organer.»⁷

I mange tilfeller vil nok en slik lojalitetsplikt dessuten følge av en naturlig tolkning av avtalen.⁸

Problemstillingen blir tydeliggjort når en minoritetsaksjonær ved aksjonæravtale sikrer seg mer makt enn hva aksjeloven tildeler eierandelen, og styret deretter fatter et vedtak som er i strid med de interesser og rettigheter en part hevder å ha etter aksjonæravtalen. Situasjonen aktualiserer en konflikt mellom lojalitetsplikt i aksjonæravtale på den ene siden og selskapets interesser på den andre. Hvor langt kan en domstol gå i å sikre lojal etterlevelse av aksjonæravtalen når det står i et motsetningsforhold til selskapsrettslige skranker og føringer?

---

⁵ Andenæs (2009) s. 7.

⁶ Metoden som vil bli benyttet er rettsdogmatisk. Det tas dermed sikte på å analysere gjeldende rett på grunnlag av den gjeldende juridiske metode, slik denne anvendes av domstolene, særlig Høyesterett som siste instans. Formålet med en rettsdogmatisk analyse er ikke å avklare et konkret rettsspørsmål, men å utvikle rettsregler som kan anvendes på typetilfeller, se Mæhle og Aarli (2017) s. 279-280.

⁷ Eksempel hentet fra tingrettsdommen som introduseres under punkt 1.3.

⁸ Andenæs (2009) s. 11.

1.2 Aktualitet

Det finnes ingen offisielle tall som sier noe om hvor utbredt aksjonæravtaler er. Dermed er det også vanskelig å tallfeste omfanget av aksjonæravtaler som gir minoritetsaksjonærer mer makt enn eierandelen etter loven tilsier. Det er likevel sikkert at aksjonæravtaler er mest praktiske i mindre, unoterte aksjeselskaper.⁹ Det har sammenheng med at aksjekapitalen her er fordelt på få aksjonærer, og avtalene inngås gjerne med samtlige aksjonærer som part. Det gjør at avtalene får stor betydning som styringsinstrument egnet til å gi minoritetsaksjonærer en reell innflytelse på selskapets beslutningstaking.

Til tross for aksjonæravtalers praktiske betydning, er det påfallende lite rettspraksis knyttet til manglende oppfyllelse av dem. Forklaringen er sammensatt. Sentralt er trolig ønsket om at avtalens innhold ikke løftes for offentligheten. Aksjonæravtaler er, i motsetning til selskapets vedtekter, ikke underlagt krav om offentliggjøring, og inneholder av den grunn ofte sensitiv informasjon om virksomheten og vilkårene for aksjonærenes samarbeid. For investeringsfond medfører offentliggjøring av konflikten dessuten en omdømmerisiko som senere kan få negative konsekvenser i konkurranse med andre investorer. Ønsket om konfidensialitet medfører at de fleste uenigheter løses gjennom forhandlinger eller voldgift. Ofte inneholder aksjonæravtaler en voldgiftsklausul som bestemmer at tvister skal avgjøres i en voldgiftsdomstol, hvis avgjørelser ikke er omfattet av en plikt til offentliggjøring. Uansett er rettergang kostbare og tidkrevende prosesser. Behovet for å dempe konfliktnivået og legge til rette for videre samarbeid om virksomheten er også en årsak til at det er mangel på rettsavgjørelser om aksjonæravtaler.

Sist, men ikke minst, kan det tenkes at lite rettspraksis skyldes usikkerhet knyttet til gjeldende rett. Dersom det viser seg at det ikke er mulig å avhjelpe mislighold av aksjonæravtalen der det forutsetter at styret omgjør et gyldig vedtak, innebærer det at den rettslige rekkevidden av en del aksjonæravtaler er mer begrenset enn man kanskje har trodd. En fremstilling av rettsreglene, og de ulike hensynene som aktualiseres ved problemstillingen, vil kunne bidra til

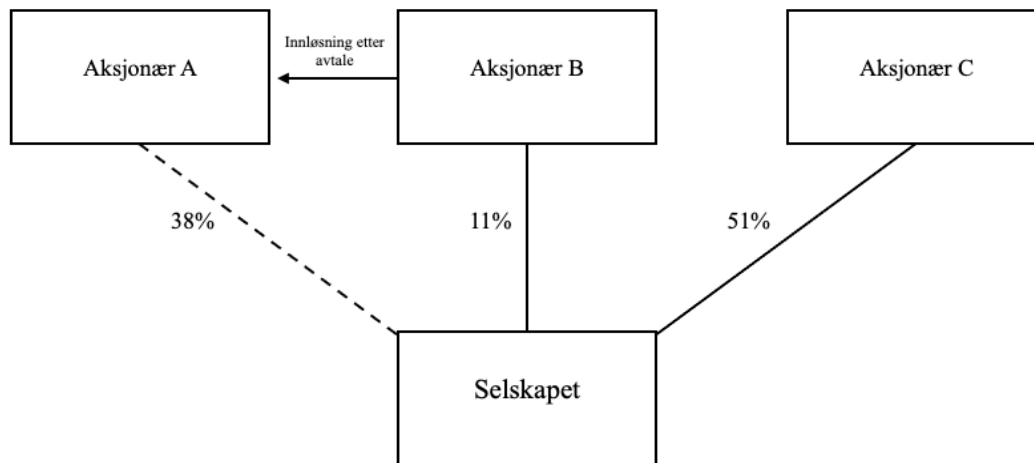
---

⁹ I motsetning til større, gjerne børsnoterte selskaper hvor aksjonæravtaler normalt omfatter bare et fåtall av aksjonærene, se Arvidsson (2010) s. 74. Fordi aksjonæravtaler, og særlig aksjonæravtaler som avhandlingens problemstilling retter seg mot, er mest praktisk i unoterte aksjeselskaper, vil jeg i det følgende ta utgangspunkt i aksjelovens regler alene.

forutsigbarhet i næringslivet på et område som har stor praktisk betydning. I tillegg kan den belyse forhold som det er nyttig å hensynta allerede ved avtaleinngåelse eller vedtektsendring.

1.3 Nærmere om bakgrunnen for problemstillingen

Inspirasjonen til avhandlingens problemstilling kom på bakgrunn av en dom avsagt av Trøndelag tingrett 23.01.2023.¹⁰ Tvisten mellom partene ble forlikt før ankefristen og dommen er med det ikke rettskraftig. Det bemerkes derfor at avgjørelsen ikke vil bli benyttet som rettskilde, men sakens faktum og problemstillinger vil bli benyttet som illustrasjonsmateriale.

Saken omhandlet et selskap med tre eierselskap, hvorav A og C var dominerende eiere med historisk tilknytning til Selskapet. Aksjonær B, et konsern som drev konkurrerende virksomhet i samme bransje som Selskapet, ble aksjonær i Selskapet i forbindelse med en strategisk samarbeidsavtale. Ved utløpet av denne samarbeidsavtalen inngikk Selskapet en ny strategisk samarbeidsavtale med en konkurrent av Aksjonær B.

Bakgrunnen for saken var en aksjonæravtale inngått mellom samtlige aksjonærer, som blant annet innebar en gjensidig løsningsrett dersom noen ervervet kontroll over et av de andre

---

¹⁰ Heretter omtalt som «tingrettsdommen». Dommen er en felles behandling av to saker – den ene er søksmålet mot selskapet, den andre er søksmålet mot aksjonær C. Spørsmålet som er interessant i denne sammenheng hører til sistnevnte og har saksnummer 22-049777TVI-TTRO/TSTE. Dommen følger avhandlingen som vedlegg.

eierselskapene. Med løsningsrett menes her en rett til å overta en annen aksjonærs aksjepost til en fastsatt løsningssum. Etter en runde i rettsapparatet fikk aksjonær B, med en aksjepost på om lag 11 %, fastslått sin løsningsrett overfor aksjonær A.¹¹

Selskapet hadde i vedtektene besluttet at aksjelovens utgangspunkt om styresamtykke i § 4-16 skulle gjelde, slik at ethvert aksjeervert er betinget av samtykke fra selskapets styre. Etter at aksjonær B gjorde løsningsretten gjeldende, tok styret i Selskapet stilling til ervervet og besluttet å nekte samtykke på grunn av konkurransemessige forhold.

Aksjonær B tok deretter ut søksmål mot Selskapet iht. aksjeloven § 4-17 første ledd nr. 3, og mot aksjonær C på grunnlag av lojalitetsplikt i aksjonæravtalen.¹² Saksøker B hevdet at samtykkenektelsen var ugyldig og at C som majoritetsaksjonær uansett pliktet å påse at samtykke ble gitt.

Retten konkluderte med at samtykkenektelsen var saklig begrunnet i selskapets interesse, og ugyldighetssøksmålet mot selskapet førte dermed ikke frem. Retten mente likevel at aksjonæravtalen påla partene en lojalitetsplikt og på denne bakgrunn forsøker tingretten å finne en måte å sikre gjennomføring av avtalen på.¹³ Uten noen særlig drøftelse kommer retten til at avtaleforpliktelsen ikke bør tolkes som en forpliktelse til å instruere styremedlemmene om å omgjøre vedtaket om samtykkenektelse, fordi styret ikke ville være rettslig forpliktet til å følge en slik instruks. I stedet kommer retten til at majoritetsaksjonæren må "besørge at avtaleforpliktelsene blir oppfylt", og i domsslutningen heter det at majoritetsaksjonæren "plikter å medvirke til at styret (...) gir det nødvendige samtykke» til B's ervert.¹⁴

Det prinsipielle spørsmålet som domsslutningen aktualiserer, er om en domstol i det hele tatt kan pålegge en aksjonær å direkte eller indirekte påvirke styret til å omgjøre en beslutning som er i tråd selskapets interesser?

---

¹¹ Inntatt i LF-2021-95094

¹² Se lojalitetsklausulen i aksjonæravtalen sitert ovenfor under punkt 1.1.

¹³ Se dommen s. 49-56.

¹⁴ Se domsslutningen i dommen s. 60.

1.4 Oppbygning av avhandlingen

Avhandlingen er strukturert slik at det innledningsvis, i *kapittel 2*, gis en oversikt over de selskapsrettslige utgangspunkter som gjør seg gjeldende. Formålet er å fremheve de selskapsrettslige strukturer og skranker som aksjelovgivningen oppstiller for å regulere forholdet mellom aksjonærer og styret, og for å verne om selskapsinteressen.

I *kapittel 3* vil jeg analysere lojalitetsplikten i de to ulike konstellasjonene som aktualiseres av avhandlingens problemstilling: Styrets lojalitetsplikt overfor selskapet, og partenes lojalitetsplikt i aksjonæravtale.

Kapittel 4 om aksjonæravtalers rettsvirkning tar for seg spennet mellom selskapsrett og kontraktsrett. Særlig vil jeg undersøke begrensningene ved kontraktsrettslige misligholdsbeføyelser når det gjelder aksjonæravtaler, samt utviklingen i synet på aksjonæravtaler som styringsinstrument i norsk rett.

I *kapittel 5* vil jeg, basert på disse utgangspunktene, analysere adgangen til å få fullbyrdesdom for en forpliktelse i aksjonæravtalen, når det innebærer å tvinge styret til å omgjøre et gyldig vedtak.

Avslutningsvis i *kapittel 6* vil jeg foreta en sammenfatning av analysen og knytte noen betraktninger til synet på aksjonæravtalers virkninger generelt.

2 Rettslige utgangspunkter

2.1 Forholdet mellom aksjonæren og selskapet

Aksjeselskapsretten bygger på et formelt likhetsprinsipp, som kommer til uttrykk i aksjeloven § 4-1 første ledd. Med mindre et aksjeselskap har vedtektsfestet at det skal tegnes aksjer av ulike klasser, gir hver aksje lik rett til selskapet. Gjennom generalforsamlingen utøver aksjonærene selskapets øverste myndighet,¹⁵ og som utgangspunkt gir hver aksje én stemme ved generalforsamlingens beslutninger.¹⁶

På samme tid bygger aksjeloven på et flertallsprinsipp, uttrykt i aksjeloven § 5-17 første ledd. Dermed spiller størrelsen på en aksjonærs aksjepost en avgjørende rolle for vedkommende aksjonærs innflytelse i selskapet.¹⁷ Flertallsprinsippet gjelder som et utgangspunkt for alle beslutninger hvor hverken lov eller vedtekt bestemmer at et annet flertallskrav skal gjelde.¹⁸ For de fleste beslutninger i generalforsamlingen innebærer flertallsprinsippet et krav om tilslutning fra et alminnelig flertall, altså mer enn halvparten av stemmene som er avgitt.

Hensikten med å praktisere et flertallsprinsipp fremfor et enstemmighetsprinsipp er å sikre effektivitet og handlekraft ved generalforsamlingens beslutningsdyktighet. Når enkeltaksjonærer og aksjonærer med minoritetsposter må gi etter for flertallsviljen unngår man langvarige diskusjoner, eller enda verre, at generalforsamlingen blir handlingslammet.

Flertallsprinsippet har imidlertid også sine ulemper. Når flertallet får bestemmende makt oppstår risikoen for at makten misbrukes til skade for minoriteten. Hensynet til minoritetens vern mot misbruk gjør at det er nødvendig å oppstille noen genser for flertallets makt overfor enkeltaksjonærer eller minoritetsgrupper, med mulighet for effektiv håndhevelse. I de norske aksjelovene vises denne avveiningen av hensynet til effektivitet mot hensynet til minoritetsvern, blant annet ved reglene om aksjonærrettigheter som kan utøves av enhver aksjonær, eller en nærmere angitt aksjonærminoritet.¹⁹

---

¹⁵ Asl. § 5-1 (1)

¹⁶ Asl. § 5-3 (1)

¹⁷ Bråthen (2022) s. 203.

¹⁸ Hvorvidt det er adgang til å vedtektsfeste et annet flertallskrav enn det som følger av loven, må avgjøres ut fra en tolkning av den aktuelle lovbestemmelsen.

¹⁹ Nærmere om aksjonærrettigheter, herunder individual- og minoritetsrettigheter se Bråthen (2022) s. 116 flg.

Eierskap til én eller flere aksjer utløser en rekke aksjonærrettigheter som følger av aksjelovene. I korte trekk dreier det seg om rett til utbytte og utdelinger fra selskapet, rett til å disponere over aksjen, og en rekke forvaltningsretter.²⁰ Forvaltningsrettighetene omfatter retten til å møte, stemme og ta ordet på selskapets generalforsamling.²¹ Som aksjonær har man imidlertid ingen lovfestet rett til å ta del i forvaltningen av selskapet, med mindre vedkommende opptrer som styremedlem eller daglig leder.²²

Aksjonærrettighetene kan bare begrenses der loven åpner for det.²³ Hvorvidt det er adgang til å frata eller begrense en aksjonærrettighet, må avgjøres basert på en tolkning av loven. I så fall kan aksjonærrettighetene reguleres i selskapets vedtekter som vedtas av generalforsamlingen med to tredjedels flertall.²⁴

Aksjonærenes eierinnflytelse begrenses ved at den bare kan utøves samlet gjennom generalforsamlingen.²⁵ En aksjonær med en aksjepost som gir tilstrekkelig flertall for en konkret beslutning, kan med andre ord ikke avgjøre saken etter eget forogtdbefinnende uten at saksbehandlingsreglene i aksjeloven om generalforsamling er fulgt.

I tillegg er utøvelsen av eierinnflytelse begrenset ved at den må skje innenfor de lovfestede og ulovfestede reglene om myndighetsmisbruk.²⁶ Det innebærer at aksjonærer, eller flere samarbeidende aksjonærer, med flertall av stemmene i generalforsamlingen ikke kan utøve sin myndighet på en måte som innebærer misbruk.

---

²⁰ Bråthen (2022) s. 116-117.

²¹ Asl. §§ 5-2, 5-3 og 5-11.

²² Andenæs (2016) s. 126.

²³ Bråthen (2012) s. 31.

²⁴ Jf. asl. § 5-18. Enkelte reguleringer krever imidlertid så mye som ni tidels flertall eller enstemmighet, se henholdsvis asl. § 5-19 og § 5-20.

²⁵ Jf. asl. § 5-1 jf. Aarbakke mfl. (2017) s. 334.

²⁶ Jf. Asl. § 5-21 som må suppleres med ulovfestede prinsipper om maktmisbruk, jf. HR-2020-1947-A (avsnitt 41).

2.2 Forholdet mellom generalforsamlingen og styret

I nær sammenheng med aksjonærenes innflytelse på selskapet, er generalforsamlingens innflytelse på styret.

Aksjelovene krever at alle aksjeselskaper har noen nærmere angitte selskapsorganer. De obligatoriske selskapsorganene er først og fremst generalforsamling og styre.²⁷ I tillegg skal selskaper med flere enn 200 ansatte ha bedriftsforsamling, jf. aksjeloven § 6-21.²⁸ Selskapet kan også velge å opprette andre ikke-obligatoriske organer. Eksempelvis er det vanlig at selskapet har en daglig leder, til tross for at det er obligatorisk kun for allmennaksjeselskaper.²⁹ I prinsippet er selskapsstrukturen i norske aksje- og allmennaksjeselskaper basert på tre styringsnivåer; generalforsamling, styret og daglig leder.³⁰ For avhandlingens del, er det særlig samspillet mellom generalforsamling og styret som er interessant.

Aksjeloven § 5-1 fastslår som nevnt at aksjonærene gjennom generalforsamlingen utøver den øverste myndigheten i selskapet, og gir med det uttrykk for at selskapsorganene er innordnet i et hierarkisk system. Som en konsekvens av at generalforsamlingen utgjør den øverste myndighet, kan den treffe beslutninger i alle selskapets saker som ikke er eksklusivt lagt til underordnede organer.³¹ Ledelsen av selskapet er lagt til styret og daglig leder, men generalforsamlingen har likevel en viss mulighet til å påvirke styrets myndighetsutøvelse.

For det første er det generalforsamlingen som velger styrets medlemmer, dersom selskapet ikke har bedriftsforsamling, jf. aksjeloven § 6-3 første ledd. Rent praktisk gjennomføres valg av styremedlemmer ved en avstemning hvor den eller de som får flest stemmer anses valgt, jf. aksjeloven § 5-17 annet ledd. Ved å ha relativt flertall av stemmene på generalforsamlingen, kan en aksjonær altså påse at styret, eller i det minste flertallet av styremedlemmene, består av

---

²⁷ Jf. henholdsvis asl. kapittel 5 om generalforsamlingen og asl. kapittel 6 om styret.

²⁸ Aksjelovene åpner for at selskapet og de ansatte kan avtale at selskapet likevel ikke skal ha bedriftsforsamling. Da utvides de ansattes styrerepresentasjon iht. asl. § 6-4 (3), og bedriftsforsamlingens kompetanse blir overført til styret, jf. asl. § 6-12 (5), jf. asal. § 6-37 (4). Reglene om bedriftsforsamling vil ikke behandles ytterligere.

²⁹ Se henholdsvis asl. § 6-2 og asal. § 6-2.

³⁰ Se Bråthen (2022) s. 180.

³¹ Jf. Ot.prp. nr. 19 (1974-75) s. 74.

kandidater som støtter aksjonærens interesser.³² På samme måte kan generalforsamlingen beslutte å avsette styremedlemmene uten nærmere begrunnelse, jf. aksjeloven § 6-7 annet ledd.³³

Det forekommer ofte at aksjonærer fraviker lovens ordning om valg av styremedlemmer og i stedet inngår aksjonæravtaler om fordeling av «styrerepresentanter». Partene avtaler hvor mange medlemmer styret totalt skal bestå av, og videre hvordan retten til å utnevne disse skal fordeles. Det gjøres typisk slik at fordelingen i størst mulig grad reflekterer deres innbyrdes eierforhold i selskapet.

Videre kan generalforsamlingen gjennom sin beslutningsmyndighet fastsette rammer for styrets myndighetsutøvelse. Det er for eksempel generalforsamlingen som kan endre vedtektene, jf. § 5-18, treffe beslutning om kapitalnedsettelse, jf. § 12-1 eller vedta oppløsning av selskapet, jf. § 16-1. På vegne av selskapet kan generalforsamlingen dessuten fremme erstatningskrav mot styrets medlemmer iht. aksjeloven § 17-1.

I kraft av å være selskapets øverste myndighet har generalforsamlingen i tillegg en alminnelig instruksjons- og omgjøringsrett overfor styret.³⁴ Det innebærer at generalforsamlingen, i saker som ikke eksklusivt er lagt til styrets eksklusive myndighet, kan overta styrets beslutninger eller gi instruksjon om saksbehandlingen eller innholdet av beslutninger. Retten til å omgjøre et styrevedtak er imidlertid begrenset ved at den ikke kan gjøres gjeldende overfor den som i aktsom god tro har inngått avtale med styret, jf. aksjeloven. § 6-33.

Styret er tilsvarende forpliktet til å følge de instruksjoner generalforsamlingen gir, så fremt instruksjonen ikke strider mot lov, vedtekter eller ulovfestede prinsipper, jf. aksjeloven § 6-28 annet ledd.³⁵ Generalforsamlingen kan imidlertid ikke benytte instruksjons- og

---

³² Har selskapet mer enn 30 ansatte velges ca. en tredjedel av styremedlemmene blant de ansatte, jf. asl. § 6-4.

³³ Det gjelder imidlertid ikke for ansattrepresentantene i styret, de kan for øvrig heller ikke avsettes av de ansatte i løpet av tjenestetiden, jf. asl. § 6-7 (2) jf. § 6-4.

³⁴ Jf. Ot.prp. nr. 23 (1996-1997) s. 58 og NOU 1996:3 s. 58. Se også Aarbakke mfl. (2017) s. 335.

³⁵ At asl. § 6-28 må suppleres av aksjerettslige prinsipper følger av HR-2020-1947-A og Bråthen (2022) s. 209.

omgjøringsadgangen i et slikt omfang at generalforsamlingen i realiteten overtar forvaltningen av selskapet.³⁶

Styrets plikter angis først og fremst i aksjeloven § 6-12. Bestemmelsen fastslår i første ledd at forvaltningen av selskapet er lagt til styret. Styret har med andre ord både rett og plikt til å forvalte selskapet. Ordlyden «forvaltning» innebærer som utgangspunkt hele selskapets virksomhet, men styrets myndighet er likevel negativt avgrenset mot andre selskapsorganers eksklusive myndighet.³⁷ Det nærmere innholdet i forvaltningsansvaret presiseres i § 6-12, jf. § 6-14 annet ledd og andre bestemmelser både i og utenfor aksjeloven.³⁸

I tillegg til forvaltningen av selskapet, består styrets hovedoppgaver i å føre tilsyn/kontroll med daglig leder og selskapets virksomhet, samt å holde aksjonærer, kreditorer, myndighetene og andre underrettet i tråd med opplysningspliktene som styret er pålagt.³⁹

Videre er styrets myndighet begrenset i to viktige henseender.

Det gjelder først og fremst den nevnte bestemmelsen om myndighetsmisbruk i aksjeloven § 6-28 som fastslår at styret ikke kan fatte eller iverksette vedtak som «er egnet til å gi visse aksjeeiere eller andre en urimelig fordel på andre aksjeeieres eller selskapets bekostning».

I tillegg gjelder det regelen om styremedlemmers erstatningsansvar i aksjeloven § 17-1. Bestemmelsen gir grunnlag for å holde medlemmer av styret personlig erstatningsansvarlige ved uaktsom eller forsettlig overtredelse av pliktene som ligger til vervet, så fremt de øvrige vilkårene for erstatning, årsakssammenheng og økonomisk tap, er oppfylt. Ved vurderingen må det tas utgangspunkt i de pliktene som objektivt sett ligger til styrevervet. Er disse pliktene brutt, er det i rettspraksis slått fast at det foreligger presumpsjon for uaktsomhet.⁴⁰

---

³⁶ jf. asl. § 6-12 og NOU 1996:3 s. 127, hvor lovgiver uttrykker at en så vidt omfattende bruk av instruksjonsmyndigheten kan «føre til at ansvarsbegrensningen etter vanlig rettsoppfatning settes til side etter prinsippet for ansvarsgjennombrudd.»

³⁷ Se Andenæs (2016) s. 364.

³⁸ Nærmere om styrets myndighet og plikter se f.eks. Andenæs (2016) s. 364 flg., Bråthen (2022) s. 209 flg. eller Woxholth, G. (2021) s. 225 flg.

³⁹ Se Schwenke (2022) s. 36.

⁴⁰ HR-2016-1440 (Håheller) (avsnitt 41).

2.3 Selskapets interesse

Ved oppfyllelsen av sine plikter skal styret ivareta selskapets interesser.⁴¹ I Rt.1996 s. 742 fastslår førstvoterende at «[s]tyremedlemmer er selskapets tillitsmenn og har et selvstendig ansvar for å handle i selskapets interesse, ikke arbeidsgiverens.»⁴² Om styrets beslutninger er i tråd med selskapsinteressen er med andre ord av betydning for spørsmålet om styremedlemmene kan holdes erstatningsansvarlige etter aksjeloven § 17-1 første ledd.

Begrepene «selskapets interesse» eller «selskapsinteressen» er ikke definert i aksjelovgivningen, men brukes som en samlebetegnelse for de ulike interessene som gjør seg gjeldende innenfor selskapskonstruksjonen.⁴³ Om innholdet av begrepet har Høyesterett i HR-2018-570-A uttalt at:

«selskapsinteressen er et mindre entydig begrep. Et selskap skal naturligvis ivareta aksjonærinteressen, men har også ansvar for de ansatte, for selskapets medkontrahenter og kreditorer, og for oppfyllelse av andre forpliktelser det måtte ha overfor omgivelsene og samfunnet for øvrig.»⁴⁴

For det tilfellet at de mange interessene som representeres i selskapsinteressen ikke er sammenfallende med aksjonærinteressen, aktualiseres spørsmålet om hvordan styret skal avveie de ulike interessene mot hverandre.⁴⁵

Uttalelsen i HR-2018-570-A gir uttrykk for at aksjonærinteressen bør være utgangspunktet for vurderingen av selskapets interesser. Det samme følger av Aarbakke mfl. som uten videre legger til grunn at aksjonærenes interesse er «det sentrale elementet» i selskapets interesse.⁴⁶

---

⁴¹ Jf. NOU 1996:3 s. 38.

⁴² Rt. 1996. s. 742 på s. 759.

⁴³ Dramstad (2011) s. 168.

⁴⁴ HR-2018-570-A (avsnitt 41), liknende uttalelse fremkommer av HR-2017-2357-A (avsnitt 37).

⁴⁵ Denne problemstillingen er i teorien, særlig den internasjonale, blitt fremstilt ved to ulike hypoteser: «share holder value» eller «stake holder value». Det ene synspunktet vektlegger aksjonærenes interesse i gevinst og avkastning, mens det andre vektlegger en sammenstilling av alle de berørte interessene. Ulikhetene mellom de to synspunktene bør imidlertid ikke overdrives, fordi ivaretagelse av samfunnsinteresser o.l. ofte vil være i aksjonærenes interesse. For mer om dette, se Aarbakke mfl. (2017) s. 506-507 eller Jakobsen (2018) s. 20.

⁴⁶ Aarbakke mfl. (2017) s. 506. Se også Normann (1994) s. 363 flg.

Med aksjonærenes interesse menes forventningen om å oppnå avkastning på investeringen sin, enten i form av utbytte fra selskapet eller ved å selge aksjene sine med gevinst.⁴⁷

Der aksjonærene har motstridende interesser, kan det ofte forklares med ulike tidsperspektiver på investeringene.⁴⁸ Styret har imidlertid ansvaret for å forvalte selskapets midler ut fra aksjonærfelleskapets langsiktige interesse i avkastning.⁴⁹ Aksjonærinteressen må derfor forstås som en kollektiv og langsiktig interesse i gevinst, og ikke interessen i en kortsiktig profittmaksimering for enkeltaksjonærer.⁵⁰

Aksjonærinteressens stilling som utgangspunkt for innholdet i selskapets interesser, må ses i sammenheng med det aksjeselskapsrettslige vinningsformålet som fremkommer forutsetningsvis i aksjeloven § 1-1 tredje ledd nr. 2 og § 2-2 annet ledd.⁵¹ Vinningsformålet innebærer for det første at et aksjeselskap skal drive virksomhet som gir overskudd. Hvordan selskapet skal drive virksomheten angis av selskapets vedtektsfestede virksomhetsformål. Styret skal altså fremme vinningsformålet innenfor rammene av virksomheten.⁵² For det andre innebærer vinningsformålet at det overskuddet som virksomheten innbringer, skal tilfalle aksjonærene, Jf. HR-2016-1439-A.⁵³ At aksjonærene får avkastning på investeringen de gjør i selskapet er en nødvendig forutsetning for at selskapet skal kunne tiltrekke seg kapital. Uten tilgang til kapital vil ikke selskapet kunne drive virksomheten. Samlet gir vinningsformålet en garanti for gevinstmaksimering, som igjen bidrar til verdiskaping i samfunnet.

Aarbakke mfl. trekker frem at vinningsformålets fremtredende betydning for selskapsinteressen kan forklares ut fra at det både i og utenfor aksjeloven er et regelverk som langt på vei sikrer de andre interessene ved å sette grenser for selskapsforvaltningen.⁵⁴ Styret kan ikke, utenom disse reglene og de retningslinjer som oppstilles i vedtektene, sette

---

⁴⁷ Se Jakobsen (2018) s. 15-16.

⁴⁸ Jakobsen (2018) s. 27.

⁴⁹ Aarbakke mfl. (2017) s. 507.

⁵⁰ Se Jakobsen (2018) s. 27-28.

⁵¹ Se Jakobsen (2018) s. 11 flg.

⁵² Bråthen (2022) s. 83.

⁵³ HR-2016-1439-A (Bergshav Holding) (avsnitt 97).

⁵⁴ Aarbakke mfl. (2017) s. 507

vinningsformålet til side til fordel for andre interesser, med mindre samtlige aksjonærer samtykker til det.⁵⁵ Innenfor rammene av selskapsinteressen skal styret likevel balansere aksjonærenes interesser mot andre berørte interesser som for eksempel selskapets kreditorer og ansatte. Videre er det også rom for berettiget ivaretagelse av hensynet til miljøet eller samfunnet for øvrig.⁵⁶ I forarbeidene oppsummeres innholdet av selskapsinteressen slik:

«Selskapets interesse omhandler mer enn bare interessene til aksjeeierne, kreditorer, ansatte, markedet og samfunnet. Den handler om hva som er det beste for selskapet som selvstendig juridisk person på kort og lang sikt.»⁵⁷

Sitatet gir uttrykk for at selskapet anses å ha en selvstendig interesse i å bestå og oppfylle sine formål. Hva som er det nærmere innholdet kan ikke angis generelt, men må vurderes med utgangspunkt i den konkrete sammenhengen.⁵⁸

---

⁵⁵ Se Normann Aarum (1994) s. 393-394, Schwenke (2022) s. 43 og Jakobsen (2018) s. 36.

⁵⁶ Andenæs (2016) s. 345.

⁵⁷ Prop. 135 L (2018-2019) s. 95.

⁵⁸ Schwenke (2022) s. 44.

3 Lojalitetsplikt

3.1 Styrets lojalitetsplikt overfor selskapet

Aksjelovgivningen har ingen generell bestemmelse som pålegger styremedlemmer en lojalitetsplikt. Flere bestemmelser som regulerer styrets plikter synes likevel å implisere at det gjelder et lojalitetsprinsipp.⁵⁹ Eksempelvis må forbudet mot å motta godtgjørelse fra tredjemenn ved «rettshandel for selskapet» i § 6-17 og myndighetsmisbruksregelen i § 6-28 tilsi at selskapet skal vernes mot styremedlemmers illojale oppreden.

At styremedlemmene er underlagt en lojalitetsplikt, er uttrykkelig slått fast i Ot. Prp. nr. 23 (1996-1997), hvor det står at:

«styremedlemmene er tillitsvalgte som handler for sin oppdragsgiver, det vil si selskapet. En lojalitetsplikt for styremedlemmene kan utledes av den alminnelige regel om at styret som andre oppdragstakere skal ivareta oppdragsgiverens interesse under utførelsen av oppdraget. En slik lojalitetsplikt er imidlertid ikke til hinder for at styret også må ivareta andre hensyn som gjør seg gjeldende i selskapet.»⁶⁰

En alminnelig lojalitetsplikt kan altså utledes fra det kontraktsforhold som oppstår når et styremedlem frivillig påtar seg et styreverv som innebærer både rettigheter og plikter.⁶¹ Som styremedlem har man både kompetanse til å representere selskapet og et ansvar for å forvalte dets interesser på en forsvarlig måte. Dermed bør en lojalitetsplikt for styremedlemmer også alene kunne forankres i tillitsforholdet som styrevervet er preget av.⁶²

Videre om innholdet av lojalitetsplikten har Høyesterett i Rt. 2013. s. 1254 uttalt at:

«For styremedlemmer fremheves at aksjelovens bestemmelser om styrets plikter må suppleres med en generell ulovfestet plikt til å opptre lojalt for å oppfylle selskapsinteressene.»⁶³

Uttalelsen må forstås slik at lojalitetsplikten knytter seg til selskapets interesse som en helhet. Som vist i avsnitt 2.3, er selskapsinteressen et dynamisk begrep, og vektingen av de ulike

---

⁵⁹ Schwenke (2022) s. 45.

⁶⁰ Ot. Prp. nr. 23 (1996-1997) s. 71-72.

⁶¹ Christoffersen (2019) s.135 med videre henvisninger.

⁶² Schwenke (2022) s. 45 og Normann Aarum (1994) s. 350.

⁶³ Rt. 2013 s. 1254 (avsnitt 32).

interessene som inngår vil variere ut fra saks- og virksomhetsområde. Styremedlemmene må ved sin beslutningstaking kontinuerlig vurdere hvilke interesser som gjør seg gjeldende, og hvordan disse best kan ivaretas. Gjennom en helhetlig lojalitetsforpliktelse overfor selskapet ivaretas dermed de ulike hensyne som inngår i selskapsinteressen.⁶⁴

En konsekvens av styremedlemmers plikt til å treffe beslutninger i tråd med selskapets interesser, er at de ikke gyldig kan forhåndsbinde sin stemmegivning gjennom en aksjonæravtale. Det synes i alle fall å være den rådende oppfatningen i juridisk teori.⁶⁵ Begrunnelsen er at det lett vil oppstå interessekonflikter dersom styremedlemmet skulle vært underlagt en lojalitetsplikt både overfor selskapet og overfor enkeltaksjonærer. Styremedlemmets kompetanse er dessuten begrenset til å treffe beslutninger basert på hva som er det beste for selskapet *på beslutningstidspunktet*.⁶⁶

Dersom styremedlemmet samtidig er aksjonær i selskapet, og i den egenskap part i en aksjonæravtale, kreves det av vedkommende en tydelig rollebevissthet, avhengig av om vedkommende opptrer som aksjonær eller styremedlem.⁶⁷ Som aksjonær er vedkommende bundet av aksjonæravtalen og må dermed opptre i samsvar med den. Som styremedlem må vedkommende derimot ivareta selskapets interesser uavhengig av aksjonæravtalens bestemmelser. I teorien er det enkelt, men i praksis kan det oppstå vanskelige situasjoner der det må vurderes om aksjonæren kan være inhabil i sin rolle som styremedlem, jf. aksjeloven § 6-27.⁶⁸

---

⁶⁴ Schwenke (2022) s. 47.

⁶⁵ Andenæs (2016) s. 63, Lowzow, Reed og Steinberg (1993) s. 35 og Woxholth, J. (2017) s. 166 flg. Arvidsson (2010) s. 285 uttrykker at det samme gjelder i svensk rett.

⁶⁶ Woxholth, J. (2017) s. 168.

⁶⁷ Se Woxholth, J. (2017) s. 168-169. Andenæs (2009) s. 10 anser at vedkommende i utgangspunktet er bundet også i egenskap av styremedlem, men likevel med den begrensning at etterlevelse av avtalen ikke må komme i strid med aksjelovens krav til styret. Etter mitt syn er det ingen realitetsforskjell mellom de to synspunktene ettersom styrets lovpålagte mandat er å treffe beslutninger basert på det som til enhver tid er til det beste for selskapet.

⁶⁸ Det samme anser Lowzow, Reed og Steinberg (1993) s. 35. Nærmere om vilkårene og virkningene av styremedlems inhabilitet, se Andenæs (2016) s. 336-340.

Manglende overholdelse av lojalitetsplikten kan, som andre pliktbrudd, utløse erstatningsansvar for styremedlemmet i henhold til aksjeloven § 17-1.⁶⁹ Det avgjørende er om styremedlemmet har opptrådt «uaktsomt», jf. bestemmelsens første ledd. Erstatningsplikten kan gjøres gjeldende også for tap påført tredjeparter, slik som selskapets kreditorer.

3.2 Aksjonærs lojalitetsplikt i aksjonæravtaler

Aksjonæravtaler er, som andre avtaler, underlagt alminnelige kontraktsrettslige prinsipper ved tolkning, utfylling, sensur, ugyldighet og mislighold.⁷⁰ Det innebærer at aksjonæravtaler, selv uten en uttrykkelig lojalitetsklausul, vil være underlagt det kontraktsrettslige lojalitetsprinsippet.⁷¹ Det gjelder altså et krav om «aktsom og lojal opptreden» så lenge avtaleforpliktelsen består, jf. Rt. 1988 s. 1078 (på s. 1084).

I norsk rett fungerer lojalitetsprinsippet på to nivåer: som en selvstendig ulovfestet regel og som et moment ved tolkning av både lov og avtale. Disse nivåene henger tett sammen, da den ulovfestede regelen oppstår gjennom induksjon fra eksisterende rettsregler basert på lignende hensyn.⁷² I Rt. 2005 s. 268 uttalte Høyesterett at hensynet til partenes gjensidige lojalitet i kontraktsforhold «[i] senere avgjørelser har (...) blitt tillagt økende vekt».⁷³ Hvilken betydning lojalitetsprinsippet har ved tolkning og fastsettelse av aksjonæravtalers innhold, må likevel vurderes i lys av aksjonæravtalers egenart.

Om tolkning av aksjonæravtaler generelt har Høyesterett i Rt. 1994 s. 581 (Scanvest) fastslått at ordlyden må tillegges stor vekt. Begrunnelsen er, slik førstvoterende uttrykker, at en aksjonæravtale ofte er «en forretningsmessig avtale utformet av personer med stor profesjonell kompetanse i slike forhold».⁷⁴ Det samsvarer med de alminnelige

---

⁶⁹ Christoffersen (2019) s. 136, som også fremhever at det for styremedlem som også er aksjonær i selskapet gjelder et skjerpet aktsomhetskrav. Det samme følger implisitt av HR-2020-1947-A som fastslår at en aksjonær har en lojalitetsplikt overfor selskapet og andre aksjonærer, se nærmere om denne i Christoffersen (2021) s. 152-191.

⁷⁰ Se f.eks. Andenæs (2016) s. 58-62, Woxholth G. (2021) s. 119 og Normann (2009) s. 43.

⁷¹ Christoffersen (2021) s. 121.

⁷² Se eksempel fra sivilprosessretten i Skoghøy (2022) s. 544.

⁷³ Rt. 2005 s. 628 (avsnitt 55).

⁷⁴ Rt. 1994 s. 581 på s. 587. Det samme følger av Woxholth, J. (2017) s. 221-222.

tolkningsprinsippene som gjelder for avtaler med kommersielt formål. Førstvoterende uttaler videre at det ville «åpne for tvil og uklarhet om man ved tolkningen av slike avtaler skulle fravike ordlyden ut fra mer eller mindre klare antagelser om formålet». *Det* er likevel ikke til hinder for at formålsbetraktninger og partenes fellesoppfatninger benyttes for å presisere en ellers uklar ordlyd.⁷⁵ I LB-2014 -35437 kom lagmannsretten, basert på lojalitetsbetraktninger, dessuten til at en uklar aksjonæravtale, inngått mellom profesjonelle parter, måtte tolkes til fordel for den part som hadde berettigede forventninger om sin forståelse av avtalen. Lojalitetsbetraktninger ble dermed benyttet som et argument for å anvende den såkalte godtro-standard, som innebærer at motparten må akseptere en avvikende partsforutsetning dersom den var synbar.⁷⁶

At aksjonæravtaler ofte har som formål å oppstille rammene for aksjonærenes samarbeid, tilsier at lojalitetshensyn bør tillegges betydelig vekt ved fastsettelsen av partenes plikter etter avtalen.⁷⁷ Særlig er dette fremtredende i fåmannsselskaper hvor partene har valgt å samarbeide gjennom et aksjeselskap og regulere samarbeidets vilkår i en avtale som ofte har en ubegrenset virketid. Er avtalen derimot inngått mellom mange parter, tilsier hensynet til forutberegnelighet at en ordlydsbasert tolkning bør tillegges større vekt.⁷⁸

En konsekvens av at aksjonæravtaler omhandler selskapet, er at innholdet av de rettigheter og forpliktelser som følger av avtalen, må tolkes i lys av aksjeselskapsrettslige regler.⁷⁹ Partene kan som utgangspunkt ikke gyldig regulere forhold i aksjonæravtalen som vil stride med preseptoriske regler i lov eller vedtekter.⁸⁰ I forholdet mellom aksjonærene og selskapet, følger dette forutsetningsvis av at en generalforsamlingsbeslutning, som er i strid med loven

---

⁷⁵ Se LB-2015-68254 og Andenæs (2016) s. 58-59.

⁷⁶ Christoffersen (2019) s. 122.

⁷⁷ Christoffersen (2019) s. 123.

⁷⁸ Se Woxholth, J. (2017) s. 223-224 som trekker paralleller til tolkning av selskapets vedtekter.

⁷⁹ Bråthen (2022) s. 98 og Christoffersen (2019) s. 123.

⁸⁰ Woxholth, J. (2017) s. 114 og 123 som omtaler vedtektene som en del av «bakgrunnsretten».

Et eksempel på en aksjonæravtale som innebar en rettstridig omgåelse av vedtektene finnes i Rt. 1995 s. 46 (Nimbus). Avtalen ble kjent ugyldig på grunnlag av NL-5-1-2.

Dersom samtlige aksjonærer er part i avtalen som strider mot vedtektene, kan det imidlertid reises spørsmål om avtalen kan få virkning som vedtekt. Giertsen (2002) s. 541-542 og (1999) s. 49 synes å åpne for en slik løsning i visse tilfeller. I senere år er problemstillingen løftet av Woxholth, J. (2017) s. 332-335. Hvorvidt aksjonæravtaler kan ha direkte selskapsrettslige virkninger er imidlertid ikke tema for denne avhandlingen.

eller selskapets vedtekter, kan kjennes ugyldig etter bestemmelsen i aksjeloven § 5-22. At begrensningen også får virkning for det interne forholdet mellom partene ble lagt til grunn i RG 1992 s. 982. I saken ble en aksjonæravtale om forkjøpsrett, som var inngått mellom en gruppe av aksjonærene, ansett som ikke bindende mellom partene fordi den avvek fra reguleringen i vedtektene. Lagmannsretten uttalte:

«Som et utgangspunkt antar lagmannsretten at en slik aksjonæravtale som strider mot vedtektene heller ikke kan være gyldig mellom avtalepartene. I alle fall må dette gjelde slike tilfelle der aksjonærs rettigheter etter vedtektene er til hinder for oppfyllelse av en aksjonæravtale»⁸¹

Dermed kan det som utgangspunkt ikke utledes lojalitetsforpliktelser av aksjonæravtalen, dersom en slik forpliktelse vil stride mot preseptoriske regler i lov eller vedtekt.⁸²

Det er imidlertid ikke uvanlig at det inngås aksjonæravtaler som, etter sin ordlyd, bryter med de skranker som følger av bakgrunnsretten. Enten ved at avtalen legger føringer for generalforsamlingens eller styrets myndighetsutøvelse, eller at den strider mot vedtektene. Woxholth, J. oppstiller problemstillingen som et spørsmål om «aksjonæravtalen kan tolkes på en måte som både lar seg forene med preseptoriske regler og samtidig partenes omforente vilje?»⁸³

Der partene, til tross for avtalens ordlyd, ikke har hatt til formål å forhindre at lov og vedtekter overholdes, må avtalen, i tråd med alminnelige tolkningsprinsipper, tolkes i samsvar med partenes felles oppfatning. Det vil eksempelvis gjelde for en avtaleregulering om fordeling av styrerepresentanter, som i utgangspunktet bryter med forutsetningen i aksjeloven § 6-3 om at styret velges av generalforsamlingen.⁸⁴ Det er likevel ikke noe i veien for at partene, uten at de kan vedtektsfeste ordningen, møter på generalforsamlingen og benytter stemmeretten i samsvar med aksjonæravtalen. Eksempelet illustrerer at avtalefriheten går lengre enn vedtektsfriheten, slik at en avtalebestemmelse kan være gyldig mellom partene selv om den tilsynelatende er i strid med bakgrunnsretten. For å ivareta partenes felles

---

⁸¹ RG 1992 s. 982 (på s. 987).

⁸² Christoffersen (2019) s. 123.

⁸³ Woxholth, J. (2017) s. 231.

⁸⁴ Woxholth, G. (2021) s. 118.

intensjon, må ikke avtalen tolkes i tråd med lov eller vedtekt, dersom det passer med en avvikende tolkning som gir avtalerettslige forpliktelser.⁸⁵

Med samme begrunnelse fremholder Woxholth, J. at også en avtaleregulering som etter sin ordlyd binder styrets myndighetsutøvelse kan tolkes som en gyldig avtalerettslig forpliktelse.⁸⁶ I motsetning til en ugyldig generalforsamlingsbinding, som kan tolkes som en personlig forpliktelse for generalforsamlingsmedlemmene (aksjonærene), kan imidlertid ikke en ugyldig styrebinding tolkes som en personlig forpliktelse for styremedlemmene.⁸⁷ Det gjelder uavhengig av om styremedlemmet har tiltrådt avtalen, fordi et styremedlem, som nevnt, ikke kan binde utøvelsen av styrevervet.⁸⁸ Woxholth, J. foreslår derfor at ugyldigheten kan unngås ved å tolke avtalen slik at aksjonærene som er part i avtalen er pålagt å stemme for en instruks til styret i tråd med den beslutningen avtalen gir anvisning på.⁸⁹ Videre må partene medvirke til at det innkalles til en ekstraordinær generalforsamling hvor den foreslåtte instruks tas opp til votering, jf. aksjeloven § 5-6 annet ledd.

På den ene siden kan det imidlertid innvendes at en slik utvidende tolkningspraksis synes å være i strid med prinsippet om ordlydslojal tolkning av kommersielle avtaler. På denne bakgrunn uttrykker Arvidsson at det for svensk rett ikke er adgang til å innfortolke en stemmeforpliktelse for aksjonærene, uten at det finnes uttrykkelig støtte for det i avtalen.⁹⁰ Woxholth, J. hevder på den annen side at spørsmålet må avgjøres konkret og videre at «[h]ensynet til avtalens formål tilsier at det ikke bør stilles for strenge krav til hvilke holdepunkter som kreves i avtaleteksten eller i andre tolkningsdata som kan kaste lys over partsviljen».⁹¹ En slik forståelse er etter mitt syn i overensstemmelse med de alminnelige

---

⁸⁵ Christoffersen (2019) s. 124.

⁸⁶ Woxholth, J. (2017) s. 232.

⁸⁷ Se Woxholth, J. (2017) s. 238 og Arvidsson (2010) s. 289 som fastslår at det for styrebindinger vil være som å «omtolke en verkningslös bestämmelse till en annan verkningslös bestämmelse».

⁸⁸ Se punkt 3.1 om styremedlemmers lojalitetsplikt overfor selskapsinteressen.

⁸⁹ Woxholth, J. (2017) s. 238.

⁹⁰ Arvidsson (2010) s. 289. Alternativt åpner Arvidsson for at lojalitetsplikten heller bør tolkes slik at avtaleparter som sitter i styret er pliktige å orientere øvrige avtaleparter dersom styret treffer en beslutning som er i strid med aksjonæravtalen. Jeg slutter meg til Woxholths syn om at det er vanskelig å se hvordan en slik lojalitetsplikt skal håndheves, se Woxholth, J. (2017) s. 239. Dessuten vil løsningen, etter min oppfatning, heller ikke gi minoritetsaksjonæren sikkerhet for fullbyrdelse av avtalen, slik som er formålet med denne drøftelsen.

⁹¹ Woxholth, J. (2017) s. 239.

tolkningsprinsipper som gjelder for kommersielle avtaler, jf. rettssetningen som oppstilles i Rt. 1994 s. 581 (Scanvest) nevnt ovenfor.

Dersom avtalens formål og partenes felles forutsetning derimot tilsier at partene *har* ment å fravike preseptorisk lov eller vedtekt, må det først vurderes om avtalen kan få den avtalte virkning overfor selskapet. Hvorvidt en aksjonæravtale kan gis direkte selskapsrettslige virkninger i den forstand at avtalen kan oppfylle lovens formkrav til en generalforsamlingsbeslutning, er ikke tema for denne avhandlingen. I neste avsnitt vil jeg likevel knytte noen bemerkninger til den generelle rettssetningen om aksjonæravtalers manglende selskapsrettslige gjennomslagskraft.

4 Selskapsrettslige virkninger

Som nevnt innledningsvis er det godt befestet i norsk rett at en avtale som er gyldig inngått har bindende virkning for partene, og - som utgangspunkt - ingen rettsvirkninger for andre rettssubjekter.⁹² Man sier gjerne at aksjonæravtaler bare har avtalerettslige virkninger,⁹³ i motsetning til selskapets vedtekter som kan gjøres gjeldende overfor tredjemenn.

Fordi aksjonæravtaler regulerer hvordan aksjonærene skal utøve sine rettigheter i selskapet oppstår det imidlertid noen særlige problemstillinger knyttet til eventuelle virkninger overfor tredjeparter.⁹⁴ I kjernen av denne problemstillingen er aksjonæravtalens virkning for selskapet som et selvstendig rettssubjekt – i praksis selskapsorganenes myndighetsutøvelse.⁹⁵ Men omfanget av selskapsretten strekker seg utover å regulere forholdet mellom aksjonær og selskapet. Den regulerer også rettighetsforholdet mellom aksjonærene innbyrdes, og mellom selskapet og omverdenen.⁹⁶ Følgelig vil selskapsrettslige virkninger av en aksjonæravtale også innebære at den får virkninger overfor eventuelle utenforstående aksjonærer og medkontrahenter av selskapet.

Som Woxholth presiserer, må spørsmålet om aksjonæravtalens tredjepartsvirkninger ikke forveksles med spørsmålet om tredjepartsbinding.⁹⁷ Selskapet er et selvstendig rettssubjekt, og kan således ikke bli bundet av en avtale inngått mellom to eller flere aksjonærer.⁹⁸ Motsatt, må selskapsrettslige virkninger heller ikke forveksles med rent faktiske virkninger. Det er ikke problematisk at en avtale inngått mellom to parter får faktiske virkninger for en annen. I

---

⁹² I sammenheng med aksjonæravtaler, er dette lagt til grunn i LG-2014-173683. Se også f.eks. Giertsen (1999) s. 534, Bråthen (2022) s. 99 eller Woxholth, G. (2021) s. 116.

⁹³ At kontraktsretten og selskapsretten utgjør to forskjellige regelsett er uttrykk for det såkalte «separasjonsprinsippet», se Woxholth, J. (2017) s. 99 og Arvidsson (2010) s. 15 flg.

⁹⁴ Woxholth, J (2017) s. 274.

⁹⁵ Det vil i den sammenheng være uten betydning om selskapet er gjort til part i aksjonæravtalen, jf. f.eks. Knudsen (2009) s. 25-26 med videre henvisning til Lowzow, Reed og Steinberg (1993) s. 57.

⁹⁶ Woxholth, G. (2021) s. 21.

⁹⁷ Woxholth, J. (2017) s. 275, med videre henvisninger til Lowzow, Reed og Steinberg (1993) s. 53.

⁹⁸ Myndigheten til å binde selskapet ligger til styret, jf. asl. § 6-30.

det følgende vil jeg, basert på Woxholths begrunnelse, forholde meg til Woxholths definisjon, som slår fast at det «[d]et sentrale er at avtalen får virkninger for tredjemanns rettsstilling».⁹⁹

Problemstillinger knyttet til aksjonæravtalens manglende selskapsrettslige virkninger kommer sjelden på spissen, fordi avtalen får sine tilsiktete virkninger når den gjennomføres. Det skjer typisk ved at en aksjonær benytter sin stemmerett i generalforsamlingen i tråd med det som følger av aksjonæravtalen, eller at avtalereguleringen inntas i selskapets vedtekter. At aksjonæravtalen har bindende virkning mellom partene, men ikke selskapsrettslige virkninger får dermed betydning først når den selskapsrettslige gjennomføringen mangler.¹⁰⁰

Andenæs uttrykker dette som at man ikke kan få i både pose og sekk.¹⁰¹ I praksis må partene velge mellom to alternativer: Enten aksepterer man de begrensningene som gjelder for vedtektsregulering, men oppnår selskapsrettslige virkninger, eller så utnytter man fleksibiliteten som avtalefriheten gir ved å regulere forholdet i en aksjonæravtale, men må da akseptere at avtalen kun får avtalerettslige virkninger.

Mangelen på selskapsrettslig gjennomslagskraft innebærer at et eventuelt mislighold må angripes ved hjelp av kontraktsrettslige misligholdsbeføyelser.¹⁰² I praksis viser det seg imidlertid at disse ikke gir tilstrekkelig vern ved mislighold av nettopp aksjonæravtaler fordi reglene ikke hensyntar de selskapsrettslige begrensninger som gjør seg gjeldende.¹⁰³

I aksjonæravtaler, som i andre kontrakter, kan den part som er utsatt for mislighold kreve aksjonæravtalen hevet så fremt misligholdet utgjør et vesentlig kontraktsbrudd. For den part som har bedre rettigheter etter avtalen enn etter aksjelovgivningen, vil det imidlertid ikke være noe poeng i å påberope seg retten til heving.

I flere misligholdstilfeller kan et krav om erstatning fremstå som en praktisk løsning, men ved de fleste mislighold av aksjonæravtaler vil erstatning sjelden oppfylle sitt formål om reparasjon. Partene i aksjonæravtalen har ofte en sterk interesse av at en konkret beslutning fra selskapets organer fattes. I tillegg er pliktene som pålegges en part ofte av en slik art at det

---

⁹⁹ Woxholth, J. (2017) s. 275.

¹⁰⁰ Andenæs (2009) s. 12.

¹⁰¹ Andenæs (2009) s. 13.

¹⁰² Se f.eks. Aarbakke mfl. (2017) s. 31-32, Andenæs (2016) s. 61 og Giertsen festskrift (2002) s. 537.

¹⁰³ Normann (2009) s. 43.

vil være umulig å påvise at den manglende oppfyllelsen av aksjonæravtalen medførte et økonomisk tap for motparten, eller størrelsen på dette tapet.¹⁰⁴ Eksempelvis vil det å unnlate å utnevne et bestemt styremedlem ikke resultere i et tap som kan kreves erstattet.

Dermed er krav om naturaloppfyllelse ofte den eneste obligasjonsrettslige misligholdsbeføyelsen som fullt ut kan ivareta aksjonærens rettigheter etter avtalen.¹⁰⁵ I praksis gjøres det ved at aksjonæren anlegger søksmål mot den eller de øvrige partene i avtalen for å få fastsatt at avtalens plikter er misligholdt, og få fullbyrdsdom for misligholderens plikt til å oppfylle avtalen. Dersom misligholderen ikke etterkommer kravet som følger av en rettskraftig fullbyrdsdom innen en bestemt oppfyllelsesfrist, kan den berettigede kreve dommen tvangsfullbyrdet.¹⁰⁶ Dom på oppfyllelse og tvangsfullbyrdelse av aksjonæravtaler aktualiserer imidlertid en rekke problemstillinger knyttet til aksjonæravtalens selskapsrettslige virkninger.

Problemet med den manglende selskapsrettslige virkningen av aksjonæravtaler skyldes først og fremst at begrensningene bare aktualiseres dersom avtalen misligholdes. Woxholth beskriver det som en rettstilstand som «favoriserer den som misligholder, på bekostning av den som oppfyller sine forpliktelser etter avtalen».¹⁰⁷ I ytterste konsekvens kan det medføre at reglene utnyttes og at avtalene misligholdes med vilje.¹⁰⁸

Både rettspraksis og teori åpner i økende grad for at aksjonæravtaler i visse tilfeller bør ha selskapsrettslige virkninger for å hindre urimelige utfall. Som jeg skal komme nærmere inn på, kom det i 2023 en kjennelse fra høyesterett som fastslår at aksjonæravtaler som forplikter partene til å stemme på en bestemt måte i selskapets generalforsamling, kan påberopes direkte overfor generalforsamlingen.¹⁰⁹ Det er også gjeldende rett at mislighold av aksjonæravtale

---

¹⁰⁴ Giertsen festschrift (2002) s. 537.

¹⁰⁵ Normann (2009) s. 47.

¹⁰⁶ Jf. Lov 26. Juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse (tvangsfullbyrdsloven / tvfl.) § 4-1 jf. § 13-2.

¹⁰⁷ Woxholth, J. (2017) s. 280.

¹⁰⁸ Woxholth, J. (2017) s. 280.

¹⁰⁹ HR-2023-782-U. Se nærmere om denne i avhandlingens kap. 5.3.

kan gi grunnlag for selskapsrettslige misligholdsbeføyelser, slik som utløsning eller oppløsning.¹¹⁰ Riktig nok er det begrenset til de tilfeller der alle aksjonærene er part i avtalen.

Utviklingen i synet på aksjonæravtaler må ses i sammenheng med deres økte betydning som styringsinstrument i aksjeselskaper. Aksjonæravtaler er ikke bare langt vanligere enn de var tidligere, men inngås også stadig oftere mellom profesjonelle parter med bistand fra profesjonelle rådgivere. Det utvikles en forretningspraksis som på mange måter utfyller lovgivningen. Mens aksjelovene primært angår minoritets-, kreditor- og selskapskapitalbeskyttelse gjennom negative formuleringer, fungerer aksjonæravtaler positivrettslig ved å gi aksjonærene rettigheter som er gunstige for å utnytte et kommersielt mulighetsrom. Venturekapital-investeringer illustrerer dette godt: En investor med minoritetspost vil typisk kreve å få større rettigheter enn det som ellers følger av loven, på grunnlag av sin kompetansemessige og finansielle betydning for selskapet.

Denne rettsutviklingen gjenspeiler en økende erkjennelse av at lovgivningen ikke alltid fanger opp alle nyanser i komplekse kommersielle forhold. Samtidig har de selskapsrettslige skrankene sin reelle begrunnelse. Det kan spørres om en stadig større adgang til å avtaleregulere forhold på bekostning av aksjelovgivningen vil undergrave selskapsrettslige strukturer som verner om selskapsinteressen.

Utviklingen til tross, utgangspunktet er likevel det samme; aksjonæravtaler har bare avtalerettslige virkninger. Spørsmålet i det følgende er hvor langt utgangspunktet rekker når domstolene skal ta stilling til partenes lojalitetsplikt knyttet til styrets beslutningstaking. Ved prøvingen av utgangspunktets rekkevidde vil jeg vurdere om den endrede oppfatningen har bidratt til en rettsutvikling *de lege lata*.

---

¹¹⁰ Andenæs (2016) s. 637, Aarbakke mfl. (2017) s. 308 og 315, Knudsen (2009) s. 21 flg. Av Normann (2009) s. 48 flg. er det også argumentert for at krav om innløsning på grunn av mislighold av aksjonæravtale bør kunne rettes direkte mot selskapet, til tross for at vilkårene i asl. § 4-24 ikke er oppfylt.

5 Fullbyrdelsesdom overfor den misligholdende part

5.1 Problemstillingen og noen grunnleggende forutsetninger

På grunnlag av de hittil presenterte selskapsrettslige og kontraktsrettslige utgangspunkter er spørsmålet som behandles i dette kapittelet, hvorvidt det kan avsies en fullbyrdelsesdom overfor den misligholdende part som sikrer gjennomføring av en minoritetsaksjonærs rettighet etter aksjonæraftalen, dersom det krever at styret omgjør et gyldig vedtak. I tillegg må det vurderes hvordan en slik fullbyrdelsesdom eventuelt kan tvangsfullbyrdes.

Spørsmålet om det kan avsies fullbyrdelsesdom må ikke forveksles med spørsmålet om man kan få en fastsettelsesdom for det samme forholdet.¹¹¹ Det er utvilsomt at den som er krenket av et mislighold, kan få fastsettelsesdom for en rett til naturaloppfyllelse, da dette kun fastslår debtors plikt til å yte. Hvorvidt det også er adgang til å få fullbyrdelsesdom for å få avtalen oppfylt in natura er derimot ikke like klart.

Problemstillingen er, etter hva jeg kan finne, ikke behandlet i rettspraksis eller juridisk teori. Med utgangspunkt i at aksjonæraftaler kun har avtalerettslige virkninger, stiller Andenæs seg tvilende til om det, av både praktiske og prinsipielle grunner, bør være en generell adgang til å få fullbyrdelsesdom ved mislighold av aksjonæraftaler.¹¹²

5.1.1 Tingrettsdommen som illustrasjon av problemstillingen

For å illustrere problemstillingen vil jeg ta utgangspunkt i eksempelet hentet fra tingrettsdommen som ble presentert innledningsvis under punkt 1.3.

Saken gjaldt en minoritetsaksjonær som, på grunnlag av en aksjonæraftale, vant frem i et løsningskrav overfor en annen aksjonær. Da styret, som i all hovedsak bestod av den innløste aksjonærens og majoritetsaksjonærens representanter, skulle ta stilling til ervervet, ble det imidlertid besluttet å nekte samtykke. Begrunnelsen var at minoritetsaksjonæren var en sterk konkurrent av selskapet, og størrelsen på aksjeposten innebar at minoriteten ville få en uheldig innflytelse på selskapet. I en eierstruktur med to eiere som har tilnærmet lik innflytelse, er det nødvendig med et tillitsfullt samarbeid for å sikre optimal

---

¹¹¹ Se Hagstrøm (2021) s. 396.

¹¹² Andenæs (2016) s. 62.

ressursutnyttelse.¹¹³ Tingretten vurderte følgelig at styrets beslutning om å nekte samtykke var gyldig og saklig begrunnet i selskapets interesser.

Til tross for at det gjaldt et krav om styresamtykke og at styrets beslutning var gyldig, vurderte retten at aksjonæravtalen måtte forstås slik at minoritetsaksjonæren hadde krav på at styret skulle samtykke ved erverv av aksjer basert på den avtalte løsningsretten. Hvis ikke, anså retten at løsningsretten i realiteten var illusorisk. Aksjonæravtalen tilsa altså at partene hadde en lojalitetsplikt overfor hverandre med hensyn til aksjonæravtalens formål. Særlig gjaldt det majoritetsaksjonæren som ikke benyttet seg av løsningsretten. Når partene i aksjonæravtalen hadde avtalt å lojalt påse at deres respektive styrerepresentanter overholdt avtalen, tilsa lojalitetsplikten mellom aksjonærene at samtykke skulle vært gitt.

Saken i tingrettsdommen illustrerer en konflikt mellom lojalitetsplikt i aksjonæravtale på den ene siden og styrets lojalitetsplikt overfor selskapets interesser på den andre. Etter mitt syn reiser problemstillingen om fullbyrdelse av partenes lojalitetsplikt knyttet til styrebeslutninger både selskapsrettslige, obligasjonsrettslige og sivilprosessrettslige spørsmål.¹¹⁴

5.1.2 Selskapsrettslige skranker for fullbyrdelsesdom

Det må for det første avklares hva som er det selskapsrettslige innholdet av en slik forpliktelse. Dersom minoritetsaksjonærens rett etter avtalen skal sikres, er spørsmålet om det er mulig å oppstille en domsslutning som sikrer gjennomføring av aksjonæravtalen innenfor de gjeldende selskapsrettslige skranker. Eventuelt om det er mulig å gjøre unntak fra de selskapsrettslige utgangspunktene, slik at naturaloppfyllelse likevel er en rettslig mulighet.

5.1.3 Obligasjonsrettslige skranker for fullbyrdelsesdom

Hovedregelen i norsk obligasjonsrett er at den som er berettiget etter en avtale kan fremsette krav om, og få dom for, at avtaleforpliktelsen skal oppfylles *in natura*.¹¹⁵ Fra det obligasjonsrettslige utgangspunktet om rett til naturaloppfyllelse, gjelder det i tillegg noen

---

¹¹³ Giertsen (1999) s. 56.

¹¹⁴ Innenfor de ulike rettsområdene benyttes ulike betegnelser på partskonstellasjonen. Selskapsrettslig: minoritets- og majoritetsaksjonær, obligasjonsrettslig: kreditor og debitor, sivilprosessrettslig: saksøker og saksøkte. I avhandlingen benyttes først og fremst minoritets- og majoritetsaksjonær, også i obligasjonsrettslig og sivilprosessrettslig kontekst.

¹¹⁵ Haaskjold (2023) s. 159 og Hagstrøm (2021) s. 395 flg.

generelle unntak. For noen forpliktelser vil det av hensyn til skyldneren selv, tredjemann eller offentlige interesser være urimelig å kreve avtalen oppfylt in natura.¹¹⁶ Dersom det er mulig å oppstille en plikt som sikrer fullbyrdelse, må det følgelig vurderes om adgangen til å kreve naturaloppfyllelse likevel bør begrenses av hensyn til en av disse.

I enkelttilfeller kan retten til naturaloppfyllelse være unntatt, selv om kontrakten etter sin art kan kreves oppfylt in natura, dersom oppfyllelse av forpliktelsene er umulig eller uforholdsmessig.¹¹⁷

5.1.4 Sivilprosessrettslige skranker for fullbyrdom

Sivilprosessuelt er spørsmålet om tvistelovens prosessforutsetning om rettslig interesse i § 1-3 er oppfylt.¹¹⁸ For å kunne fremme sak for domstolene krever tvisteloven § 1-3 at søksmålgjenstanden er et «rettskrav», at partene har tilknytning til denne og at de har et aktuelt behov for avklaring.

Det er en forutsetning for problemstillingen at mislighold har inntrådt og at fullbyrdelsesspørsmålet står mellom partene i aksjonæravtalen. På denne bakgrunn legges det i det følgende til grunn at vilkåret om tilknytning og aktualitet i tvisteloven § 1-3 er oppfylt.

Det må imidlertid vurderes om en eventuell rettslig mulighet for fullbyrdelse er et «rettskrav». Det innebærer blant annet at kravet som fremsettes må være «entydig og presist angitt».¹¹⁹ Særlig gjelder det ved fullbyrdessøksmål, fordi det er et vilkår for tvangsfullbyrdelse at dommen pålegger partene en plikt til å foreta en handling, og at det klart fremgår hva handlingen skal gå ut på, jf. tvisteloven § 19-13 (1) jf. tvangsfullbyrdomsloven § 4-2 første ledd bokstav b. Søksmålsadgangen er derfor avhengig av at det er mulig å formulere en presis

---

¹¹⁶ Haaskjold (2023) s. 159-160 og Hagstrøm (2021) s. 397 flg.

¹¹⁷ Haaskjold (2023) s. 160-161 med videre henvisning til UNIDROIT UPICC art. 7.2.2 bokstav a og b. UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts (forkortet UPICC) er generelle prinsipper utarbeidet av The International Institute for the Unification of Private Law. Prinsippene har ikke lovs rang, og Høyesterett har i Rt. 2008 s. 969 (avsnitt 27) uttalt at de ikke er «bindende for norsk rett». Likevel kan prinsippene være nyttige for å utfylle eller underbygge prinsipper som allerede har forankring i norsk rett.

¹¹⁸ Lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven/ tvl.) § 1-3

¹¹⁹ Skoghøy (2022) s. 399. Se også Schei mfl. (2013) s. 31.

og entydig domsslutning. Hvorvidt så er tilfelle kan ikke besvares generelt, men må vurderes konkret basert på påstandsformuleringen.

5.1.5 Kort om konsekvensene dersom det ikke er adgang til fullbyrdelsesdom

Et innledende poeng for drøftelsen er de mulige konsekvensene for minoritetsaksjonæren dersom det viser seg å ikke være anledning til å få fullbyrdelsesdom for manglende oppfyllelse av avtalen.

For eksempelet om samtykkenektelse til avtalt løsningsrett er virkningene regulert i aksjeloven § 4-17. Bestemmelsen gir anvisning på fire handlingsalternativer for en erverver som er blitt nektet samtykke: å omgjøre avtalen med selger (her løsningsretten), å selge aksjene med forbehold om at styret samtykker til den nye erververen, å reise søksmål om gyldigheten av samtykkenektelsen eller å kreve aksjene innløst av selskapet. Erververen må iverksette ett av tiltakene innen to måneder fra samtykke ble nektet, ellers kan selskapet kreve aksjene tvangssolgt, jf. aksjeloven § 4-17 annet ledd.¹²⁰

Adgangen til å kreve aksjeposten innløst av selskapet vil i mange tilfeller være utelukket som følge av unntakene som oppstilles i aksjeloven § 14-17 tredje ledd. Dersom det heller ikke er mulighet til å omgjøre avtalen med den innløste aksjonæren, innebærer det manglende samtykket en betydelig fare for økonomisk skade for minoritetsaksjonæren. Vedkommende risikerer i så fall enten å måtte selge aksjene til en ny eier, potensielt til majoritetsaksjonæren selv, eller å få aksjene tvangssolgt. Alle de mulige utfallene vil uansett kunne svekke minoritetsaksjonærens posisjon i selskapet og undergrave de opprinnelige forutsetningene i aksjonæravtalen.

Mer generelt kan det sluttet at en begrensning i adgangen til å kreve aksjonæravtalen fullbyrdet, vil innebære at tilliten til aksjonæravtaler som effektivt styringsinstrument, kan bli begrenset. Spørsmålet for det følgende er: I hvor stor grad kan man tvinge frem den rettigheten som følger av avtalen, når det innebærer å omgjøre et gyldig styrevedtak?

---

¹²⁰ Med mindre en lengre frist er fastsatt i vedtektene, jf. asl. § 4-17 annet ledd første punktum.

5.2 Kan en aksjonær ved dom pålegges å instruere et styremedlem?

Én mulighet for å få aksjonæravtalen fullbyrdet, er å pålegge den eller de misligholdende aksjonærene en plikt til å instruere sine representanter i styret om å stemme slik at styrevedtaket omgjøres.¹²¹ Etter sin ordlyd innebar avtalen i eksempelet fra tingrettsdommen at partene pliktet «å instruere sine representanter i styret» slik at avtalen ble oppfylt.¹²² En slik forpliktelse ble dermed gjort gjeldende i påstanden fra den saksøkende minoritetsaksjonæren.¹²³

Spørsmålet er først og fremst om en aksjonær alene kan instruere ett eller flere styremedlemmer om hvordan de skal stemme i en bestemt sak.

Aksjeloven § 5-1 fastslår at det er «gjennom generalforsamlingen» aksjonærene utøver selskapets øverste myndighet. Ordlyden må forstås slik at aksjonærenes eiermyndighet er begrenset til å bare kunne utøves samlet i generalforsamlingen.¹²⁴ For så vidt gjelder instruksjonsmyndigheten, er ikke styret bundet av en instruks som ikke kommer til uttrykk i en generalforsamlingsbeslutning.¹²⁵ Det følger dessuten uttrykkelig av NOU 1996:3 s. 90 at:

«styremedlemmer er [de] underlagt overordnede selskapsorganer, og ikke de enkelte aksjeeiere. Dette gjelder også i selskaper med én aksjeeier, eller der det er én eller en gruppe aksjeeiere som dominerer selskapet og styremedlemmene rent faktisk oppfattes som aksjeeiernes representanter i styret. Disse utgangspunktene er også lagt til grunn i utvalgets forslag til ny aksjelovgivning.»

Til tross for at aksjonærene har inngått avtaler om fordeling av retten til å utnevne styremedlemmer, og disse «rent faktisk oppfattes som aksjeeiernes representanter», åpner ikke loven for at bindende instruksjon kan skje uten generalforsamlingsbeslutning.¹²⁶

---

¹²¹ Dersom partene ikke hadde inngått avtale om fordeling av styrerepresentanter, ville majoritetsaksjonæren uansett hatt kontroll over styresammensetningen, jf. asl. § 6-3, jf. § 5-17.

¹²² Se avtalens lojalitetsklausul i sin helhet under punkt 1.1

¹²³ Se påstandsformuleringen på s. 15 i dommen.

¹²⁴ Aarbakke mfl. (2017) s. 334.

¹²⁵ Se Andenæs (2016) s. 63 – i fotnoten.

¹²⁶ Giertsen (1999) s. 55 omtaler dette som en grunnsetning i selskapsretten.

Uttalelsen i forarbeidene viser at lovgiver er bevisst et skille mellom det faktiske og det rettslige. Det samme kan slutes av forarbeidene til den tidligere aksjeloven, 1976-loven,¹²⁷ hvor det fremkommer at en flertallsaksjonær «... i mange henseender faktisk kan dirigere selskapet, uten at det kommer til uttrykk i vedtak på generalforsamlingen. Helt utpreget blir dette hvor en aksjeeier har alle aksjer i selskapet».¹²⁸ Det kan altså ikke uten videre trekkes rettslige konklusjoner fra det faktiske forhold at en aksjonær ofte har en påvirkningskraft på styremedlemmene.

Begrunnelsen for en slik begrensning må sees i sammenheng med redegjørelsen for selskapsinteressen og styrets lojalitetsplikt overfor denne i avsnittene 2.3 og 3.1 ovenfor.

At en aksjonær, selv med flertall av stemmene i generalforsamlingen, ikke kan instruere styremedlemmer til å treffe et bestemt vedtak, skyldes at aksjeselskapet er en egen juridisk person med en selvstendig interesse. Denne interessen er ikke alltid sammenfallende med interessene til den enkelte aksjonær. Som vist i avsnitt 2.3, består selskapsinteressen av flere ulike perspektiver og betydningen av disse vil variere. Det hører til styret å vurdere hva som til enhver tid er i selskapets interesse, og styrets lojalitetsplikt er sentral i denne sammenhengen. Styremedlemmene har en ufravikelig plikt til å handle i selskapets beste interesse, og med denne plikten følger dessuten et personlig ansvar.

Når generalforsamlingen, som selskapets øverste organ, instruerer styret med bindende virkning, er det en beslutning som fattes av alle aksjonærene i fellesskap. Det innebærer også en kontroll med at instruksjonsadgangen benyttes innenfor de formelle begrensninger som følger av aksjelovgivningen.

Å tillate en aksjonær, selv en majoritetsaksjonær, å instruere styremedlemmene direkte, vil undergrave styrets uavhengighet og lojalitetsplikt overfor selskapet. Det vil også kunne føre til at minoritetsaksjonærenes interesser blir oversett, og at selskapets langsiktige interesser blir ofret til fordel for kortsiktige gevinster for en enkelt aksjonær.

---

¹²⁷ Lov 4. juni 1976 nr. 59 om aksjeselskaper (1976-loven). De gjeldende aksjelovene bygger i stor grad på aksjeloven av 1976. Dermed kan rettskilder knyttet til den tidligere loven ha interesse for forståelsen av den gjeldende aksjelovgivningen, jf. Aarbakke mfl. (2017) s. 20.

¹²⁸ NUT 1970:1 s. 186. Bestemmelsen i 1976-loven § 9-1 tilsvarer på dette punkt den gjeldende bestemmelsen i asl. § 5-1, jf. NOU 1996:3 s. 127.

Når styremedlemmene ikke er rettslig bundet av en instruks fra en aksjonær, vil en forpliktelse til å instruere uansett ikke gi minoritetsaksjonæren sikkerhet for fullbyrdelse.

Uttalelsene i forarbeidene gir uttrykk for at en plikt til å instruere likevel rent *faktisk* kan medføre at avtalen fullbyrdes. Hvorvidt vilkåret om rettslig interesse i tvisteloven § 1-3 er oppfylt for et krav om å pålegge noen en plikt til å instruere, når mottakeren av instruksene ikke er tilsvarende rettslig forpliktet til å følge den, faller imidlertid utenfor denne avhandlingens rammer.

5.3 Kan en aksjonær ved dom pålegges å stemme for en instruks fra generalforsamlingen til styret?

Konklusjonen i forrige avsnitt var i korthet at et styremedlem ikke kan instrueres av en enkelt aksjonær, men kun gjennom generalforsamlingen ved gyldig generalforsamlingsbeslutning.

Det er dermed naturlig å spørre om aksjonæren i stedet kan pålegges å stemme for en instruks til styret om å omgjøre det gyldige styrevedtaket. I tillegg kan det tenkes at majoritetsaksjonæren pålegges en plikt til å medvirke til at det kalles inn til ekstraordinær generalforsamling slik at instruksene kan vedtas, jf. aksjeloven § 5-6 annet ledd.

I det følgende vurderes hvorvidt domstolene har adgang til å avsi en slik fullbyrdesdom.

5.3.1 Instruksjonsadgangen

Hvorvidt en plikt til å stemme for en instruks muliggjør fullbyrdelse av lojalitetsplikten, er for det første et spørsmål om generalforsamlingens instruksjons- og omgjøringsadgang er begrenset av styrets eksklusive beslutningsmyndighet.

Som nevnt under avsnitt 2.2 er generalforsamlingens instruksjonsmyndighet avskåret på områder som ligger eksklusivt til styret, også slik at den ikke kan benyttes i et omfang som innebærer at generalforsamlingen tar over styrets eksklusive forvaltningsmyndighet. At loven legger myndigheten til styret, er vel å merke ikke i seg selv uttrykk for at myndigheten er eksklusiv for styret. Eksempelvis kan det vedtektsfestes at samtykkekompetansen ved aksjeerwerb skal høre til generalforsamlingen, jf. aksjeloven § 4-16 første ledd annet punktum.

Begrensningen er dermed ikke til hinder for at generalforsamlingen overprøver styrets samtykkenektelse til aksjeerverv etter aksjeloven § 4-16 første ledd jf. annet ledd.¹²⁹

Generalforsamlingen kan altså instruere styrets myndighetsutøvelse ved spørsmål om samtykke til aksjeerverv i henhold til aksjeloven § 4-16.

5.3.2 Aksjonæravtalens betydning for fullbyrdelse

For det andre er må det vurderes om aksjonæravtalen i seg selv er til hinder for at partene pålegges en plikt til å stemme for en instruks.

Spørsmålet må sees i sammenheng med den forutgående redegjørelsen i avsnitt 3.2 om de alminnelige kontraktsrettslige tolkningsprinsippene, som også gjelder for aksjonæravtaler. Hvorvidt det er holdepunkter for en slik tolkning, må avgjøres konkret med utgangspunkt i avtalens ordlyd, formål og partenes forutsetninger. Som vist i punkt 3.2, kan en slik lojalitetsplikt også komme på tale der avtalen etter sin ordlyd tar sikte på å binde styrets myndighetsutøvelse.

Lojalitetsklausuler i aksjonæravtaler retter seg typisk mot aksjonærenes myndighet i selskapet, og pålegger partene å utøve denne på en slik måte at avtalen oppfylles. Dersom partene har avtalt at en del av lojalitetsplikten innebærer å instruere sine styremedlemmer, må det forstås slik at det foreligger en felles forutsetning om å begrense styrets skjønnsfrihet der det er en forutsetning for oppfyllelse av avtalen.¹³⁰ I slike tilfeller vil en plikt til å stemme for en bindende instruks til styret, etter mitt syn, være å anse som en presiserende tolkning, snarere enn en utvidende. På samme måte forstår jeg også Lowzow mfl. som antar at man «[i] det hele tatt bør [man ved tolkning av aksjonæravtalen] særlig være oppmerksom på at avtalen kan ha et bestemt formål, og tolke avtalen slik at dette formålet realiseres.»¹³¹

Den aksjonæravtalen som var tema i tingrettsdommen, innebar en vidtrekkende lojalitetsplikt som omfattet all myndighetsutøvelse i selskapet.¹³² Retten anså at formålet med avtalen var å sikre at eierskapet forble mellom de tre aksjonærene, og dermed binde styrets

---

¹²⁹ Aarbakke mfl. (2017) s. 335-336 og Bråthen (2022) s. 133.

¹³⁰ Generalforsamlingens instruksjonsmyndighet er likevel avskåret på områder som lagt eksklusivt til styret, jf. punkt 2.2 ovenfor.

¹³¹ Lowzow, Reed og Steinberg (1993) s. 28.

¹³² Se avtalens lojalitetsklausul i sin helhet under punkt 1.1.

samtykkekompetanse ved et eventuelt løsningstilfelle. Selv om retten ikke vurderte om partene kunne pålegges å stemme for en instruks til styret, legges det i det følgende til grunn at en slik tolkning ville vært i tråd med alminnelige tolkningsprinsipper.

Det forutsettes at avtalen ikke er til hinder for å pålegge aksjonæren en plikt til å stemme for instruks.

5.3.3 Tredjepartshensyn ved fullbyrdelse

Som nevnt innledningsvis, gjelder det unntak fra hovedregelen om kreditors rett til naturaloppfyllelse der det vil være urimelig å tvinge frem oppfyllelse av hensyn til misligholderen selv, tredjemann eller offentlige interesser.

Ettersom det ikke er noen åpenbare urimelighetshensyn knyttet til misligholderen selv eller offentlige interesser, må en begrensning i adgangen til å få fullbyrdsdom for en stemmeforpliktelse om instruks i så fall begrunnes av hensynet til tredjemann.¹³³ I praksis medfører det at selskapsrettslige hensyn i denne sammenheng kan få obligasjonsrettslige følger.¹³⁴

Aktuelle tredjemannsinteresser er i dette tilfellet først og fremst hensynet til eventuelle aksjonærer som ikke er part i aksjonæravtalen, selskapets kreditorer, ansatte eller andre medkontrahenter av selskapet. Disse interessene vil, som redegjort for i punkt 2.3, ivaretas gjennom selskapets interesser. For enkelhets skyld, og for å sikre at de langsiktige interessene til selskapet blir hensyntatt, vil det her være mest hensiktsmessig å vurdere disse interessene samlet i selskapets interesse.

Spørsmålet er om hensynet til selskapsinteressen i denne sammenheng tilsier at adgangen til å få fullbyrdsdom for en forpliktelse til å instruere styret om å omgjøre et gyldig vedtak bør begrenses.

Et generelt argument er at det er styret som er nærmest å vurdere selskapets interesse, og at en domstol av den grunn ikke bør kunne avsi fullbyrdsdom som i praksis innebærer å tvinge styret til å omgjøre et vedtak. Særlig ble dette tydelig i saken fra tingrettsdommen hvor

---

¹³³ Slik Woxholth, J (2017) s. 296 fastslår for stemmerettsforpliktelser. På dette punkt ingen forskjell.

¹³⁴ Woxholth, J. (2017) s. 296.

spørsmålet om samtykkenektelsen var gyldig, og spørsmålet om fullbyrdelse av lojalitetsplikten i aksjonæravtalen var forent til felles behandling.

Styrets adgang til å nekte samtykke til et aksjeerverv reguleres av aksjeloven § 4-16 annet ledd. Bestemmelsen fastslår at samtykke kan nektes bare dersom det foreligger «saklig grunn» for det. Det nærmere innholdet i vilkåret fremgår ikke av loven. I høyesterettspraksis er det likevel slått fast at utgangspunktet for vurderingen er at samtykkenektelsen må være «saklig begrunnet i hensynet til selskapets interesser», jf. Rt. 2013 s. 241 (Stangeskovene) (avsnitt 44).

Hvorvidt de hensyn som taler for å nekte samtykke til aksjeervervet veier tyngre enn hensynet til aksjenes omsettelighet, er det som utgangspunkt opp til selskapet selv å avgjøre.¹³⁵ I Rt. 1999 s. 1682 (Østlendingen) uttalte en enstemmig Høyesterett at «domstolene må utvise tilbakeholdenhet ved utøvelse av domstolskontrollen med selskapsstrategiske vurderinger i spørsmål om hvem som skal eie aksjer i selskapet.»¹³⁶ Domstolene må imidlertid kunne vurdere om de strategiske vurderingene har «tilstrekkelig og reell rot i selskapets formål og virksomhet», jf. Rt. 2013 s. 241 (Stangeskovene) (avsnitt 50). Andenæs anser at slik tilbakeholdenhet dessuten er i samsvar med alminnelige prinsipper om domstolenes kontroll med styrets forretningsmessige vurderinger.¹³⁷

Hensynene som begrunner en tilbakeholdenhet ved overprøvingen av styrets vurderinger, er sammensatt.

For det første er det begrunnet i en erkjennelse av at selskapets styre har en særskilt kompetanse til å vurdere hva som til enhver tid er til det beste for selskapet. Som redegjort for i avsnitt 2.2 er det styret som står for forvaltningen av selskapet. Det innebærer at styret presumptivt har en innsikt i selskapets drift og strategiske målsettinger, som domstolene ikke besitter. For det andre må domstolenes tilbakeholdenhet sees i sammenheng styremedlemmene er personlig erstatningsansvarlige overfor «selskapet, aksjeeier og andre» for å treffe beslutninger som er i selskapets interesse, jf. aksjeloven § 17-1.

---

¹³⁵ Andenæs (2016) s. 178.

¹³⁶ Rt. 1999 s. 1682 (Østlendingen) (på s. 1692).

¹³⁷ Andenæs (2016) s. 178.

Med dette rettslige utgangspunkt må også domstolens adgang til å avsi fullbyrdelsesdom for aksjonæravtaler forstås.

Dersom domstolene skal kunne pålegge en aksjonær en plikt til å instruere styret om å omgjøre et gyldig styrevedtak, innebærer det etter mitt syn en omgåelse av de etablerte prinsippene for selskapsstyring. Det spiller i den sammenheng ingen rolle om, og eventuelt i hvor stor grad, domstolen vurderer at et samtykke ville ha vært i selskapets interesse. Det avgjørende er uansett hvorvidt styret har truffet en beslutning som domstolen har vurdert som saklig begrunnet i selskapets interesse. Dersom domstolen likevel skal ha adgang til å pålegge en aksjonær å sørge for at styrevedtaket omgjøres, må det i så fall innebære at domstolene implisitt vurderer at et samtykke vil være i selskapets interesse. Dette ville etter mitt syn manglet støtte i de etablerte prinsipper som gjelder for domstolenes kontroll med selskapets forretningsmessige vurderinger.

Alternativt, vil en domstols beslutning om å sikre gjennomføring av aksjonæravtalen ved instruks til styret innebære en ivaretagelse av minoritetsaksjonærens rettighet etter aksjonæravtalen på bekostning av selskapsinteressen. En slik forståelse må imidlertid være å anse som klart urimelig av hensyn til tredjemann – her eventuelle aksjonærer som ikke er part i avtalen, selskapets kreditorer, ansatte osv.

5.3.4 Konklusjon

Hensynet til sammenheng og konsekvens taler med tyngde for at den rettslige tilbakeholdenheten domstolene viser ved prøvingen av styrets vurderinger i saker om samtykkenektelse, også bør gjelde generelt. Det innebærer etter mitt syn at det ikke bør være adgang til å kreve fullbyrdelsesdom for en rettighet etter aksjonæravtalen som pålegger en aksjonær å instruere styret til å omgjøre et gyldig vedtak.

Dersom det likevel skulle finnes andre hensyn som tilsier at adgangen til å få fullbyrdelsesdom ikke bør begrenses av hensyn til tredjemann, er konsekvensen at adgangen til fullbyrdelsesdom følger av hovedregelen om retten til naturaloppfyllelse.¹³⁸ Så fremt det basert på den konkrete aksjonæravtalen er mulig å formulere et krav, og dermed også en

---

¹³⁸ Det gjelder likevel med den begrensning at kravet kan avvises i enkelttilfeller dersom oppfyllelse av forpliktelsen er umulig eller uforholdsmessig, som nevnt i punkt 5.1.3.

domsslutning, som tilfredsstillende vilkårene i tvl. § 1-3, er det i så fall heller ikke noe sivilprosessuelt i veien for at en fullbyrdsdom kan gis.

Det må i så tilfelle vurderes hvordan en slik forpliktelse kan tvangsfullbyrdes.

5.3.5 Fullbyrdsesmåter

Tvangsfullbyrdsesloven § 13-14 første ledd gir domstolen tre alternativer for tvangsfullbyrdelse ved kjennelse: gi saksøker rett til å utføre handlingen, bestemme at namsmyndighetene selv skal utføre den, eller pålegge saksøkte en løpende tvangsmulkt.

Dersom det først er adgang til å få fullbyrdsdom for en aksjonærs plikt til å stemme for en instruks til styret som innebærer å omgjøre et gyldig styrevedtak, er det utvilsomt at dommen kan fullbyrdes ved tvangsmulkt. En plikt til å betale løpende mulkt har selvsagt som formål å tvinge skyldneren til å oppfylle avtalen, men gir ikke sikkerhet for *faktisk* fullbyrdelse, slik som de to andre alternativene. Spørsmålet for det følgende er om tvangsfullbyrdelse også kan tenkes gjennomført ved ett av de to andre alternativene.

Det følger av tvangsfullbyrdsesloven § 13-14 første ledd at de tre alternativene gjelder for andre plikter enn «de som er nevnt i §§ 13-8, 13-11 og 13-13». En plikt til å innkalle til ekstraordinær generalforsamling og stemme for en instruks til styret, er ikke nevnt i de opplistede bestemmelsene. Ordlyden i tvangsfullbyrdsesloven § 13-14 tilsier dermed at alle de tre fullbyrdsesmåtene er anvendelige på forholdet.

Om valg av fullbyrdsesmåte er det i forarbeidene til tvangsfullbyrdsesloven referert til høringsutkastet fra 1979 til ny tvangsfullbyrdseslov, hvor det ble uttalt:

«At det i selve loven ikke gis noe direktiv for hvilken gjennomføringsmåte som skal velges, vil si at namsmyndigheten skal velge fullbyrdingsmåten etter en konkret vurdering. Det skal legges vekt på at gjennomføringsmåten effektivt fremmer fullbyrdingen, og at den er forsvarlig overfor saksøkte og i forhold til det offentliges bruk av ressurser.»¹³⁹

Hvilken fullbyrdsesmåte som skal velges må altså basere seg på en konkret vurdering. Spørsmålet om hvordan en plikt til å stemme på generalforsamlingen kan tvangsfullbyrdes, er blitt behandlet av Høyesterett ved kjennelse HR-2023-782-U.

---

¹³⁹ Ot.prp.nr. 65 (1990-1991) s. 50.

Saken omhandlet en minoritetsaksjonær som ved voldgiftsdom ble dømt til å stemme i hovedaksjonærens favør i sak om kapitalnedsettelse og utbetaling av utbytte på selskapets generalforsamling. Da minoritetsaksjonæren likevel valgte å stemme mot, begjærte hovedaksjonæren tvangsfullbyrdelse av voldgiftsdommen ved å selv få rett til å stemme for minoritetsaksjonærens aksjer.

Høyesterett uttalte i den forbindelse at:

«mulktalternativet er det eneste i de tilfellene *saksøktes medvirkning er nødvendig* for å fullbyrde handleplikten. Dette inkluderer utvilsomt de tilfellene hvor den aktuelle handlingen er så personlig at saksøkte ikke kan overlate den til noen andre.

Etter ankeutvalgets syn er imidlertid saksøktes medvirkning ikke på samme måte nødvendig for de handlingene saksøkte frivillig kan la andre utføre, typisk ved å gi fullmakt. Da er ikke handlingen personlig på en slik måte at den *må* utføres av saksøkte selv. Dersom saksøkte frivillig kan overlate handlingen til en annen, er det mulig å gjøre det samme ved tvang. Den åpne ordlyden i § 13-14 første ledd tilsier at bestemmelsen hjemler en slik tvangsoverføring. Tolkningen støttes av hensynet til å sikre mest mulig effektiv tvangsfullbyrdelse.»¹⁴⁰

Det følger av aksjeloven § 5-2 at en aksjonærs rett til å delta på generalforsamling kan utøves ved en fullmektig. For spørsmålet om tolkningen av tvangsfullbyrdesloven § 13-14 konkluderte Høyesterett følgelig med at:

«Alle bestemmelsens tre alternativer er mulige måter å tvangsfullbyrde en aksjeeiers plikt til å stemme i en konkret sak på generalforsamlingen i et aksjeselskap, når det fremgår av tvangsgrunnlaget hva stemmegivningen skal gå ut på.»¹⁴¹

En slik adgang til tvangsfullbyrdelse innebærer at fullbyrdesdommen får både faktiske og rettslige virkninger for selskapet. Til tross for at selskapet ikke er part i avtalen, må selskapet respektere at enten namsfogden eller saksøker har rett til å stemme for saksøktes aksjer.¹⁴² Woxholth, J. formulerer det som at aksjonæravtalen gis indirekte selskapsrettslige virkninger

---

¹⁴⁰ HR-2023-782-U (avsnitt 21-22)

¹⁴¹ HR-2023-782-U (avsnitt 24)

¹⁴² Woxholth, J. (2017) s. 290.

ved at fullbyrdelsesdommen kan påberopes direkte overfor selskapet, selv om avtalen i seg selv ikke kan gis slik virkning.¹⁴³ Se definisjonen av selskapsrettslige virkninger i punkt 4.

Det må imidlertid vurderes om hensyn taler for at de samme tvangsfullbyrdelsesmåtene kan få anvendelse også der stemmeforpliktelsen knytter seg til en instruks til styret om å omgjøre en gyldig beslutning. For avhandlingens problemstilling, innebærer en slik tvangsfullbyrdelsesadgang at styret må respektere at enten minoritetsaksjonæren eller namsfogden gis rett til å stemme for majoritetsaksjonærens aksjer ved spørsmål om å instruere styret til å omgjøre et styrevedtak. I tillegg kan det tenkes at også medvirkning til at det kalles inn til ekstraordinær generalforsamling gjennomføres ved tvang, slik at instruksene kan vedtas, jf. aksjeloven § 5-6 annet ledd.¹⁴⁴

Mangelen på autoritative rettskilder innebærer at reelle hensyn blir utslagsgivende.

På den ene siden taler hensynet til avtalens effektivitet for at minoritetsaksjonæren bør kunne tvangsfullbyrdes ved at minoritetsaksjonæren eller namsfogden gis rett til å stemme for en instruks til styret, da dette sikrer at avtalen mellom aksjonærene blir overholdt. Hvis en aksjonær nekter å følge en avtalt instruks, kan det undergrave avtalepartenes forventninger og tilliten til at avtaler blir overholdt.

På den annen side vil de samme hensyn som taler for å begrense adgangen til å få fullbyrdelsesdom også tilsi at den faktiske gjennomføringen av forpliktelsen ikke kan overføres til en annen ved tvang. Selv om Høyesteretts kjennelse i HR-2023-782-U gir et viktig bidrag i avklaringen av adgangen til å få en aksjonæravtale tvangsfullbyrdet, er det etter mitt syn tungtveiende hensyn som taler for å være varsom med å tvangsfullbyrde en aksjonæravtale der det går på bekostning av styrets vurderinger av selskapets interesse. Det er eksempelet fra tingrettsdommen et illustrerende eksempel på.

Dersom det er adgang til å få fullbyrdelsesdom for en plikt i aksjonæravtale til å stemme for at styret skal omgjøre et gyldig vedtak, er det etter mitt syn tvilsomt om man bør anerkjenne en rett til å få dommen tvangsfullbyrdet på annet vis enn ved tvangsmulkt. Det må uansett

---

¹⁴³ Woxholth, J. (2017) s. 291.

¹⁴⁴ Slik Woxholth, J. (2017) s. 302 også fremholder for stemmerettsavtaler. Spørsmålet om tvangsfullbyrdelse av innkalling til ekstraordinær generalforsamling var ikke gjenstand for vurdering i HR-2023-782-U. Jeg ser imidlertid ikke grunn til å problematisere tvangsfullbyrdelse av en slik plikt særskilt.

foretas en konkret avveining av de ulike hensynene som gjør seg gjeldende ved valg av fullbyrdelsesmåte.

5.4 Finnes det en annen domsslutning som kan sikre fullbyrdelse?

Spørsmålet som gjenstår, er om det finnes en annen rettslig mulighet for naturaloppfyllelse av majoritetsaksjonærens plikt til å påse at selskapets styre respekterer avtalen.

I eksempelet fra tingrettsdommen konkluderte retten med at majoritetsaksjonæren pliktet å «medvirke til at det nødvendige samtykket ble gitt». Hva som er innholdet i en slik forpliktelse, fremstår uklart. Basert på drøftelsen ovenfor (og dommens premisser for øvrig) er det tydelig at domsslutningen ikke sikter til at medvirkningen skal skje ved instruksjon – hverken direkte til styrerepresentantene eller indirekte via generalforsamlingen.

Den uklare domsslutningen gir grunn til å reise spørsmål både av selskapsrettslig og sivilprosessrettslig art: For det første, om forpliktelsen har et selskapsrettslig innhold som sikrer fullbyrdelse dersom den oppfylles, og for det andre, om domsslutningen er tilstrekkelig klar og presis til å kunne tvangsfullbyrdes.

5.4.1 Selskapsrettslige skranker

I juridisk teori er det flere som gir uttrykk for at aksjonæravtalers betydning for styrets myndighetsutøvelse må sees i sammenheng med aksjeloven § 6-7 annet ledd.¹⁴⁵

Bestemmelsen fastslår at aksjonærene når som helst kan erstatte de aksjonærvalgte styremedlemmene uten nærmere begrunnelse. Aksjonærene står dermed fritt til å bytte ut styremedlemmer som ikke treffer de beslutninger aksjonærene ønsker.

En slik plikt til å bytte ut styremedlemmene gir imidlertid ingen garanti for at de nye styremedlemmene også etterlever avtalen. Dermed oppstår spørsmålet om når forpliktelsen anses oppfylt. Dersom plikten ikke er oppfylt før det ønskede styrevedtaket er truffet, kan det i så fall spørres hvorvidt det er en hensiktsmessig løsning.

---

¹⁴⁵ Se f.eks. Giertsen (2002) s. 541 og 537, Andenæs (2009) s. 11, Knudsen (2009) s. 31. Nærmere om adgangen til å bytte ut styremedlemmer, se avhandlingens punkt 2.2.

Problemstillingen ble berørt i forarbeidene til aksjeloven i forbindelse med spørsmål om man ved ny aksjelovgivning skulle opprettholde generalforsamlingens instruksjons- og omgjøringsmyndighet overfor styret. Om utskifting av styremedlemmer som et alternativ til instruksjon, uttalte lovgiver at:

«En regel som avskjærer generalforsamlingen fra å instruere styret i forvaltningsspørsmål ville innebære at generalforsamlingens ønsker når det gjelder forvaltningen bare kan gjennomføres ved valg av og eventuelt fjerning av styremedlemmer. En slik ordning kan imidlertid medføre at generalforsamlingen ved sammensetningen av styret la avgjørende vekt på hva som måtte antas å være i aksjeeiernes interesser i snever forstand. Utvalget mener imidlertid at lovens ordning bør legge opp til at det ved rekruttering av styremedlemmer legger avgjørende vekt på det som mer generelt kan kalles selskapets interesse.»¹⁴⁶

Uttalelsen fra forarbeidene taler etter mitt syn for at en praksis som innebærer å kontrollere styrets myndighetsutøvelse ved utskifting, vil svekke hensynet til styrets uavhengighet og selskapsinteressen. Det taler for at domstolen, av samme hensyn som begrenser overprøvingsadgangen ved styrebeslutninger, bør være varsomme med å pålegge en aksjonær å bytte ut styremedlem for å sikre fullbyrdelse av en aksjonæravtale. Uansett kan ikke en plikt til å bytte ut styremedlemmene sies å gi minoritetsaksjonæren sikkerhet for fullbyrdelse av aksjonæravtalen, slik som er formålet med denne drøftelsen.

5.4.2 Sivilprosessrettslige skranker

En domsslutning som pålegger noen en plikt til «medvirke til» at styret omgjør sin beslutning reiser også sivilprosessuelle problemstillinger. Kravet som fremmes for domstolene må være tilstrekkelig entydig og presist angitt, og det samme gjelder for domsslutningen som bygger på kravet. Konsekvensen av at kravet ikke er tilstrekkelig presist og entydig angitt, er at dommen ikke kan tvangsfullbyrdes, jf. tvangsfullbyrdesloven § 4-2 første ledd bokstav b. I den grad det er mulig å vurdere på et generelt grunnlag, må det spørres om et slikt krav, eller en slik domsslutning, tilfredsstillende vilkårene i tvisteloven § 1-3 til «rettskrav».

En formulering som pålegger noen å medvirke uten å presisere hvordan, er neppe tilstrekkelig klar til å kunne tvangsfullbyrdes.

---

¹⁴⁶ NOU 1996:3 s. 127.

6 Avsluttende betraktninger

Avhandlingen er en analyse av partene i aksjonæravtalens adgang til å kreve en lojalitetsplikt overfor styrets beslutninger oppfylt ved dom. Målet har vært å undersøke hvor langt domstolen kan gå i å sikre lojal etterlevelse av aksjonæravtalen når det står i et motsetningsforhold til selskapsrettslige skranker og føringer. I *kapittel 5* ble problemstillingen forsøkt løst ved å oppstille en rekke mulige krav som kan tenkes å sikre slik fullbyrdelse. En fellesnevner for dem alle er konflikten mellom en minoritetsaksjonærs rett etter avtalen på den ene siden og vernet av selskapsinteressen på den andre.

Som vist i *kapittel 4* går utviklingen i det praktiske forretningsliv mot en stadig økt bruk av aksjonæravtaler. Avtalene inngås dessuten stadig oftere mellom profesjonelle parter med bistand fra profesjonelle rådgivere. Avtalens virketid er ofte ubegrenset. Samtidig er det i juridisk teori og rettspraksis mulig å ane en utvikling som stadig går lengre i å akseptere at aksjonæravtaler får selskapsrettslige virkninger. Erkjennelsen er at aksjelovgivningen, med sin negative formulering, ikke fanger opp denne utviklingen.

Basert på analysen i *kapittel 5* er det likevel grunn til å spørre seg om en stadig større adgang til å avtaleregulere aksjeselskapsrettslige forhold i så fall er en heldig utvikling. Selv om aksjeloven oppstiller klare skranker for å verne minoritets- og enkeltaksjonærer, kan drøftelsen tyde på at disse skrankene primært har til hensikt å beskytte selskapsinteressen. Dette innebærer at både minoritets- og majoritetsaksjonærenes interesser må anses som underordnet hensynet til selskapet som en helhet. En økt tendens til å gi aksjonæravtaler selskapsrettslige virkninger kan dermed utfordre denne grunnleggende balansen og potensielt undergrave selskapsinteressens overordnede stilling.

Aksjonæravtaler er utvilsomt et nyttig verktøy for å sikre forutsigbarhet og stabilitet i selskapets drift. Utfordringen blir dermed å finne en balansegang mellom å gi aksjonærene tilstrekkelig innflytelse gjennom avtaler, samtidig som man sikrer at styret har den nødvendige handlefriheten til å ivareta selskapets interesser på en forsvarlig måte.

Referanseliste

Lovregister

NL 5-1-2	Lov 15. april 1687 Kong Christian Den Femtis NL
asl.	Lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper (aksjeloven)
asal.	Lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper
tvfl.	Lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse
tvf.	Lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven)

Forarbeider og øvrige offentlige dokumenter

NUT 1970:1 Innstilling til lov om aksjeselskaper.

Ot.prp. nr.19 (1974-1975) Om lov om aksjeselskaper.

NOU 1992: 29 Lov om aksjeselskaper. (Aarbakke-utvalgets utredning)

Ot.prp. nr. 36 (1993-1994) Om lov om aksjeselskaper (aksjeloven).

NOU 1996: 3 Ny aksjelovgivning. (Selvig-utvalgets utredning)

Ot.prp. nr. 23 (1996-1997) Om lov om aksjeselskaper (aksjeloven) og lov om allmennaksjeselskaper (allmennaksjeloven).

Rettspraksis

Høyesterettspraksis

Rt. 1988 s. 1078

Rt. 1994 s. 581 (Scanvest)

Rt. 1995 s. 46

Rt. 1996 s. 742

Rt. 1999 s. 1682 (Østlendingen)

Rt. 2005 s. 268

Rt. 2008 s. 969

Rt. 2013 s. 241 (Stangeskovene)

Rt. 2013 s. 1254

HR-2016-1440 (Håheller)

HR-2018-570-A

HR-2020-1947-A

HR-2023-782-U

Lagmannsrettspraksis

LB-2014-35437

LG-2014-173683

LB-2015-68254

Litteratur

- Andenæs (2009) Andenæs, Mads Henry, «Hvem er bundet av en aksjonæravtale?», *Tre foredrag om aksjonæravtaler*, Institutt for Privatrett, Skriftserie 175 (2009), s. 7-20.
- Andenæs (2016) Andenæs, Mads Henry, Margrethe Christoffersen, Ole Andenæs og Stig Berge, *Aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper*, 3. utgave. Oslo: M.H. Andenæs, 2016.
- Arvidsson (2010) Arvidsson, Niklas, *Aktieägaravtal : särskilt om besluts- och överlåtelsebindningar*, Stockholm: Thomson Reuters 2010.
- Augdahl (1959) Augdahl, Per, *Aksjeselskapet efter norsk rett*, 3. utgave, Oslo 1959.
- Bråthen (2022) Bråthen, Tore, *Selskapsrett*, 7. utgave, Oslo: Fagbokforlaget, 2022.
- Bråthen (2012) Bråthen, Tore, «Rettslige nivåer for eierinnflytelse i aksjeselskaper» *Praktisk økonomi & finans*, 28, nr. 3, 2012, s. 29-35. 10.18261/ISSN1504-2871-2012-03-04.
- Christoffersen (2019) Christoffersen, Margrethe Buskerud, *Aksjeeiers lojalitetsplikt: samspillet mellom aksjeselskapsretten og den alminnelige formueretten*, 1. utgave, Oslo: Gyldendal, 2019.
- Christoffersen (2021) Christoffersen, Margrethe Buskerud, «Aksjeeiers lojalitetsplikt etter norsk rett – HR-2020-1947-A» *Jussens Venner*, 56, nr. 3, 2021, s. 152-191. 10.18261/issn.1504-3126-2021-03-03.

- Dramstad (2011) Dramstad, Remi Christoffer, «M&A Break free-klausuler i et norsk perspektiv», *Tidsskrift for Forretningsjuss*, 2011:3 s. 155-192.
- Giertsen (1999) Giertsen, Johan: «Telia - Telenor, Spennende jus og forretningsmessig havari», *Nordisk Tidsskrift for Selskabsret*, 1999:4. s. 43-63.
- Giertsen (2002) Giertsen, Johan: «Har aksjonæravtaler selskapsrettslige virkninger?» s. 533 flg. i *Nybrott og odling: festskrift til Nils Nygaard*, Bergen: Fagbokforlaget, 2002.
- Haaskjold (2023) Haaskjold, Erlend, *Obligasjonsrett : en innføring*, 2. utgave. utg. Universitetsforlaget 2023.
- Hagstrøm (2021) Hagstrøm, Viggo, Ivar Alvik, Herman Bruserud, Harald Irgens-Jensen og Inger Berg Ørstavik, *Obligasjonsrett*, 3. utgave / ved Herman Bruserud, Ivar Alvik, Harald Irgens-Jensen og Inger B. Ørstavik. Universitetsforlaget 2021.
- Jakobsen (2018) Jakobsen, Lisa Charlotte: «vinningsformålet i norsk aksjeselskapsrett», *Nordisk Tidsskrift for Selskabsret*, 2018:2, s. 11-36.
- Knudsen (2009) Knudsen, Gudmund, "Selskapet som part i aksjonæravtale", *Tre foredrag om aksjonæravtaler*, Institutt for Privatrett, Skriftserie 175 (2009), s. 21-39.
- Lowzow, Reed og Steinberg (1993) Lowzow, Halfdan, Bjørn Gabriel Reed og Geir Steinberg, *Aksjonæravtaler*, Oslo: Ad Notam Gyldendal 1993

- Mæhle og Aarli (2022) Mæhle, Synne Sæther og Ragna Aarli, *Fra lov til rett*, 3. utg. Gyldendal 2022.
- Normann (1994) Normann, Kristin, *Styremedlemmers erstatningsansvar i aksjeselskaper*, Oslo: Ad notam Gyldendal 1994.
- Normann (2009) Normann, Kristin, "Misligholdsbeføyelser ved brudd på aksjonæravtale", *Tre foredrag om aksjonæravtaler*, Institutt for Privatrett, Skriftserie 175 (2009), s. 41-58.
- Müller & Werlauff (2010) Schaumburg-Müller, Peer og Erik Werlauff, *Vedtægter og ejerftaler : med tjeklister og paradigmer*, 3. utg. Jurist- og Økonomforbundets forlag 2010.
- Schei (2013) Schei, Tore, *Tvisteloven : (lov av 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister) : kommentarutgave*, 2. utg. Oslo, Universitetsforl. 2013.
- Schwenke (2023) Schwenke, Kristine Alteren, *Styreleders plikter og erstatningsansvar i aksje- og allmennaksjeselskap*, 1. utg. Gyldendal 2023.
- Skoghøy (2022) Skoghøy, Jens Edvin A., *Tvisteløsning*, 4. utg. Universitetsforlaget 2022.
- Woxholth, J. (2017) Woxholth, Jannik, *Aksjonæravtaler*, 3. utg. Oslo: Gyldendal juridisk 2017.
- Woxholth, G. (2021) Woxholth, Geir, *Selskapsrett*, 7. utg. Gyldendal 2021.

Aarbakke mfl. (2017)

Aarbakke, Magnus, Asle Aarbakke, Gudmund Knudsen, Tone Ofstad og Jan Skåre, *Aksjeloven og allmennaksjeloven : lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper og lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper : lovkommentar*, 4. utgave. Universitetsforlaget 2017.

Vedlegg

Se tingrettsdommen vedlagt.

TRØNDELAG TINGRETT

DOM

Avsagt: 23.01.2023 i Trøndelag tingrett, Trondheim

Saksnr.: 22-049776TVI-TTRO/TSTE
22-049777TVI-TTRO/TSTE

Dommer: Tingrettsdommer Brynjulf Moe

Saken gjelder: Krav om stemmegivning i henhold til aksjonæravtale, Krav om at samtykkenektelse til aksjeerverv kjennes ugyldig

---

Polaris Media ASA Advokat Cecilie Amdahl

mot

AS Nord Trøndelag Advokat Olav Fredrik Perland

Polaris Media ASA Advokat Cecilie Amdahl

mot

Trønder-Avisa AS Advokat Olav Fredrik Perland

DOM

De to sakene gjelder hhv 1) gyldighet av styrevedtak (sak 22-049777TVI-TSTE) og 2) krav om stemmegivning i henhold til aksjonæravtale (sak 22-049776TVI-TSTE).

De to sakene er forent til felles behandling.

1. Framstilling av sakene

Trønder-Avisa AS (heretter «Trønder-Avisa» eller bare «Selskapet») er et mediekonsern med hovedkontor på Steinkjer, der avisene Trønder-Avisa og Namdalsavisa utgjør en vesentlig del av virksomheten.

Polaris Media ASA (heretter bare «Polaris» eller «saksøker») er et av landets største mediekonsern som har sitt hovedkontor i Trondheim. Selskapet, som er børsnotert, og omfatter et tredvetalls mediehus i Norge og Sverige.

AS Nord Trøndelag (heretter også «ASNT») er et aksjeselskap med hovedkontor i Steinkjer og har som vedtektsfestet formål å fremme og støtte opp under Senterpartiets politikk, og selskapets oppgave er avisdrift og annen medievirksomhet, herunder er selskapet majoritetseier i Trønder-Avisa.

LL Inntrøndelagen (heretter også «LLI») er et aksjeselskap som tidligere hadde hovedkontor i Steinkjer, og der formålet var drift av Trønder-Avisa, i samarbeid med ASNT. De opprinnelige vedtektene i dette selskapet hadde blant annet bestemmelser om at stemmerett var avhengig av medlemskap i partiet Venstre.

Trønder-Avisa hadde inntil mars 2022 tre aksjonærer: AS Nord Trøndelag, som p.t. eier 51,87 %, LL Inntrøndelagen, som inntil mars 2022 eide 38,04 %, og Polaris Media ASA, som eier 10,09 %.

Aksjonærfelleskapet har vært regulert i aksjonæravtale av 15. mai 2010 (heretter også bare omtalt som «Avtalen»).

De to sakene har sin bakgrunn i en tvist mellom Polaris og LLI. Bakgrunnen for den tvisten var at LLI den 6. mai 2020 hadde underrettet de øvrige aksjonærer i Selskapet om at Amedia Lokal AS (heretter bare «Amedia») hadde ervervet 93,87 % av aksjene i LLI. Polaris Media gjorde da gjeldende løsningsrett til aksjene i Selskapet, og anførte at slik løsningsrett fulgte av Avtalen. Slik løsningsrett ble bestridt av LLI. Partene kom etter dette til enighet om løsningssum for de aktuelle aksjene, slik at tvisten gjaldt hvorvidt det i det hele tatt forelå en løsningsrett. Polaris Media tok ut søksmål mot Inntrøndelagen i november 2020 med krav om å overta samtlige av Inntrøndelagens aksjer i Trønder-Avisa.

Ved Trøndelag tingretts dom av 6. mai 2020 (sak 22-049776TVI-TTRO/TSTE 22-049777TVI-TTRO/TSTE) ble det avsagt slik dom:

1. *Polaris Media ASA har løsningsrett til samtlige av LL Inntrøndelagen sine aksjer i Trønder-Avisa AS.*
2. *LL Inntrøndelagen plikter innen to uker fra rettskraftig avgjørelse å overføre samtlige av sine aksjer i Trønder-Avisa AS til Polaris Media ASA mot betaling av 49 452 000 kroner.*
3. *LL Inntrøndelagen dømmes til innen to uker fra forkynnelse av dommen å betale til Polaris Media ASA 1 400 000 – enmillionfirehundretusen kroner – i sakskostnader.*

Ved Frostating lagmannsretts dom av 26. november 2021 (22-049776TVI-TTRO/TSTE 22-049777TVI-TTRO/TSTE) ble LLI sin anke over dommen forkastet. Lagmannsretten mente (DU s. 963) at de disposisjoner som var gjort i, og av, LLI representerte en «klar omgåelse av løsningsretten i aksjonæravtalen», og at det forelå «en krenkelse av formålet med løsningsretten, nemlig å unngå at andre eiere direkte eller indirekte kom inn på eiersiden i Trønder-Avisa AS.»

LLI anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Ved Høyesteretts beslutning den 23. februar 2022 ble LLI sin anke over lagmannsrettens dom ikke tillatt fremmet til behandling, slik at lagmannsrettens dom samtidig ble rettskraftig. Inntrøndelagen ble derved dømt til å overføre samtlige av selskapets aksjer i Trønder-Avisa til Polaris Media mot betaling av kr 49 452 000.

LLI sine 856 aksjer i Selskapet (heretter også bare omtalt som «Aksjene») ble ved sluttседdel av 3. mars 2022 overdratt fra Inntrøndelagen til Polaris Media, mot betaling av NOK 49.452.000. Den 8. mars ble det sendt melding til Selskapet om overdragelsen, i henhold til aksjeloven («asl») § 4-12.

Den 8. mars 2022 ble det innkalt til styremøte i Trønder-Avisa, og av innkallingen fremgikk at den eneste saken på agendaen var spørsmålet om styrets samtykke til Polaris sitt erverv av 38 % av aksjene i Trønder-Avisa. Styret i Trønder-Avisa fattet den 9. mars 2022 vedtak om å nekte Polaris samtykke til ervervet av Aksjene.

Ved stevning av 31. mars 2022 fremmet Polaris søksmål mot hhv ASNT og LLI (sak 22-049776), med krav om at styremedlemmene i Trønder-Avisa som var utpekt av AS Nord Trøndelag og LL Inntrøndelagen plikter å omgjøre styrevedtaket av 9. mars 2022 og fatte nytt vedtak hvor samtykke blir gitt, slik det ble anført følger av Avtalens punkt 10, da det ble anført at de samme styremedlemmene ved å nekte samtykke til aksjeervervet har stemt og optrådt i strid med aksjonæravtalen.

Samme dag fremmet Polaris også søksmål mot Trønder-Avisa (sak 22-049777) med krav om at styrevedtaket av 9. mars 2022 kjennes ugyldig, fordi det ved erverv på bakgrunn av utløst løsningsrett ikke gjelder noe krav om samtykke og fordi samtykkenektelsen uansett

ikke er saklig begrunnet. Det ble i stevningen vist til at dette søksmålet måtte fremmes for å overholde fristen på to måneder i aksjeloven § 4-17 annet ledd, slik at dersom søksmålet mot AS Nord-Trøndelag og Inntrøndelagen fører frem er utfallet i saken mot Trønder-Avisa uten betydning, fordi det da uansett skal fattes nytt vedtak hvor ervervet godkjennes, og at søksmålet mot Trønder-Avisa var en «formalitet» for unngå at den andre saken, omtalt som «hovedsaken», ble innholdsløs ved at aksjene havnet på tvangssalg før saken var rettskraftig avgjort.

Saksøker ba på denne bakgrunn om at saken mot Trønder-Avisa (22-049777TVI-TSTE) ble stanset i påvente av behandlingen av sak 22-049776TVI-TSTE. Saksøkte motsatte seg dette, og ba tvert om at sak 22-049777TVI-TSTE ble behandle av retten *før* sak 22-049776TVI-TSTE.

Tilsvar i sak 22-049777 ble inngitt fra Advokatfirmaet Wiersholm den 13. mai 2022, der det ble anført at styrevedtak i Trønder-Avisa av 9. mars 2022 var gyldig, og saksøkte derfor ba seg frifunnet.

Tilsvar i sak 22-049776 fra ASNT ble inngitt fra Advokatfirmaet Wiersholm den 18. mai 2022. Tilsvar fra LLI ble inngitt fra Advokatfirmaet Wikborg Rein samme dag, og begge de saksøkte under denne saken anførte at det ikke er grunnlag for saksøkers påstand, slik at begge saksøkte ba seg frifunnet.

Planmøte i sak 22-049777TVI-TSTE ble holdt den 16. mai 2022, mens planmøte i sak 049776TVI-TSTE ble holdt den 23. mai. I det første planmøtet tok retten opp spørsmålet om ikke de to sakene burde forenes til felles behandling.

Et nytt saksforberedende møte i sak 22-049777TVI-TSTE ble avholdt den 20. juni 2022. Med bakgrunn i at faktum i saken var nært knyttet til faktum i sak 22-049776TVI-TSTE, og sammenhengen for øvrig mellom de to sakene, besluttet retten at de to sakene skulle forenes til felles behandling, jf. tvisteloven § 15-6, idet det også ble vist til at begge parter subsidiært har anført at sakene kan forenes, såfremt ikke de respektive partene får gjennomslag for sine respektive primære standpunkter knyttet til rekkefølgen for behandlingen av de to sakene. Ingen av partene hadde i møtet merknader til rettens beslutning.

Et nytt, felles planleggingsmøte ble avholdt den 22. juni 2022.

Et nytt, felles saksforberedende møte ble avholdt den 3. oktober 2022. I møtet ble det lagt en plan for gjennomføring av en felles hovedforhandling i de to sakene; slik at de to sakenes tvistetema og bevistema skulle behandles samlet, basert på en kronologisk gjennomgang, som følger; a) spørsmålet om det gjelder krav til styresamtykke i Trønder-Avisa behandles først, og deretter, og forutsatt at det gjelder krav til styresamtykke, behandles b) spørsmålet om styrets vedtak om samtykkenektelse er gyldig, og deretter

behandles c) spørsmålet om de saksøkte partene i aksjonæravtalen skal kunne instruere styremedlemmer utpekt av vedkommende parter mht stemmegivningen i styret.

Ved felles prosesskriv fra Polaris og LLI den 25. oktober 2022 fremgikk at Polaris Media og Inntrøndelagen hadde inngått en avtale der Polaris Media på avtalte vilkår erklærer at de er enig i at vilkårene om søksmålssituasjon i tvisteloven § 1-3 ikke lenger er oppfylt for Inntrøndelagen, og at Polaris Media derfor samtykker til at saken på det grunnlag heves for Inntrøndelagens del, hvoretter sak 049776TVI-TSTE ble hevet for LL Inntrøndelagen sin del, slik at kun ASNT står igjen som saksøkt under denne saken. Bakgrunnen for dette er at LLI, i og med aksjeoverdragelsen til Polaris, er ute av Selskapet, også hva gjelder styrerepresentasjon (fra juni 2022), og dermed også ute av saken.

Det betyr dermed at det p.t. er to aksjonærer i Selskapet; AS Nord-Trøndelag og Polaris Media, inntil det er avklart hva som endelig vil skje med de aksjene som er overdratt fra LLI til Polaris. Etter endringen i styret i juni 2022 består styret dermed også kun av aksjonærvalgte medlemmer fra ASNT og Polaris, der Polaris med bakgrunn i en midlertidig avtale har to styrerepresentanter. I tillegg kommer de ansattes representanter.

Retten viser til at partene i de to sakene, både i flere prosesskriv og i retten, har redegjort for et omfattende faktum og for en lang historikk, ikke minst hva gjelder Trønder-Avisa. I Trøndelag tingretts dom av 6. mai 2021 ble det gitt en utførlig redegjørelse for bakteppet for *den* saken, herunder for relasjonen mellom partene i saken. Mye av dette er felles med bakteppet for *disse to* sakene, og all den tid dette faktumgrunnlaget anses som uomtvistet, og dette dessuten er egnet til å belyse sentrale deler av historikken mellom de involverte partene i disse to sakene, hitsettes deler av redegjørelsen for sakens bakgrunn i sak 22-049776TVI-TTRO/TSTE, som følger:

«En tvist der eierskap og innflytelse i mediehuset Trønder-Avisa AS, som har hovedsete på Steinkjer, er det sentrale bakteppet for saken.

Polaris Media er et av landets største mediekonsern som har sitt hovedkontor i Trondheim. Selskapet, som er børsnotert, omfatter et tredvetalls mediehus i Norge og Sverige. Lokalt i Trøndelag utgir de blant annet Adresseavisen, som er regionens største avis, samt en rekke lokalaviser. Polaris Media ble stiftet i 2008, som forlengelse av selskapene Adresseavisen ASA og Harstad Tidende Gruppen AS.

LL Inntrøndelagen ble stiftet tilbake i 1923. Selskapet, som er knyttet til partiet Venstre, gav opprinnelig ut avisen Inntrøndelagen. Som følge av at denne avisen sine lokaler på Steinkjer ble bombet under andre verdenskrig, ble det etablert et samarbeid med avisen Nord-Trøndelag. Denne avisen var eid av selskapet AS Nord Trøndelag, som er politisk knyttet til Senterpartiet.

I 1952 ble avisene Inntrøndelagen og Nord-Trøndelag slått sammen til en avis, nå under navnet Trønder-Avisa. Den nye avisen var eid av Inntrøndelagen og AS Nord Trøndelag.

Etter sammenslåingen bevarte eierselskapene sine respektive politiske tilknytninger. Både Inntrøndelagen og AS Nord Trøndelag er i dag selskaper uten ansatte, eller virksomhet ut over å eie aksjer i Trønder-Avisa AS.

Trønder-Avisa AS har utviklet seg til et konsern som består av flere mediehus, der avisene Trønder-Avisa og Namdalsavisa utgjør en vesentlig del av virksomheten. Årlig omsetning er opplyst å være rundt 200 MNOK.

Trønder-Avisa AS har i dag tre eiere. Dette er AS Nord Trøndelag (51,87 % av aksjene), Inntrøndelagen (38,04 % av aksjene), og Polaris Media (10,09 % av aksjene). Styret består av 10 medlemmer. Av dette tre representanter fra hver av de opprinnelige eierselskapene, tre representanter fra de ansatte, og en representant fra Polaris Media.

38. Denne aksjeposten kjøpte Trønder-Avisa AS i april 2009. Aksjeposten ble, sammen med mindre aksjeposter fra de opprinnelige eierne, i 2010 kjøpt av Polaris Media, og utgjør nå deres 10,09 % eierskap i Trønder-Avisa AS. A-pressen ble i 2011 slått sammen med selskapet Edda Media, og skiftet navn til Amedia. Amedia er i dag et av landets største mediekonsern.

Etter flere års samarbeid mellom avisene Adresseavisen og Trønder-Avisa, om blant annet trykking av Trønder-Avisa, ble det den 8. oktober 2008 inngått en intensjonsavtale mellom Polaris Media og Trønder-Avisa AS om et utvidet samarbeid.

Det fremgår av intensjonsavtalen sitt punkt «Bakgrunn og utgangspunkt» blant annet at;

«Denne avtalen beskriver hvordan det strategiske samarbeidet mellom Polaris Media (PM) og Trønder-Avisa (T-A) kan utvikles på identifiserte områder. I tillegg har partene diskutert PM sitt ønske om eierskap i T-A, samt at T-A får mulighet til eierskap i PM».

Videre under punktet «Formalisering av det strategiske samarbeidet mellom konsernene Polaris Media og Trønder-Avisa gjennom eierskap» blant annet;

«Det lokale eierskapet i T-A, som utgjøres av AS Nord-Trøndelag og LL Inntrøndelagen, ønsker å beholde kontrollen over T-A, denne prosessen skal ikke bidra til at man endrer dette.

Styret i T-A vil overfor de to eierselskapene, AS Nord-Trøndelag og LL Inntrøndelagen, anbefale at det legges opp en prosess for å få PM inn på eiersiden i T-A. Prosessen vil avklare om og i hvor stor grad PM vil komme inn på eiersiden i T-A».

Det foregikk i denne perioden parallelle drøftinger med A-pressen om utvidet samarbeid. Polaris Media ble imidlertid foretrukket som den fremtidige samarbeidspartner til Trønder-Avisa AS.

Den 18. februar 2010 ble det inngått en strategisk samarbeidsavtale mellom Trønder-Avisa AS og Polaris Media. Avtalen hadde en varighet på 10 år. Den fornyes på nærmere vilkår. Samarbeidsavtalen omfattet blant annet trykking, digital utvikling, salg av annonser, samt ulike administrative støtte- og økonomifunksjoner.

Trønder-Avisa AS ønsket i forbindelse med dette samarbeidet at Polaris Media også skulle komme inn på eiersiden i selskapet i henhold til intensjonsavtalen.

De videre drøftelsene ledet til at det ble inngått avtale om kjøp av aksjer i Trønder Avisas AS 15. mai 2010. Aksjekjøpsavtalen ble inngått mellom på den ene siden Inntrøndelagen, AS Nord Trøndelag og Trønder-Avisa AS, og Polaris Media på den andre. Polaris Media ønsket opprinnelig 20 % eierandel, men endte opp med 10,09 %. Den vesentlige delen av disse aksjene ble solgt av Trønder-Avisa AS, etter at de som tidligere nevnt hadde kjøpt A-pressen sin aksjepost.

Som ledd i aksjekjøpet ble det inngått en aksjonæravtale mellom de tre eierne i Trønder-Avisa. Avtalen, som er datert 15. mai 2010, er sentral for tvisten mellom partene i saken. Samarbeidsavtalen, aksjekjøpsavtalen, samt et dokument benevnt «Eierskapspolitikk og publistiske mål i Trønder-Avisa», følger som vedlegg til denne aksjonæravtalen.

Ved forhandlingene og utformingen av aksjonæravtalen, var partene i avtalen bistått av advokat Mads Iversen i Trondheim. Advokat Iversen var engasjert av partene i fellelskap. Som retten vil komme tilbake til under sin vurdering i punkt 4, foregikk forhandlingene om avtaleverket over noe tid, der det ble utformet flere utkast til avtaler.

Det er ikke omtvistet at partene i disse forhandlingene var opptatt av at det ikke skulle skje endringer i eierskap som forrykket forutsetningene for samarbeidet. Det ble derfor tatt inn flere bestemmelser i aksjonæravtalen om blant annet forkjøpsrett og løsningsrett til aksjer i Trønder-Avisa AS. Som retten vil komme til er partene uenige om hvordan bestemmelsene om løsningsrett i aksjonæravtalen skal forstås, og de er uenige om rettsvirkningene av disse bestemmelsene.

I perioden 2017 – 2019 gjorde Polaris Media flere forsøk på å bli majoritetseier i Trønder-Avisa AS. Dette ved å kjøpe hele Inntrøndelagen sin aksjepost i selskapet samt deler av AS Nord Trøndelag sine aksjer. Det ble også gjort forsøk på en rettet emisjon i Trønder-Avisa AS. Ikke noe av dette førte frem som følge av manglende tilslutning i AS Nord Trøndelag og Inntrøndelagen sine styrende organ.

Det fremgår av dokumentasjon som er lagt frem i denne forbindelse at Trønder-Avisa AS sin økonomi på dette tidspunktet var anstrengt.

Det fremgår videre at en gruppe aksjonærer i Inntrøndelagen ønsket at det i stedet for salg til Polaris Media, skulle gjennomføres en kapitalutvidelse i selskapet, for dermed å skaffe seg handlingsrom til å bidra i utviklingen av Trønder-Avisa AS. Dette mente imidlertid det daværende styret i Inntrøndelagen ville kunne utløse krav om forkjøpsrett og innløsning fra de andre eierne i Trønder-Avisa AS, jf. aksjonæravtalen sine bestemmelser. Det ble derfor ikke noe av en slik løsning.

Polaris Media sitt ønske om å bli majoritetseier i Trønder-Avisa AS skapte et betydelig engasjement. Både i de selskapene som var involvert, og i Trønder-Avisa sitt geografiske nedslagsfelt. Blant annet skrev Kolbjørn Almlid, daværende styreleder i Trønder-Avisa AS og AS Nord Trøndelag, den 23. mai 2020 en kronikk i Trønder-Avisa, der han gikk i rette med Polaris Media sitt ønske om økt eierandel, og prisen de tilbød for aksjene i selskapet.

Våren 2019 besluttet styret i Trønder-Avisa AS at en skulle gå ut og vurdere fremtidige samarbeidspartnere, herunder også Polaris Media. I november 2019 ble samarbeidsavtalen med Polaris Media sagt opp. Det er opplyst at denne avtalen løp ut våren 2020.

Den 11. februar 2020 inngikk Trønder-Avisa AS samarbeidsavtale med Amedia. Avtalen, som har en varighet på 10 år, kan sies opp eller forlenges på angitte vilkår.

Det fremgår av avtalen at Trønder-Avisa AS vil kunne ta del i det samme tilbudet som Amedia gir til sine aviser rundt om i landet, herunder bruk av ulike systemer og tjenester, kanaler for distribusjon, rådgivning og kompetanseutvikling m.v. Fra Inntrøndelagen er det vist til at Trønder-Avisa AS har hatt en positiv utvikling etter at de inngikk denne avtalen med Amedia.

Samme dag som samarbeidsavtalen ble inngått var det møter mellom Inntrøndelagen og Amedia. Formålet var å berede grunnen for et salg av aksjer i Inntrøndelagen til Amedia. Blant annet ble det bestemt at vedtektene i Inntrøndelagen skulle endres.

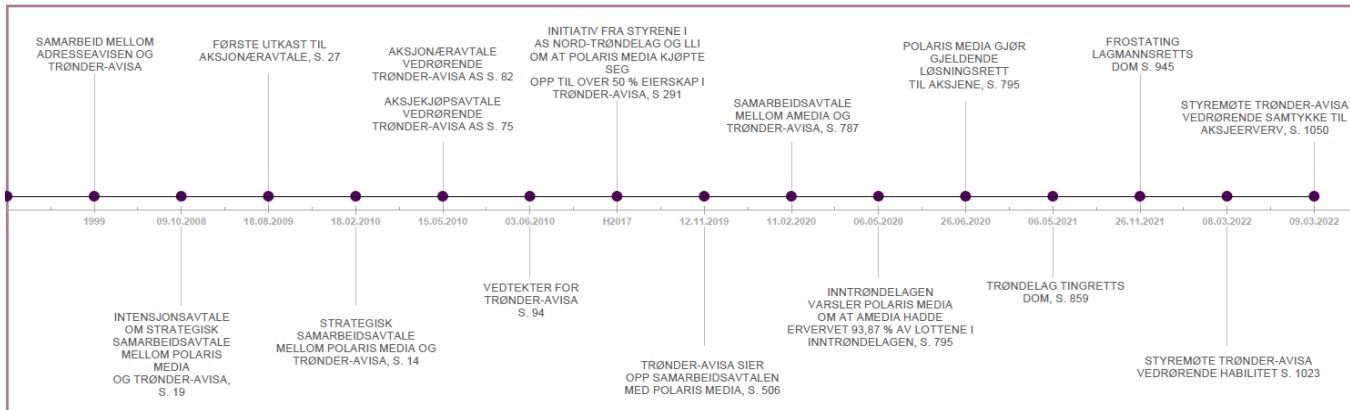
Etter to påfølgende generalforsamlinger ble det fastsatt nye vedtekter for Inntrøndelagen. I de endrede vedtektene ble det tatt inn bestemmelser om at ingen andre medieselskap enn Amedia kan eie aksjer i selskapet. Videre også bestemmelser om stemmerettsbegrensning i generalforsamlingen. Stemmerett skulle heller ikke lenger være avhengig av medlemskap i partiet Venstre.

Den 3. april 2020 ble det inngått avtaler mellom tre av Inntrøndelagen sine aksjonærer, kalt «Hovedaksjeeierne», og Amedia om kjøp av totalt 51,8 % av aksjene i selskapet for en pris på 34 794,48 kroner pr. aksje. De tre avtalene har samme innhold. Videre ble det fremsatt et tilbud fra Amedia om kjøp av aksjer til tilsvarende pris fra øvrige aksjonærer i selskapet, kalt «Minoritetsaksjeeierne», på inntil 44,87 % av aksjene. Totalt utgjorde de tre avtalene og tilbudene som ble gitt, 95 % av aksjene i Inntrøndelagen.

Det var i avtaler om kjøp av aksjer og tilbudsbrev tatt inn bestemmelser om avkortning for det tilfelle at Amedia sin eierandel kom over 95 %. Videre tatt inn bestemmelser om at det etter gjennomføringen av aksjekjøpet skal være minst 10 øvrige aksjonærer, som minst eier en aksje hver, i tillegg til herreløse aksjer.

Hovedforhandling i begge sakene ble avholdt den 7. - 11. november 2023, og det ble der fremlagt de bevis og ført de vitner som fremgår av rettsboken, med digitalt dokumentutdrag («DU») vedlagt. Saksøker og de to saksøkte fremla sine respektive

juridiske utdrag (hhv «JU1» og «JU2»). Det ble i tillegg fremlagt diverse hjelpedokumenter, herunder den tidslinjen over aktuelle hendelser som er tatt inn under:

Dommen er ikke avsagt innen lovens frist, grunnet arbeidssituasjonen i tingretten, sykefravær i perioden, samt sakens omfang og kompleksitet, noe partene er orientert om.

2. Partenes påstandsgrunnlag og påstander

2.1 Saksøkerens påstandsgrunnlag og påstander

Polaris har i saken mot AS Nord-Trøndelag i hovedsak gjort gjeldende:

Ikke krav om styresamtykke

Det kan ikke oppstilles noe krav om styresamtykke når aksjer overtas i henhold til løsningsrett fastsatt i aksjonæravtalen.

Etter aksjeloven fra 1976 var det bare adgang til å innta samtykkeklausuler i vedtektene for «overdragelse» av aksjer, dvs. ved en frivillig eiendomsoverføring fra aksjeeierens side. I Rt. 2008 s. 298 var det spørsmål om det kunne oppstilles krav om samtykke ved erverv på grunnlag av forkjøpsrett, siden den siste overdragelsen ikke var frivillig. Høyesterett besvarte dette bekreftende, og uttalte at

"Det avgjørende er at den grunnleggende disposisjon å sette aksjen i omsetning, er frivillig."

Dette skiller avgjørelsen fra nærværende sak, siden de aktuelle aksjene i Trønder-Avisa ikke har vært overdratt forut for løsningsretten. Det er kun aksjer i Inntrøndelagen som har vært solgt. Det er salg av aksjer i Inntrøndelagen som har utløst løsningsrett til aksjene i Trønder-Avisa. Det foreligger dermed ikke noen frivillig overføring av aksjer som leder til at det kan oppstilles et krav om samtykke. Tvert om er overdragelsen ufrivillig og har karakter av en tvangsoverføring som måtte konstateres ved dom. Det faktum at aksjene ikke frivillig er satt i omsetning, leder til at det ikke gjelder noe krav om styresamtykke.

At det ikke gjelder et krav om samtykke ved erverv basert på løsningsrett følger også av en korrekt tolkning av vedtektene og aksjonæravtalen.

Polaris Media gjør gjeldende at vedtektenes punkt 8.1 og aksjonæravtalen punkt 5.2.1 tar sikte på situasjonen med frivillig overdragelse av aksjer, hvor det kan komme nye eiere inn i selskapet. Styret kan da mene dette er i strid med selskapets interesse. Polaris Media gjør gjeldende at man ved bruken av begrepet «overdragelse» i vedtektene og aksjonæravtalen ikke har ment å omfatte slik ufrivillig aksjeovergang som løsningsrett representerer, og hvor løsningsretten er et avtalt vern for de eksisterende aksjonærene.

Ordlyden er ikke alene avgjørende for tolkningen. Når man har en aksjonæravtale som gjelder for samtlige aksjonærer i selskapet, må vedtektene tolkes i lys av aksjonæravtalen og dens formål og intensjoner. Aksjonæravtalen er inngått mellom alle aksjonærene i selskapet, og den gir dermed uttrykk for forutsetningene for selskapssamarbeidet. Eierne har i fellesskap ansett aksjonæravtalen som et styringsredskap som bidrar til en balansert ivaretagelse av alle interesser som knytter seg til selskapet.

Når samtlige eiere er avtaleparter, har selskapsforholdet en klar forankring i aksjonæravtalen, og det er i første rekke denne som definerer selskapsinteressen. Vedtektene kan da ikke tolkes isolert fra aksjonæravtalen, siden selskapsforholdet bygger på avtalen mellom alle aksjeeierne.

Korrekt fortolket må både vedtektene og aksjonæravtalen forstås slik at krav til samtykke ikke gjelder for en situasjon der aksjene overtas i henhold til avtalt løsningsrett. Ved avtaleinngåelsen ville ingen av partene akseptert at den som hadde krav på å overta aksjer på grunnlag av løsningsrett, likevel kunne få ervervet blokkert av de to andre partene ved at de i styret i Trønder-Avisa nektet å gi samtykke. Da ville den helt sentrale avtalebestemmelsen om løsningsrett kunne gjøres innholdsløs, endog ved styrerepresentanter fra den aksjonæren som mot sin vilje hadde mistet retten til å være aksjonær.

At noe slikt ikke ville vært akseptert av noen av aksjonærene, viser seg ikke minst når løsningsretten her er utløst ved illojal og rettsstridig atferd fra en aksjonær. Ingen så for seg en situasjon hvor styrerepresentanter fra denne aksjonæren kunne medvirke til at løsningsretten likevel ikke kunne gjennomføres. At det ikke gjelder noe krav til styresamtykke ved utløst løsningsrett, følger både av partenes intensjoner, løsningsrettens formål og av lojalitetsklausulen. At ervervet likevel ikke er ført inn i aksjeeierboken fordi styret nektet samtykke, fremstår som en fortsettelse av den illojale og rettsstridige opptreden Inntrøndelagen allerede er dømt for.

Dersom det skulle gjelde et krav om styresamtykke i denne situasjonen, ville det dessuten få betydning for styremedlemmenes habilitet. I denne situasjonen ville det ikke være grunn til å vurdere Kochs habilitet på annen måte enn habiliteten til de øvrige aksjonærvalgte styremedlemmene. AS Nord-Trøndelag hadde gjort gjeldende betinget forkjøpsrett til de

samme aksjene, og hadde på denne måten markert at selskapet ønsket å kjøpe dem. Likevel deltok de i behandlingen av samtykkespørsmålet i styret i Trønder-Avisa. Inntrøndelagen hadde motvillig måttet overdra sine aksjer til Polaris Media, men deltok likevel i behandlingen av samtykkespørsmålet. De problematiske habilitetsspørsmålene som oppstår dersom kravet om styresamtykke også skulle gjelde for erverv som bygger på løsningsrett, underbygger at aksjeeierne ikke har ment at det skal gjelde et samtykkekrav i denne situasjonen.

De begivenhetsnære dokumentbevis viser at bestemmelsene om forkjøpsrett og løsningsrett stod sentralt for aksjonærene, og at de skulle verne mot at det kom inn andre aksjonærer i selskapet, ved at aksjonæren/aksjonærene da selv ville ha rett til å overta aksjene på forkjøpsrett eller løsningsrett. Det var ikke aktuelt at styret i Trønder-Avisa da likevel kunne nekte de eksisterende aksjonærene å erverve aksjene. Formålet med løsningsretten var å gi alle aksjonærene et effektivt vern mot uønskede nye (indirekte) aksjonærer, og utøvelse av retten må nødvendigvis medføre at eksisterende aksjonærer øker sin eierandel. I samsvar med dette var bestemmelsene om styresamtykke ved aksjeoverdragelser et ytterligere vern mot uønskede aksjonærer, for det tilfellet at de andre aksjonærene ikke gjorde gjeldende forkjøpsrett eller løsningsrett. Da måtte styret kunne nekte samtykke til ervervet.

De begivenhetsnære dokumentbevis viser også at partene uten videre la til grunn at de øvrige aksjonærene vil kunne kreve å overta aksjene om løsningsretten utløses, uten at styret i Trønder-Avisa kunne ha noen innvirkning på dette.

Det ovenstående viser partenes intensjoner, og at det aldri har vært noen av partenes hensikt eller ønske at det skulle gjelde et krav om styresamtykke ved utløst løsningsrett. Når det ikke gjelder noe krav om samtykke, kan ikke styret hindre ervervet ved å nekte samtykke. Når samtykke likevel er nektet er vedtaket en nullitet, og Polaris Medias erverv skal føres inn i aksjeeierboken. For ordens skyld presiseres det i påstanden at det ikke gjelder krav om styresamtykke ved utløst løsningsrett etter aksjonæravtalen.

Uansett plikt til å samtykke

Om det formelt gjelder et samtykkekrav, må styret uansett gi samtykke når ervervet skjer på bakgrunn av en løsningsrett som er avtalt å gjelde mellom samtlige aksjonærer i selskapet. I denne situasjonen stod ikke de aksjonærvalgte styremedlemmene fritt til stemme ja eller nei etter eget skjønn, men pliktet lojalt å etterleve aksjonæravtalen og dens intensjoner.

Det ovenstående underbygges bl.a. av Agder lagmannsretts dom av 4. april 1997, RG 2008 s. 101, hvor bl.a. følgende legges til grunn:

"En aksjonæravtale der samtlige aksjonærer er parter vil være bindende for selskapets virksomhet medmindre selskapsrettslige interesser er til hinder for at avtalen gjennomføres, f.eks. dersom selskapskreditorenes stilling krenkes."

Aksjonæravtalen var kjent for samtlige styremedlemmer siden den ble oversendt i forkant at styremøtet, samtidig som Polaris Media påpekte at de aksjonærvalgte styremedlemmene pliktet å stemme slik at aksjonæravtalen ble overholdt. Etter aksjonæravtalens punkt 10 har partene plikt til å instruere sine styrerepresentanter til å stemme slik at aksjonæravtalen og dens intensjoner overholdes.

Her er det ingen selskapsrettslige interesser som er til hinder for at aksjonæravtalen overholdes, langt mindre ville det vært rettsstridig, og det er heller ikke påstått i protokollen fra styremøtet. Styret ville ikke ha truffet et ulovlig vedtak ved å samtykke til ervervet.

Ved fastleggelsen av selskapets interesse står det sentralt at aksjonæravtalen er inngått mellom samtlige aksjonærer. Gjennom aksjonæravtalen har aksjonærfelleskapet definert det sentrale innholdet i selskapsinteressen. Å overholde aksjonæravtalen vil derfor ikke være i strid med selskapets interesse, tvert om. En aksjeoverdragelse som skjer til en eksisterende aksjonær etter aksjonæravtalens bestemmelser om løsningsrett, kan ikke være i strid med Trønder-Avisas interesser, ettersom aksjeeierne gjennom aksjonæravtalen har definert hva som er selskapets interesse.

Det er heller ikke slik at styret etter lov eller vedtekter pliktet å nekte samtykke, noe styret heller ikke har gitt uttrykk for. Om styret samtykket til ervervet, ville ikke dette være rettsstridig. Vedtaket ville ha vært lovlig og kunne ikke vært satt til side som ugyldig. Styret ville lovlig kunne utøve samtykkekompetansen slik at aksjonæravtalen ble realisert, og pliktet da å gjøre det. De aksjonærvalgte styremedlemmene var bundet til å godkjenne det erverv som var basert på løsningsretten i aksjonæravtalen. Protokollen viser imidlertid at styret verken har vurdert eller forholdt seg til aksjonæravtalen. Styret har heller ikke vurdert eller forholdt seg til den rettskraftige dommen som fastslår at Polaris Media har rett til å overta aksjene.

Når det rettskraftig er fastslått at Polaris har løsningsrett til Inntrøndelagens aksjer i Trønder-Avisa, er de aksjonærvalgte styrerepresentantene forpliktet etter aksjonæravtalen til å samtykke til ervervet, om det overhodet er noe krav til styresamtykke for et slikt erverv.

At de aksjonærvalgte styremedlemmene til tross for den rettskraftige dommen nektet å samtykke til ervervet, utgjør et brudd på aksjonæravtalen. AS Nord Trøndelag plikter derfor i medhold av aksjonæravtalen punkt 10 å instruere sine styrerepresentanter i Trønder-Avisa til å oppheve det rettsstridige vedtaket og fatte nytt vedtak hvor det gis samtykke til Polaris Medias erverv av Inntrøndelagens aksjer i Trønder-Avisa.

Polaris har i saken mot Trønder-Avisa i hovedsak gjort gjeldende:

Ikke krav til styresamtykke

Det gjelder ikke et krav til styresamtykke ved aksjeervert som er basert på avtalt løsningsrett, jf. anførsler i saken mot ASNT. Styrets vedtak er derfor ugyldig og skal oppheves.

Subsidiært: Samtykkenektelsen er ikke saklig begrunnet

Det følger av vedtektenes punkt 8.1 at samtykke bare kan nektes når overdragelsen etter styrets skjønn finnes å være i strid med selskapets interesser. Samtidig følger det av aksjeloven § 4-16 annet ledd at samtykke bare kan nektes når det foreligger saklig grunn for det. Styrets skjønn er således ikke fritt, idet en eventuell samtykkenektelse må være saklig begrunnet i selskapets interesse.

Polaris Media gjør gjeldende at terskelen for å nekte samtykke ved utløst løsningsrett i et tilfelle som dette er meget høy, og at samtykke skulle vært gitt. I motsatt fall kan styret velge å gjøre den avtalte løsningsretten innholdsløs. Selv om det ikke skulle gjelde en slik høy terskel er vedtaket uansett ikke saklig begrunnet i selskapets interesse.

Ved fastleggelsen av selskapets interesse står det sentralt at aksjonæravtalen her er inngått mellom samtlige aksjonærer. Å overholde aksjonæravtalen vil derfor ikke være i strid med selskapets interesse, tvert imot. En aksjeoverdragelse som skjer til en eksisterende aksjonær etter aksjonæravtalens bestemmelser om løsningsrett, kan ikke være i strid med Trønder-Avisas interesser, ettersom aksjeeierne gjennom aksjonæravtalen har definert hva som er selskapets interesse, som blant annet omfatter at aksjonærene har rett til å hindre at andre kommer inn på eiersiden.

Etter vedtektene er Trønder-Avisas formål å *"forestå avisdrift og all hertil knyttet virksomhet, samt annen økonomisk virksomhet, herunder deltakelse i andre selskaper. Avisa skal være et organ for Nord-Trøndelag og ivareta fylkets interesser ut fra eierselskapenes grunnholdning og ideologi"*. Det er intet ved dette som er kontrært til aksjonæravtalen. Trønder-Avisa er i dag et rent forretningsmessig mediekonsern med betydelig omsetning.

Det er ingen bestemmelser i selskapets vedtekter som legger begrensninger på hvor mange aksjer aksjonærene kan eie. Det er heller ingen begrensninger for hvor mange stemmer en aksjonær kan avgi. Dette underbygger at det ikke strider mot selskapets interesse at en eksisterende aksjonær øker sin eierandel etter utløst løsningsrett eller forkjøpsrett. Tvert imot har samtlige aksjonærer inngått avtale om at det nettopp er dette som skal skje, dersom vilkårene for løsningsrett er oppfylt. Aksjonærene har ansett en slik relativ endring av eierandelene for å være både i selskapets og aksjonærfellesskapets interesse, for å hindre inntreden av nye aksjonærer. Det kan da ikke innfortolkes en størrelsesbegrensning

på den måten at det skal være i selskapets interesse å nekte samtykke der en eksisterende aksjonær øker sin eierandel etter utløst løsningsrett. Tvert om viser formålet med løsningsretten og aksjonæravtalens intensjoner at en slik nektelse ikke er saklig begrunnet i selskapets interesse.

En samtykkenektelse kan bare være saklig begrunnet om styret har hensyntatt og vurdert alle relevante forhold, herunder aksjonæravtalen og dens intensjoner samt hensynet til Polaris Media som eksisterende aksjonær i selskapet. I dette tilfellet har styret kun forsøkt å gi en begrunnelse for at samtykke til ervervet etter styrets skjønn angivelig er i strid med Trønder-Avisas interesser på grunn av konkurransesituasjonen. Polaris Media gjør gjeldende at dette er en skinnbegrunnelse, og at vedtaket bygger på et feilaktig faktum og en konstruert konkurransesituasjon. Det er på det rene at Polaris Media hadde vært én av tre aksjonærer siden 2010, og at de to andre eierne i perioden 2017 til 2019 arbeidet for at Polaris Media skulle bli største aksjonær i selskapet. Det er ikke noe av relevans som har endret seg siden den gang og som kunne tilsi at det plutselig var i strid med selskapets interesser at Polaris Media gjennom utøvd løsningsrett økte sin eierandel til ca. 48 %.

At det er tale om en skinnbegrunnelse underbygges også av at protokollen søker å legitimere vedtaket ved at protokollen er gjort omfattende, samtidig som man bl.a. har funnet grunn til å protokollere at det har vært en *«høyst reell og grundig prosess i styret»*. Om så var tilfelle ville alle relevante forhold vært vurdert, og saksbehandlingen ville vært åpen og gjenstand for kontradiksjon. Her er det motsatte tilfellet. Styret har sett bort fra en rekke helt sentrale faktisk forhold, slik som det gode samarbeidet med Polaris Media gjennom en årrekke og det faktum at Polaris Media ble invitert inn i selskapet til foretrelse for A-pressen, og at Polaris Media fremdeles er aksjonær. Styret har også sett bort fra at både Trønder-Avisa, Inntrøndelagen og AS Nord Trøndelag gjennom 2017, 2018 og 2019 arbeidet for at Polaris Media skulle bli majoritetseier i Trønder-Avisa, nettopp fordi dette var til beste for selskapet.

Styret har heller ikke undersøkt hvordan situasjonen ville bli dersom ervervet ble godkjent. Det vises til at utgangspunktet for en slik situasjon ville være at Polaris Media og AS Nord Trøndelag måtte videreføre aksjonæravtalen, med de endringer og eventuelle tilpasninger som er naturlig som følge av ny aksjefordeling. Det ville vært naturlig at styret avklarte med de to aksjonærene hvordan dette ville utspille seg, før man konkluderte med at dette var en umulig situasjon for selskapet. Koch og Almlid hadde avtalt å snakkes i etterkant av rettskraftig dom, men styreleder Almlid avlyste likevel dette og avslo i tillegg å delta i eiermøte i forkant av styremøtet 9. mars 2022.

Styret har heller ikke vurdert konsekvensene av å nekte samtykke, og om den situasjonen som da oppstår er til det beste for selskapet. Inntrøndelagen skal ikke beholde aksjene, det er rettskraftig avgjort. I følge styret skal Polaris Media ikke ha aksjene. Da gjenstår at AS Nord Trøndelag, som valgte å ikke gjøre løsningsrett gjeldende, øker sin eierandel. I så fall måtte styret forholde seg til om Polaris Media har forkjøpsrett, og derved uansett rett til å øke sin andel forholdsmessig. Ellers ville AS Nord Trøndelag kunne bli eier av 89, 91 %

av aksjene i Trønder-Avisa, fordi Polaris Media utøvde den avtalte løsningsretten, noe AS Nord Trøndelag valgte å ikke gjøre. Et slikt utfall er kvalifisert urimelig, uten at noen av disse aspekter er vurdert av styret.

Styret har også forsøkt å gi vedtaket et skinn av legitimitet ved å innhente notater fra professor Bråthen vedrørende spørsmålet om inhabilitet for Koch, samt hvorvidt det gjaldt et krav om samtykke og hvilke hensyn som i tilfelle var relevante for vurderingen. Notatene fremstår å være innhentet og utarbeidet med sikte på å gi ryggdekning for et forhåndsbestemt resultat; å kunne nekte samtykke. Dette underbygges også av at styret ikke ble informert om at Bråthen var engasjert, og hvor man heller ikke fikk innblikk i den korrespondansen som hadde vært med ham. Det var heller ikke mulig for Polaris Media å gi innspill til mandatet eller det faktum som ble lagt til grunn for vurderingene. Polaris Media er uenig både i det faktum Bråthen har blitt presentert og de vurderinger han har gjort.

Den begrunnelsen styret har gitt for å nekte samtykke har ikke reell rot i sakens faktum eller Trønder-Avisas formål og virksomhet. Om de aksjonærvalgte styremedlemmene hadde opptrådt lojalt i samsvar med aksjonæravtalen og under hensyntagen til Trønder-Avisas reelle selskapsinteresser, ville samtykke enten ikke vært krevd eller samtykke ville vært gitt. Forhistorien, saksbehandlingen, de manglende vurderingene, styrets begrunnelse og de særinteresser som foreligger både for AS Nord Trøndelag og Inntrøndelagen viser at samtykkenektelsen ikke er saklig begrunnet.

Saksøkerens påstand

I sak 22-049776TVI-TTRO/TSTE:

1. Ved utløst løsningsrett etter aksjonæravtalen av 15. mai 2010 gjelder ikke krav til styresamtykke for aksjeervertet.
2. AS Nord Trøndelag plikter innen to uker fra rettskraftig dom å instruere sine styrerepresentanter i Trønder-Avisa AS om straks å kalle inn til ekstraordinært styremøte i Trønder-Avisa AS og stemme slik at styrevedtaket av 9. mars 2022 oppheves og det gis samtykke til Polaris Media ASAs erverv av 856 aksjer i Trønder-Avisa AS.
3. AS Nord Trøndelag ved styrets leder dømmes til innen to uker fra dommens forkynnelse å betale sakens kostnader til Polaris Media ASA.

I sak 22-049777TVI-TTRO/TSTE:

1. Vedtak i styremøte i Trønder-Avisa AS 9. mars 2022 om å nekte Polaris Media ASA samtykke til erverv av 856 aksjer er ugyldig.

2. Trønder-Avisa AS ved styrets leder dømmes til innen to uker fra dommens forkynnelse å betale sakens kostnader til Polaris Media ASA.

2.2 De saksøktes påstandsgrunnlag og påstander

Trønder-Avisa og AS Nord-Trøndelag har i hovedsak gjort gjeldende:

Styret i Trønder-Avisa AS har rett til å nekte Polaris Media ASA å erverve aksjer i selskapet både etter aksjeloven og selskapets vedtekter. Slik samtykkenektelse innebærer heller intet brudd på aksjonæravtalen fra AS Nord Trøndelags eller Trønder-Avisas side.

Polaris erverv av aksjer i Trønder-Avisa fra LL Inntrøndelagen krever samtykke fra styret i Trønder-Avisa i henhold til aksjeloven, selskapets vedtekter og aksjonæravtalen mellom Nord Trøndelag, Inntrøndelagen og Polaris. Polaris' erverv av aksjer ved utøvelse av løsningsretten etter aksjonæravtalen er en type overdragelse som omfattes av vedtektene, aksjeloven og aksjonæravtalen. Det gjelder ingen begrensning i samtykke-kompetansen som medfører at krav om samtykke ikke gjelder ved erverv av aksjer i henhold til løsningsretten.

Styret i Trønder-Avisa hadde saklig grunn til å nekte samtykke til Polaris' aksjeerverv. Spørsmålet om å nekte samtykke til aksjeerverv beror etter aksjeloven, vedtektene og aksjonæravtalen på styrets ivaretagelse av selskapsinteressen i Trønder-Avisa. Beslutningen gjelder strategiske og forretningsmessige forhold for selskapet som domstolene skal vise tilbakeholdenhet med å overprøve, jf. Rt. 1999 s. 1682 (Østlendingen).

Trønder-Avisas egenart må tillegges betydelig vekt ved vurderingen av hva som utgjør saklig grunn for å nekte samtykke. Virksomheten er ikke utelukkende av forretningsmessig karakter, men skal etter både vedtekter og langvarig forståelse mellom aksjonærene i betydelig grad ivareta regionale hensyn og interesser. I tillegg er Trønder-Avisa en mediebedrift med strenge krav til redaksjonell frihet og integritet. Etter styrets oppfatning vil en økning av Polaris' eierskap være i strid med slike interesser. Polaris er også en betydelig konkurrent av Trønder-Avisa. Også det forholdet innebærer at det vil være i strid med Trønder-Avisas interesser å la Polaris få en vesentlig større eierpost enn de har i dag. I tillegg har Trønder-Avisa og Polaris avsluttet det samarbeidsforholdet som forelå da Polaris opprinnelig ervervet aksjer i selskapet.

Styrevedtaket i Trønder-Avisa 9. den mars 2022 er således saklig begrunnet i de hensyn som gjør seg gjeldende og som styret skal ta i betraktning for sitt vedtak. Det hefter hverken personelle, materielle eller prosessuelle mangler ved vedtaket.

Det er ingen motstrid mellom aksjonæravtalen og styrevedtaket 9. mars 2022 hva gjelder samtykkekompetansen. Styrets frie og skjønnsmessige kompetanse er vedtatt med bindende virkning i punkt 5.2.1 i aksjonæravtalen mellom Polaris og Nord Trøndelag. I

tillegg har Polaris og Nord Trøndelag gjennom aksjonæravtalen gitt tilslutning til de hensyn som fremgår av vedlegget "*Eierskapspolitikk og publisistiske mål i Trønder-Avisa*". Begrunnelsen for Trønder-Avisas vedtak om å nekte Polaris samtykke til erverv av aksjer i selskapet harmonerer med disse hensynene.

Et samtykke til Polaris' erverv ville medført at Polaris fikk såkalt negativt flertall i Trønder-Avisa. Det betyr at Trønder-Avisa ikke kunne fattet vedtak i kritiske spørsmål uten samtykke fra Polaris, som nå altså er en betydelig konkurrent av selskapet. Det utgjør av samme grunner heller ikke mislighold av aksjonæravtalen eller illojal adferd for Nord Trøndelags del at styret i Trønder-Avisa nektet samtykke. Det er i fullt samsvar med aksjonær-avtalens bestemmelser om styrets kompetanse. Det er snarere Polaris som er i brudd med aksjonæravtalen, når de ikke anerkjenner styrets selvstendige kompetanse også etter avtalen til å ta stilling til samtykkespørsmålet.

Selskapets v/ styrets beskyttelse av selskapsinteressen kan uansett ikke undergraves eller fortrenses av en aksjonæravtale mellom selskapets aksjonærer.

Det er heller ingen motstrid mellom formålet bak løsningsrettsbestemmelsen om å hindre at uønskede aksjonærer kommer inn i selskapet, og at Polaris nektes samtykke til å overta aksjene. En nektelse av å samtykke til Polaris' erverv av aksjer innebærer ikke at Amedia blir aksjonær. Samtidig er det i selskapets interesse å hindre at Polaris for sin del øker sin eierandel i selskapet. Det er en interesse av samme type som løsningsrettsbestemmelsen var ment i ivareta. Trønder-Avisa ville for sin del vært fullstendig uten vern mot uønskede aksjonærer, dersom Polaris' tolkning skal legges til grunn.

Aksjonæravtalen er under enhver omstendighet ikke bindende for Trønder-Avisa, både som følge av at Trønder-Avisa ikke er part til avtalen og som følge av at aksjonæravtaler ikke har selskapsrettslige virkninger.

Selv om aksjonæravtalens bestemmelser skulle få betydning som tolkningsmoment i vurderingen av om samtykkekravet kommer til anvendelse, vil også en tolkning av aksjonæravtalen klart tilsi at samtykkekravet også gjelder ved utøvelse av løsningsrett. Polaris har gjort gjeldende at Nord Trøndelag er forpliktet til å etterleve følgende:

- (i) Innkalle til ekstraordinært styremøte i Trønder-Avisa,*
- (ii) stemme slik at styrevedtaket av 9. mars 2022 oppheves, og*
- (iii) treffe nytt vedtak hvor det gis samtykke til Polaris erverv.*

Denne fremgangsmåten vil være i strid med aksjonæravtalen mellom Polaris og Nord Trøndelag. Aksjonærene har i aksjonæravtalen valgt å overlate det til styrets frie skjønn i Trønder-Avisa å vurdere selskapets interesse ved beslutning om det skal samtykkes til aksjeoverdragelser. Den beskrevne fremgangsmåten vil nettopp frata styret sitt frie skjønn i

dette spørsmålet. Fremgangsmåten vil ikke bare utgjøre et brudd på aksjonæravtalen, men også aksjeloven og vedtektene til Trønder-Avisa og hensynet til selskapsinteressen for øvrig.

Medvirkning til samtykke som innebærer en krenkelse av selskapsinteressen i Trønder-Avisa, vil være uten virkning for selskapet. Nord Trøndelag kan heller ikke pålegges noen plikt til å instruere styremedlemmer i Trønder-Avisa til å stemme på noen bestemt måte i spørsmålet om samtykke til Polaris' aksjeerwerb. Noe slikt pålegg vil under ingen omstendighet være bindende for styret i Trønder-Avisa.

Verken Nord Trøndelag og Trønder-Avisa er i noe henseende bundet av dommen mellom Polaris og LL Inntrøndelagen i løsningsrettssaken, og dommen inneholder heller ikke noe som gir uttrykk for forpliktelser for Nord Trøndelag og Trønder-Avisa. Nord Trøndelag og Trønder-Avisa hadde heller ikke befatning med de rettsforhold som dommen omhandler.

Saksøktes påstand

I sak 22-049776TVI-TTRO/TSTE:

1. AS Nord Trøndelag frifinnes.
2. AS Nord Trøndelag tilkjennes sakskostnader.

I sak 22-049777TVI-TTRO/TSTE:

1. Trønder-Avisa AS frifinnes.
2. Trønder-Avisa AS tilkjennes sakskostnader.

3. RETTENS VURDERINGER

3.1 Innledende kommentarer; overordnet om sakens tvistetema

Retten viser til at de to forente sakene er oppstått i forlengelsen av den rettskraftige dommen mellom Polaris Media AS og LL Inntrøndelagen, hvoretter sistnevnte ble dømt til å overføre sine aksjer i Trønder-Avisa AS til Polaris Media. Etter gjennomføring av denne aksjetransaksjonen nektet styret for Trønder-Avisa den 9. mars 2022 å godkjenne overdragelsen, slik at det p.t. er uvisst hva som vil skje med de 856 aksjene, som representerer i alt 38 % av aksjene i Selskapet. Det betyr samtidig at både Selskapet, som er «målselskapet» for både den forrige og de to herværende rettstvistene, og de to eierne; hhv saksøker og saksøkte, har et behov for en avklaring på denne situasjonen.

Retten viser til at saksøkers materielle påstander i de to sakene kan oppsummeres slik:

- Vedtaket i styremøtet i Selskapet den 9. mars 2022 om å nekte samtykke til Polaris' erverv av aksjer overtatt fra LL Inntrøndelagen er ugyldig
- Ved utløst løsningsrett etter aksjonæravtalen gjelder ikke krav til styresamtykke for aksjeervert
- ASNT plikter å instruere sine styrerepresentanter i Selskapet til å kalle inn til et nytt styremøte og stemme for opphevelse av det fattede styrevedtaket og for å gi samtykke til Polaris' aksjeervert

Slik retten ser det reiser de to sakene følgende rettslige problemstillinger:

I saken mellom Polaris og ASNT:

- (i) hvorvidt avtalen mellom partene, uavhengig av hva som selskapsrettslig gjelder, innebærer at også overdragelse av aksjer som skjer som følge av utøvd løsningsrett forutsetter styregodkjennelse i Selskapet, eller om det motsatte er avtalt eller forutsatt. Dette vil i hovedsak bero på en vurdering av vedtektene, samt av innholdet i avtaleforholdet mellom partene, i hovedsak ved en tolkning av aksjonæravtalen, og
- (ii) betydningen av at det under (i) eventuelt konkluderes med at det *ikke* gjelder krav til styregodkjennelse ved overdragelse som skjer som følge av utøvd løsningsrett, herunder betydningen for det styrevedtaket som allerede *er* fattet,
- (iii) hvorvidt ASNT, forutsatt at også overdragelse av aksjer som skjer som følge av utøvd løsningsrett krever styregodkjennelse i Selskapet og dermed slik at styrevedtaket i Selskapet om nektelse av samtykke ikke anses som ugyldig, har en plikt til å instruere styremedlemmer valgt av AS Nord-Trøndelag til å besørge innkalt til et nytt styremøte, og der stemme i favør av en styregodkjennelse av Polaris' aksjeervert, herunder betydningen av dette for Selskapet. Dette vil bero på a) betydningen av at avtalens forpliktelser eventuelt ikke er fulgt, og b) en vurdering av avtaleforpliktelsens betydning for styret / styrets medlemmer.

I saken mellom Polaris og Trønder-Avisa:

- (a) hvorvidt det, ut fra selskapsrettslige regler, generelt gjelder krav til styregodkjennelse også ved overdragelse av aksjer i Selskapet som skjer som følge av utøvd løsningsrett, eller om det *ikke* gjelder et slikt krav, og om styrevedtaket av 9. mars 2022 om nektelse av samtykket i sistnevnte tilfelle er ugyldig. Dette vil i hovedsak bero på en vurdering av de rettslige rammene for Selskapet; bakgrunnsretten, vedtektene og evt også avtaleforholdet mellom aksjonærene, og

- (b) såfremt det selskapsrettslig skulle gjelde et krav om styregodkjenning ved overdragelse som følge av utøvd løsningsrett, om styrets vedtak er saklig begrunnet eller ikke, og - i sistnevnte tilfelle - om styrevedtaket derfor skal settes til side som ugyldig. Dette vil, som (i), også i hovedsak bero på en vurdering av de rettslige rammene for Selskapet; bakgrunnsretten, vedtektene og evt også avtaleforholdet mellom aksjonærene, samt også styrets saksbehandling.

Partene var i saksforberedelsen uenige om sammenhengen mellom de to søksmålene; om implikasjonene for saken mot Selskapet ved en avgjørelse i saken mot ASNT, og motsatt.

Retten fant for sin del grunnlag for å beslutte at sakene skal forenes til felles behandling, og de rettslige problemstillingene som er oppsummert over illustrerer også forholdet mellom *partenes gjensidige forpliktelser på den ene siden*, jf. (i) - (iii) over, og *de selskapsrettslige implikasjonene av partenes eventuelle avtaleforpliktelser på den andre siden*, jf. (a) og (b) over, hvilket også var hensyn som lå til grunn for rettens beslutning om å forene sakene til felles behandling.

Med bakgrunn i at saksøker også har anført at saksøkers påstandspunkter i saken mot ASNT vil falle bort såfremt styrevedtaket i Trønder-Avisa skulle anses som ugyldig, behandles dette spørsmålet - problemstillingen i (a) og (b) - først i det følgende.

3.2. Twisten mellom Polaris og Trønder-Avisa

3.2.1 Spørsmålet om det gjelder krav til styresamtykke ved erverv etter utøvd løsningsrett

Styret for Selskapet behandlet i møtet den 9. mars 2022 spørsmålet om Polaris' erverv av LLI sine aksjer i Selskapet forutsetter styrebehandling eller ikke. I styreprotokollen er styrets vurderinger rundt dette gjengitt, som følger (jf. DU s. 1051):

«Selskapet ved styreleder Kolbjørn Almlid mottok fredag 4. mars 2022 kopi av melding fra LL Inntrøndelagen om at Inntrøndelagen hadde overdratt hele sin aksjepost (856 aksjer) til Polaris Media ASA på grunnlag av sluttseddel datert samme dag. Meldingen ble sendt i samsvar med punkt 5.3.2 i aksjonæravtalen inngått for Selskapet. Mandag 7. mars 2022 mottok Selskapet ved styreleder Almlid melding fra Polaris Media ASA i samsvar med aksjeloven 4-12, om Polaris Medias erverv av 856 aksjer i Selskapet. Styreleder var som følge av tvisten mellom LL Inntrøndelagen og Polaris Media ASA om løsningsrett til Inntrøndelagens aksjepost forberedt på at Selskapets styre ville kunne komme til å få til behandling spørsmålet om styrets samtykke til Polaris Media ASAs erverv. Som ledd i forberedelsen av en eventuell styrebehandling gav styreleder professor Tore Bråthen (Handelshøyskolen BI) i oppdrag å skrive en betenkning om tre rettslige forhold knyttet til saken, som det etter Almlids vurdering var av betydning for styret å få utredet for å sikre en forsvarlig behandling av saken.

Styrets habile medlemmer mottok professors Bråthens betenkning ved e-post fra Kolbjørn Almlid 8. mars 2022.

I styremøtet redegjorde fungerende styreleder Stokstad på vegne av Almlid for formålet med å innhente betenkningen. Han pekte på at Almlid som Selskapets styreleder etter aksjeloven er ansvarlig for å forberede saker som er til behandling i styret, herunder å sikre styret et tilfredsstillende behandlingsgrunnlag. Stokstad viste til at styret etter Selskapets vedtekter (punkt 8.1) har en ubetinget plikt til å ta stilling til enhver aksjeoverdragelse i Selskapet, og har plikt å vurdere aksjeoverdragelsen ut fra Selskapets interesser. Tilsvarende plikt følger av punkt 5.1 i aksjonæravtalen inngått for Selskapet, som Selskapet ikke er part i. Sett hen til at grunnlaget for Polaris Medias aksjeerverv var Trøndelag tingretts dom i tvisten mellom Polaris Media ASA og LL Inntrøndelagen, og styrets vektlegging av en forsvarlig og korreksaksbehandling, anså styreleder det som riktig å få vurdert styrets plikt å godkjenne overdragelsen også der utgangspunktet for overdragelsen er løsningsrett etter aksjonæravtalen. Innledningsvis i møtet bekreftet styrets medlemmer at de hadde lest professor Bråthens betenkningen og til styrets behandling av spørsmålet om styresamtykke.

Hulda Tronstad kommenterer at den juridiske utredningen som er mottatt fremstår solid, og at den gir trygghet for at styret kan svare «ja» på spørsmålet om styret skal behandle saken. Randi Dille støtter deretter Huldas betraktning om at det er tilsendt et godt underlagsmateriale, og støtter konklusjonen om at styret er pliktig å behandle saken. Vidar Øie Nilsen refererer til at han har ganske god kjennskap til rettspraksis og regler rundt tilsvarende faktum ganske godt, da Odd Øie har vært part i tilsvarende saker. På bakgrunn av disse erfaringene mener Øie Nilsen det klart at styret er pliktig til å ta stilling til en slik aksjeoverdragelse.»

Styret fattet deretter følgende vedtak:

«Et samlet styre la mot denne bakgrunn til grunn at kravet om styresamtykke gjelder for overdragelsen av 856 aksjer fra LL Inntrøndelagen til Polaris Media.»

Retten skal ta stilling til om dette styrevedtaket er gyldig, dette først med bakgrunn i en vurdering av om styrets godkjennelse, ut fra selskapsrettslige regler, var nødvendig i dette tilfellet.

Vedtektene for Selskapet har i § 8 - styresamtykke ved overdragelser - følgende bestemmelse:

«Aksjenes omsettelighet skal være begrenset ved at overdragelsen av aksjer må godkjennes av styret for å ha gyldighet overfor selskapet. Styret kan nekte å godkjenne overdragelsen som etter dets skjønn finnes å være i strid med selskapets interesser.»

Retten vil innledningsvis peke på det som følger også av vedtektenes ordlyd, jf. over - at en bestemmelse om styresamtykke ved overdragelser er en begrensning på aksjenes omsettelighet, og at et aksjeselskaps styre må ha et legitimt grunnlag for å kreve at en aksjeoverdragelse skal måtte godkjennes av styret for å kunne gjennomføres. Såfremt det ikke skulle finnes noe legitimt grunnlag, typisk i lov eller vedtekter, for å kreve samtykke

fra styre, må en samtykkenektelse anses som en ugyldig hindring av aksjenes omsettelighet.

Selskapets foran gjengitte vedtektsbestemmelse ble vedtatt i en ekstraordinær generalforsamling den 6. januar 2009, og erstattet en lengre vedtektsbestemmelse som i første ledd hadde en helt likelydende bestemmelse som første ledd i nåværende bestemmelse, men som i tillegg inneholdt en utførlig regulering av forkjøpsrett (som også ble omtalt som løsningsrett), herunder om prosedyre for varsling til selskapet, verdsettelse ved forkjøpsrett m.v.

Av den i retten fremlagte tilleggsdokumentasjonen (jf. dok 63) fremgår at endringen var initiert av de to hovedaksjonærene; ASNT og LLI, og i den skriftlige begrunnelsen for forslaget heter det at de to selskapene i lengre tid hadde diskutert det lokale eierskapet, og ønsket å samle dette i ett selskap, som da ville få 90,67 % av aksjene, at man deretter ville innløse A-pressens (resterende) aksjer i selskapet, og at man ønsket å ta ut bestemmelsen om forkjøpsrett fra vedtektene (en bestemmelse om forkjøpsrett ble senere tatt inn igjen i vedtektene).

Aksjelovens system er at styresamtykke ved overdragelser uansett er hovedregelen, såfremt ikke noe annet er bestemt i vedtektene, jf. aksjelovens bestemmelse om styresamtykke følger av § 14-15, der det i første og annet ledd heter:

«(1) Aksjer kan skifte eier ved overdragelse og på annen måte for så vidt annet ikke er bestemt i lov, selskapets vedtekter eller avtale mellom aksjeeierne.

«(2) Erverv av aksje er betinget av samtykke fra selskapet med mindre det er fastsatt i vedtektene at samtykke ikke kreves, jf §§ 4-16 og 4-17.»

Dette betyr at aksjelovens samtykkekrav vil gjelde, såfremt det i vedtektene ikke skulle være bestemt at samtykke *ikke* kreves. For selskaper som var stiftet før aksjelovens ikrafttredelse (den 1. januar 1999) følger det av aksjeloven § 21-2 nr. 25 at lovens krav om styresamtykke bare gjelder såfremt vedtektene inneholder et uttrykkelig bestemmelse om dette. I dette tilfellet inneholder vedtektene uansett en bestemmelse om styresamtykke. Spørsmålet er dermed hvilke aksjeoverganger bestemmelsen gjelder for.

Det er i juridisk teori drøftet hvilke typer «erverv» av aksjer som er omfattet av aksjelovens samtykkekrav. I lovkommentaren til bestemmelsen, jf. *Bråthen*, Gyldendal Rettsdata, kommentarer til aksjeloven (som altså har avgitt en betenkning i denne saken), note 475, heter det om dette:

«Gjelder alle former for erverv, bl.a. også arv, skifte og tvangsovertakelse, jf. Aarbakke m.fl. (4. utg.) s. 270. I Rt. 2008 s. 298 (Halden Arbeiderblad) tolket Høyesterett selskapets vedtekter slik at samtykke også var påkrevd der aksjer ble tatt på forkjøpsrett, ... I vedtektene kan samtykkemyndigheten være begrenset til visse former for eierskifte, jf. Aarbakke m.fl. (4. utg.) s. 270.»

I dette tilfellet har *saksøker* anført at samtykkekravet er ment å gjelde kun ved frivillige overdragelser, og derfor ikke kommer til anvendelse i dette tilfellet, da Polaris' erverv av LLI sine aksjer ikke var en frivillig overdragelse fra LLI sin side, men en overdragelse som ble fremtvunget av medaksjonæren Polaris pga at Avtalens bestemmelse om løsningsrett ble aktualisert, og videre at overdragelsen ikke ble aktualisert som følge av en transaksjon i Selskapets aksjer, men i det ene eierselskapets aksjer (LLI). Det er salg av aksjer i Inntrøndelagen som har utløst løsningsrett til aksjene i Trønder-Avisa. Det er derfor anført at det faktisk at aksjene ikke frivillig er satt i omsetning, leder til at det ikke gjelder noe krav om styresamtykke.

Retten viser for sin del til at aksjelovens hovedregel om krav til styresamtykke ved overdragelse av aksjer er forstått slik at bestemmelsen gjelder alle typer erverv, og ikke bare erverv ved frivillig overdragelse, jf. *Aarbakke m. fl.*, Aksjeloven og allmennaksjeloven, 4 utg. s. 270, jf. også Bråthen over. I *Aarbakke m. fl.* s. 270 heter det om dette:

«Bestemmelsen gjelder alle erverv, ikke bare erverv ved frivillig overdragelse. Dette betyr at samtykkeregelen også gjelder ved arv og skifte samt ved tvangsoverdragelse. Samtykkeregelen gjelder også ved erverv med grunnlag i forkjøpsrett, jf. Rt. 2008 s. 298... I eventuelle vedtekter kan samtykkeregelen være begrenset til visse former for eierskifte, f.eks. til tilfeller hvor det foreligger en «overdragelse». Dette er ord som i den tidligere lov bare omfattet frivillig overdragelse.»

Det kan i dette tilfellet nettopp være spørsmål om vedtektene skal anses å ha et snevrere anvendelsesområde enn det som følger av lovens hovedregel, jf. at ordlyden i vedtektene avviker fra lovens ordlyd, jf. at vedtektene knytter styresamtykket til «overdragelse» mens lovens ordlyd altså er «erverv». Det er ikke ført bevis knyttet til opprinnelsen for denne vedtektsbestemmelsen, men selskapet er hhv stiftet og registrert i Foretaksregisteret (hhv i 1990 og 1995) før ikrafttredelse av gjeldende aksjelov, jf. at aksjeloven av 1976 ble forstått slik at samtykkekrav kun gjaldt ved frivillige overdragelser. Samtidig synes det som om frivillige overdragelser ble holdt opp mot overdragelser ved hhv arv og skifte og tvangfullbyrdelse, og dette er situasjoner som ikke nødvendigvis kan likestilles med overdragelse som følge av løsningsrett utløst etter en frivillig transaksjon i et aksjeeiende selskap, som i dette tilfellet.

Retten viser til at dette spørsmålet også inngikk i det mandatet som ble gitt professor Tore Bråthen etter at dommen i saken mellom Polaris og LLI ble rettskraftig i februar 2022. I denne betenkningen heter det (jf. DU s. 1026 ff):

3.12. Et spørsmål er om det ligger noen begrensninger i uttalelsen i dommen om at det fremgår av forarbeidene til aksjeloven 1976 «at det forhold som kan utløse krav om samtykke er 'en frivillig eiendomsoverføring fra aksjeeierens side'». Spørsmålet må ses i lys av at Inntrøndelagen i den foreliggende sak ikke har foretatt noen frivillig overdragelse av aksjene, men var blitt tvunget til å overdra

aksjene gjennom utøvelse av en løsningsrett som ble utløst av et eierskifte i Inntrøndelagen. Rt-2008-298 (Halden Arbeiderblad) kan imidlertid ikke oppfattes som uttrykk for at dommen tar forbehold for en slik situasjon. Som det fremgår direkte av dommen (avsnitt 27), tar den stilling til aksjeloven som skranke for vedtektsfriheten. Den siterte uttalelsen refererer seg til lovforarbeidene (motivene), dvs. Innstilling til lov om aksjeselskaper (1970) s. 83. Adgangen til å vedtektsfeste omsetningsbegrensninger var på denne tiden strengt regulert. Sitatet fra lovforarbeidene gjaldt et spørsmål som hadde vært omdiskutert, nemlig om det må derfor ses som en motsetning til aksjeerverv som skjer på tvangsauksjon. Påpekingen av at samtykkekravet utløses av «en frivillig eiendomsoverføring fra aksjeeierens side» tar altså sikte på en helt annen situasjon enn den som foreligger i saken om aksjene i Trønder-Avisa. Rt-2008-298 (Halden Arbeiderblad) tilsier dermed ikke at det gjelder noe unntak fra prinsippet om styresamtykkekrav også kan gjelde for aksjeerverv med grunnlag i løsningsrett utløst av et eierskifte i aksjonæren, dvs. Inntrøndelagen.

3.13 Dommen i Rt-2008-298 (Halden Arbeiderblad) gir således et klart holdepunkt for at kravet om styresamtykke også gjelder for aksjeerverv med grunnlag i en forkjøpsrett.»

Etter at Bråthen først har vist til at lagmannsrettens dom 26. november 2021 tar utgangspunkt i at det er «uomtvistet at det sentrale rettsgrunnlaget for vurderingen er aksjonæravtalen punkt 5.5.2 jf. punkt 5.5.4», og at det i dommen blir konkludert med at det forelå det en uakseptabel omgåelse av løsningsretten, drøfter Bråthen deretter spørsmålet om det har noen betydning for konklusjonen at dommen er basert på at det foreligger en omgåelse av en løsningsrett, og ikke at det var utløst en forkjøpsrett eller en tilbudsrett, hvorefter Bråthen konkluderer som følger, i betenkningen pkt. 3.20 og 3.21. (jf. DU s. 1034):

«Til dette må svaret være et klart nei. Riktignok har de forskjellige formene for regulering som finnes i aksjeloven § 4-19 (1), vedtektene punkt 8.3 og 8.4 og aksjonæravtalen punkt 5.3, 5.4 og 5.5 betydning for hva som skal til for å utløse retten. Derimot har det ingen betydning for et samtykkekrav utløses. Dette utløses av om det foreligger et «erverv . . . » eller «overdragelse av aksjer», se bl.a. punkt 3.6 foran. Det er hensynet til selskapsinteressen som begrunner kravet om samtykke, og dette hensynet gjør seg gjeldende med tilsvarende styrke når aksjer kjøpes med grunnlag i en løsningsrett.

3.21 Min konklusjon er at kravet om styresamtykke gjelder for aksjeoverdragelse med grunnlag i en løsningsrett. Konklusjonen har støtte i både ordlyden i vedtekter for Trønder-Avisa jf. aksjeloven og aksjonæravtalen, samt i rettspraksis og juridisk litteratur.»

Retten slutter seg til at det ikke er tvilsomt at overdragelse som ledd i overdragelse av forkjøpsrett er omfattet av aksjelovens hovedregel om krav til styresamtykke ved overdragelser. Det er rettens vurdering at de samme hensyn i hovedsak gjelder for overdragelse som ledd i utøvelse av en løsningsrett, som i den foreliggende saken. Dette spørsmålet er drøftet i juridisk teori, og *Filip Truyen* (som for øvrig var prosessfullmektig

for LLI i saken mellom Polaris og LLI) har dessuten drøftet om samtykkekrav også kan anses å gjelde for rene *indirekte* erverv; for transaksjoner med aksjer i det aksjeeiende selskapet (som LLI, i det foreliggende sakskomplekset). I «Kan transaksjoner i eierselskap utløse samtykkekrav», i festskrift til Mads Henry Andenæs (2010) s. 318 flg., viser Truyen til at *Andenæs* har trukket frem to andre situasjoner som kan være av interesse for vurderingen av samtykkekravets virkeområde; det tilsvarende spørsmålet knyttet til utøvelsen av forkjøpsrett, jf. aksjeloven § 4-21 første ledd, samt bestemmelsen i løsningsrettsloven § 11 femte ledd. Det følger av den sistnevnte bestemmelsen at løsningsrett på en eiendom som tilhører et selskap, kan gjøres gjeldende når en så stor del av aksjene i eierselskapet skifter eier at «styringsretten i selskapet kjem på andre hender». Truyen uttaler deretter:

«Ser man på samtykkekravet, er det primært styringsretten som kan begrunne en identifikasjon. Formålet med samtykkekravet i aksjeloven § 4-15 (2) er å sikre målselskapet og dets aksjonærer kontroll med hvilke eierbeføyelser som kan gjøres gjeldende overfor målselskapet. Eierskapet i målselskapet utøves i utgangspunktet av styret i eierselskapet. En aksjonær med bestemmende innflytelse i eierselskapet vil også ha rett til å utpeke styret i dette selskapet, jf. aksjeloven §§ 1-3 (2) og §§ 5-17 (2) jf. § 6-3.

...

Sett i lys av ovennevnte momenter bør det derfor kunne legges til grunn at samtykkespørsmålet kun aktualiseres der hvor den nye erververen får bestemmende innflytelse over eierselskapet.»

Han oppstiller videre et tilleggsvilkår om at aksjeposten utgjør en vesentlig del av eierselskapets virksomhet.

Truyens drøftelse er altså begrenset til situasjoner der det skjer et kontrollskifte i det aksjeeiende selskapet, men da slik det er det aksjeeiende selskapets aksjer i målselskapet som blir gjenstand for styregodkjennelsen. I den foreliggende saken har *i tillegg* aksjene i selve målselskapet - Trønder-Avisa - skiftet eier, og det er denne transaksjonen som styret i Selskapet har lagt til grunn vil utløse et krav om styresamtykke. I den grad et kontrollskifte i et aksjeeiende selskap vil utløse krav om styresamtykke er det rettens vurdering at det tilsvarende bør gjelde der det aktuelle kontrollskiftet igjen utløser et krav om løsningsrett for det aksjeeiende selskaps aksjer i målselskapet, når aksjene i målselskapet skal overføres til den aksjeeieren som gjør løsningsretten gjeldende.

I denne saken har saksøker i tillegg anført at når man har en aksjonæravtale som gjelder for samtlige aksjonærer i selskapet så må den anses å gi uttrykk for forutsetningene for hele selskapssamarbeidet, og vedtektene må da tolkes i lys av aksjonæravtalen og dens formål og intensjoner. Det er i forlengelsen av dette anført at eierne i fellesskap har ansett aksjonæravtalen som et styringsredskap som bidrar til en balansert ivaretagelse av alle interesser som knytter seg til selskapet, og at når samtlige eiere er avtaleparter har selskapsforholdet en klar forankring i aksjonæravtalen, og det er i første rekke denne som definerer selskapsinteressen. Vedtektene kan da ikke tolkes isolert fra aksjonæravtalen, siden selskapsforholdet bygger på avtalen mellom alle aksjeeierne. Korrekt fortolket må

både vedtektene og aksjonæravtalen forstås slik at krav til samtykke ikke gjelder for en situasjon der aksjene overtas i henhold til avtalt løsningsrett.

Saksøkte har om dette anført bl.a. at ordlyden i vedtektene må tillegges betydelig vekt, og at vedtektene i dette tilfellet uansett er eldre enn Avtalen. Det er videre anført at aksjonæravtalen under enhver omstendighet ikke er bindende for Trønder-Avisa, både som følge av at Trønder-Avisa ikke er part til avtalen og som følge av at aksjonæravtaler ikke har selskapsrettslige virkninger. Det er også anført at selv om aksjonæravtalens bestemmelser skulle få betydning som tolkningsmoment i vurderingen av om samtykkekravet kommer til anvendelse, vil også en tolkning av aksjonæravtalen klart tilsi at samtykkekravet også gjelder ved utøvelse av løsningsrett.

Retten viser for sin del til at aksjonæravtaler *kan* ha en viss verdi som et tolkningsmoment ved tolkning av vedtekter, og dette ganske særlig hvor samtlige aksjonærer er part i avtalen. *Aarbakke m. fl.* «Kommentarutgave til aksjeloven» (4. utgave, s. 267), har vist til rettspraksis om at subjektive tolkningsmomenter kommer mer i bakgrunnen ved vedtektstolkning enn ved vanlig avtaletolkning, men at forarbeider til vedtekter likevel vil kunne ha betydning. En aksjonæravtale vil i så måte kunne inngå i slike forarbeider til vedtekter. Dette har - rimeligvis - mindre betydning der vedtektene er eldre enn vedkommende aksjonæravtale (jf. også *Woxholth*, *Aksjonæravtaler*, 3. utg., s. 381), hvilket er tilfellet for den her aktuelle vedtektsbestemmelsen.

Retten er kommet til at de beste grunner taler for at vedtektenes krav til styregodkjennelse av overdragelse av aksjer i Selskapet kommer til anvendelse også på situasjoner der aksjer skifter eier som følge av utøvd løsningsrett. Dette fordi det generelt er naturlig å likestille en slik transaksjon med transaksjoner der aksjer skifter eier som følge av utøvelse av forkjøpsrett, og det er generelt de samme hensyn som gjør seg gjeldende. Retten har i så måte lagt avgjørende vekt på hva som følger av generell bakgrunnsrett. Det er videre lagt vekt på at det ikke er holdepunkter for at ordlyden i vedtektene skal forstås slik at en transaksjon som bygger på løsningsrett skal falle utenfor. Avtalen kan heller ikke anses som et avgjørende moment ved tolkningen av vedtektene, slik at det, ut fra en selskapsrettslig innfallsvinkel, må kunne konkluderes med at styrebehandlingen i Selskapet av Polaris' sitt aksjeerverv anses å ha hjemmel i vedtektene, og at styrets samtykkeknektelse av denne grunn ikke er en ugyldig selskapsbeslutning.

3.2.2. Spørsmålet om styrets samtykkeknektelse er saklig begrunnet

Nærmere om styret begrunnelse

Styret for Selskapet fattet den 9. mars 2022 følgende vedtak, jf. DU s. 1055:

«Overdragelsen av 856 aksjer til Polaris Media ASA er etter styrets skjønn i strid med Selskapets interesser. Styret godkjenner derfor ikke overdragelsen. Fungerende styreleder

Are Stokstad underretter straks Polaris Media ASA ved daglig leder Per Axel Koch, med følgende begrunnelse:

Aksjeoverdragelsen er etter styrets skjønn i strid med Trønder-Avisa AS' interesser. Polaris Media ASA er Selskapets hovedkonkurrent, og har beviselig foretatt handlinger som er utslag av konkurransen. Det vil stride mot Selskapets interesser at en stor andel av Selskapets aksjer er eid av Polaris Media. Forut for overdragelsen, har Polaris Media vært en minoritetsaksjeeier i Selskapet. Da Polaris Media kom inn som aksjeeier, var Polaris Media Selskapets strategiske samarbeidspartner. Dette er annerledes i dag, når Polaris Media ikke lenger er samarbeidspartner men tvert imot Selskapets hovedkonkurrent. Selskapet har i dag Amedia som strategisk samarbeidspartner. Også Amedia står i et konkurranseforhold til Polaris Media. Dette støtter opp under at en økt aksjeholdning for Polaris Media er i strid med Selskapets interesser. Selskapet har vært eid av mindre, lokale, eierselskaper med sterkt tilknytning til Nord-Trøndelag siden etableringen i 1952. Dette i motsetning til Polaris Media som er et børsnotert selskap. Polaris Media skal også orienteres om at Polaris Media nå kan: omgjøre avtalen med Inntrøndelagen, avhende de 856 aksjene, reise søksmål mot Trønder-Avisa om gyldigheten av nektelsen eller kreve aksjene innløst etter reglene i aksjeloven 4-17 tredje til sjette ledd.»

I forlengelsen av rettens konklusjon under pkt. 3.2.1 over må retten ta stilling til om styrets vedtak er saklig begrunnet eller ikke, og - i sistnevnte tilfelle - om styrevedtaket av den grunn må settes til side som ugyldig.

Saksøker har om dette anført at terskelen for å nekte samtykke ved utløst løsningsrett i et tilfelle som dette er meget høy, og at samtykke skulle vært gitt. Selv om det ikke skulle gjelde en slik høy terskel er vedtaket uansett ikke saklig begrunnet i selskapets interesse. En samtykkenektelse kan bare være saklig begrunnet om styret har hensyntatt og vurdert alle relevante forhold, herunder aksjonæravtalen og dens intensjoner samt hensynet til Polaris Media som eksisterende aksjonær i selskapet. I dette tilfellet har styret kun forsøkt å gi en begrunnelse for at samtykke til ervervet etter styrets skjønn angivelig er i strid med Trønder-Avisas interesser på grunn av konkurransesituasjonen. Saksbehandlingen har heller ikke vært åpen og gjenstand for kontradiksjon.

Saksøkte har for sin del anført at styret i Trønder-Avisa hadde saklig grunn til å nekte samtykke til Polaris' aksjeerverv. Polaris' erverv av aksjer ved utøvelse av løsningsretten etter aksjonæravtalen er en type overdragelse som omfattes av vedtektene, aksjeloven og aksjonæravtalen, og det gjelder ingen begrensning i samtykkekompetansen som medfører at krav om samtykke ikke gjelder ved erverv av aksjer i henhold til løsningsretten. I tillegg har Polaris og Nord Trøndelag gjennom aksjonæravtalen gitt tilslutning til de hensyn som fremgår av vedlegget "Eierskapspolitikk og publisistiske mål i Trønder-Avisa". Begrunnelsen for Trønder-Avisas vedtak om å nekte Polaris samtykke til erverv av aksjer i selskapet harmonerer med disse hensynene.

Retten viser til at styrets kompetanse knyttet til behandling av en aksjeoverdragelse er regulert i asl. § 4-16. Det er i første ledd gitt regler for saksbehandlingen, mens de materielle regler er gitt i andre ledd, som lyder:

«Samtykke kan bare nektes når det foreligger saklig grunn for det. Samtykke kan ikke nektes ved eierskifte ved arv eller på annen måte når erververen er den tidligere eiers personlige nærstående eller slektninger i rett opp- eller nedstigende linje. I vedtektene kan det fastsettes nærmere vilkår for å nekte samtykke.»

I lovforarbeidene heter det om vilkåret saklig grunn, jf. NOU 1996:3:

«Utvalget har vurdert om det kan presiseres hva som kan regnes som «saklig grunn», men mener at det vil være vanskelig å gi en mer presis formulering av saklighetskriteriet i loven. Det kan ikke lages uttømmende oppregning over hvilke hensyn som kan anses som saklige, og uansett måtte formuleringene bli forholdsvis vage, jf Ot prp nr 36 (1993-94) s 184. Videre er det ikke gitt at saklighetsvurderingen bør være den samme for alle selskaper. En slik regulering løser heller ikke det problem at det konstrueres en annen begrunnelse for nektelsen enn hva det i realiteten er lagt vekt på.»

I juridisk teori, jf. *Andenæs*, Aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper, 2006 s.186, er det oppstilt tre vilkår for å anse en samtykkenektelse saklig begrunnet; grunnvilkåret er at nektelsen tar sikte på å fremme selskapets interesser, i motsetning til f. eks. ledelsens eller andres særinteresser. Et andre vilkår er at nektelsen er forenlig med aksjelovens øvrige regler, og et tredje vilkår er at nektelsesgrunnen er tilstrekkelig tungtveiende. *Andenæs* har for øvrig uttalt at det i utgangspunktet er overlatt til det enkelte selskap selv å avgjøre hvilke nektelsesgrunner som er relevante, og om disse veier tyngre enn hensynet til aksjenes omsettelighet, og videre at dette er et skjønn som domstolene bør være tilbakeholdne med å overprøve. Dette var tema også under Høyesteretts avgjørelse i dom inntatt i Rt-1999-1682 (*Østlendingen-dommen*), hvor Høyesterett bl. a. uttalte:

«Lovteksten er knapp og viser til en saklighetsvurdering. Hva som er saklig, må åpenbart avgjøres ut fra tolkningsmomenter som vedrører innholdet i og omfanget av den kompetanse lovgiveren her forutsetter at domstolene skal ha. Spørsmålet om hvor inngripende domstolskontrollen skal være, svarer til lignende tolkningsspørsmål ved andre lovregler som knesetter rettslig prøvning av skjønnsutøvelse innen offentlig og privat sektor.

....

Det står for meg som klart at domstolene må utvise tilbakeholdenhet ved utøvelse av domstolskontrollen med selskapsstrategiske vurderinger i spørsmål om hvem som skal eie aksjer i selskapet. Det skal etter min mening forholdsvis tungtveiende grunner til for å kunne legitimere en tilsidesettelse etter § 3-4 tredje ledd 3. punktum i slike tilfelle.

....

Tolkningen av lovens regel om saklig grunn for å nekte samtykke må etter dette nødvendigvis vektlegge selskapets formål, drift og egenart for øvrig. I dette ligger at den trinnlavere tolkning av en vedtektsbestemmelse om samtykkenektelse må skje med blick for andre og mer

selskapsinterne tolkningsmomenter enn det som gjelder den overordnede preseptoriske lovregel. Men sluttresultatet må bli sammenfallende: Når nektelsen er saklig ut fra en tolkning av vedtektene, og vedtektene i seg selv ikke kan anses urimelige ut fra selskapets formål og egenart, må nektelsen i utgangspunktet også anses som saklig etter lovens § 3-4 tredje ledd 3. punktum.»

I en nærmere analyse av dommen har Moljord (som for øvrig var prosessfullmektig for den ankende parten i saken) i «Domstolenes prøvelsesrett overfor samtykkenektelse ved aksjeoverdragelse», Tidsskrift for forretningsjuss, 2004/4, i hhv pkt. 3.4.2 og 3.5 uttalt at

«Etter asl. § 4–16 (2), første punktum «kan» samtykke nektes «når det foreligger saklig grunn for det». Dersom domstolene er enig med styret i at det foreligger saklig grunn, kan domstolene ikke overprøve det hensiktsmessighetskjønn styret har utøvet i forhold til om samtykke bør gis eller ikke. Domstolenes prøvelsesrett er begrenset til spørsmålet om det foreligger saklig grunn til nektelse.

Domstolene har som nevnt neppe prøvelsesrett i forhold til at styret «kan» nekte å gi samtykke, dersom det foreligger saklig grunn. Derimot er det bred enighet om at domstolene har prøvelsesrett i forhold til om styret har utøvd et forsvarlig skjønn i vurderingen av om det foreligger «saklig grunn» for samtykkenektelsen. Det har imidlertid vært tildels uavklart hvor langt domstolene kan eller bør gå i sin overprøving av styrets skjønnsmessige vurderinger på dette punkt.»

Med bakgrunn i Høyesteretts premisser i saken om Østlendingen, herunder henvisning til Periscopusdommen, oppsummerer Moljord dette som følger:

«Slik jeg leser dommen mener Høyesterett at domstolenes prøvelseskompetanse er klart begrenset i forhold til å overprøve så vel relevans og vekt av de nektelsesgrunner styret har oppgitt. Etter min oppfatning gir dommen en etterlengtet avklaring i prøvelsesrettens omfang.»

I note 19 til denne kommentaren heter det samtidig at dommen selvsagt ikke er til hinder for at domstolene kan prøve styrets bevisvurdering og saksbehandling, dette med henvisning til hhv *Andenæs* l.c. s 148, der det fremgår det at et skjønn som er klart urimelig og dermed usaklig kan settes til side.

Styret har i dette tilfellet protokollert en utførlig begrunnelse / premisser for sitt vedtak, jf. at styrets drøftelse av spørsmålet om det skulle gis samtykke eller ikke er gjengitt over hele fire sider i styreprotokollen. Rettens vurderingstema er om styrets samtykkenektelser har saklig grunn eller ikke, herunder om den begrunnelse som er gitt er den *reelle* begrunnelsen, jf. også uttalelsen i lovforarbeidene, som gjengitt foran.

Retten viser til at det av styreprotokollen fremgår at styrets nestleder, Are Stokstad, innledningsvis i styremøtet påpekte at henvisningen til styrets skjønn i vedtektene (og i

aksjonæravtalen) innebærer at det hører under styrets forretningsmessige skjønn å ta stilling til om overdragelsen etter styrets oppfatning anses for å være i strid med Selskapets interesser. Det ble videre pekt på at Selskapets interesse ikke i alle sammenhenger er sammenfallende med den enkelte aksjeeieres interesse, men tvert imot skal vurderes på selvstendig grunnlag, og at hensynet til å bevare Selskapets verdier utgjør en sentral del av Selskapsinteressen, i tillegg er blant annet hensynet til selskapets ansatte en sentral del av selskapsinteressen. Det fremgår videre av protokollen at Selskapets adm. direktør ga en redegjørelse for Trønder-Avisas historikk som en regional avis for Nord-Trøndelag, om avisas historiske konkurransesituasjon, om bakgrunnen for at det i 2009 ble innledet et strategisk samarbeid med Polaris, og om konkurransesituasjonen i den senere perioden, herunder etter etableringen av avisa Innherred og nettavisen Steinkjer 24, som begge er majoritetseid av Polaris. Det fremgår videre at styrets medlemmer drøftet den nåværende konkurransesituasjonen, samt også den situasjonen som er oppstått ved at Amedia har overtatt for Polaris som Selskapets strategiske samarbeidspartner.

Partene har vært uenige om betydningen av konkurransesituasjonen.

Saksøker har vist til at Polaris i 2009 ble invitert inn på eiersiden i Trønder-Avisa, hvorefter det ble inngått en avtale om strategisk samarbeid. Dette til tross for at det allerede da var et konkurranseforhold mellom partene, og slik at det er anført at det hele tiden har vært et konkurranseforhold mellom de to mediehusene. *Saksøker* har under denne rettsprosessen også lagt mye vekt på at *saksøker* i perioden 2016/2017 - 2019 ble bedt om å ta en større eierposisjon i Selskapet, noe som skulle tilsi at hensynet til konkurransesituasjonen mellom de to konsernene følgelig ikke var til hinder verken for et fortsatt tett samarbeid eller for at Polaris skulle få en sterkere eierposisjon.

*Saksøkte*s syn på dette kan sammenfattes med at situasjonen har endret seg siden Polaris ble invitert inn på eiersiden i 2009/2010. Konkurransesituasjonen er endret, og det som følge av grep som er tatt fra Polaris' side, dette særlig hva gjelder den fusjonen av to lokalaviser som resulterte i avisa Innherred, som har skjerpet konkurransen for Trønder-Avisa rundt Verdal og Levanger, og den senere etableringen av nettavisen Steinkjer 24, som har ført til det samme på Steinkjer. *Saksøkte* har videre pekt på at det strategiske samarbeidet opphørte i og med at Amedia i 2019 avløste Polaris som samarbeidspartner.

Slik retten oppfatter *saksøkte*, representerte 2019-2020 et vendepunkt for relasjonen med Polaris. Selskapet hadde vært gjennom en periode med store økonomiske problemer, der Polaris ble vurdert som den eneste realistiske aktøren som kunne bidra til å styrke selskapets økonomiske situasjon. Nå var økonomien under bedring og det var samtidig avklart at de ulike forslagene som innebar en mulig større eierposisjon for Polaris, ikke ville få den nødvendige tilslutning i selskapsorganene hos de to andre aksjonærene i Selskapet.

Retten ser dette for sin del slik at Trønder-Avisa og Polaris var konkurrenter også da samarbeidet ble innledet. Samtidig virket dette konkurranseforholdet på mange måter å være *avklart*, noe som også kommer til uttrykk i den intensjonsavtalen som ble inngått i 2008. Det heter innledningsvis, under «Bakgrunn og utgangspunkt» (DU s. 19):

«...Adresseavisen og T-A kan vise til gode samarbeidsresultater de seneste årene. Dette gjelder merkantilt samarbeid gjennom Trøndelagspakken AS, samarbeid på trykk, distribusjon og IT drift. Dette gir et godt utgangspunkt for å drive felles strategisk utvikling.

Konsernene er, med noen svært få unntak, ikke i direkte geografisk konkurranse med hverandre og det er et godt utgangspunkt for å drive felles strategisk utvikling på flere funksjonsområder fremover.

Under overskriften «Ambisjon og målsetting med videre utvikling av samarbeid» heter det bl.a.:

«PM og T-A har komplementerende dekning på papir og er i liten grad i konkurranse på nett. På dette området er det de nasjonale mediehusene og internasjonale aktører som utgjør felles konkurrentbilde for konsernene.»

Det er spesielt målsettingen til de to konsernene om å bli ledende på internett og digitale medier i sine markeder som skaper utgangspunkt for videre utvikling av samarbeidet. Dette gjelder både utvikling av nytt innhold samt merkantile satsninger.»

Retten anser at det er dekning for at det har vært endringer i denne situasjonen. Tidligere redaktør og adm. direktør, Arve Løberg, viste under sin vitneforklaring bl.a. til at det *var* konkurranse mellom Trønder-Avisa og Polaris også i 2010. Men selv om samarbeidsklimaet mellom partene var bra, også da Polaris tok initiativ til den sammenslåingen som resulterte i Avisa Innherred, og selv om den økonomiske situasjonen tilsa at en sammenslåing ville skjedd uansett, så skapte det en likevel en annen dynamikk i samarbeidet når man etter dette fikk to produkter i dette markedet som var relativt like, og det ble også en konkurranse om de samme annonsørene. I tillegg kom at den sammenslåtte avisen resulterte i et styrket produkt. Retten viser her også til Løbergs artikkel fra 27. september 2020 om «Mediaslaget om Trøndelag», jf. DU s. 801. Den tidligere styrelederen Jon Håvard Solum bekreftet under sin forklaring dette, herunder at den situasjonen som oppstod ved dette egentlig aldri ble løst, og at det ble opplevd at Avisa Innherred. I tillegg kom etablering av nye nettaviser som også er i konkurranse.

Retten viser videre til at selv om avtalepartene i 2010 var enige om at den strategiske samarbeidsavtalen og aksjonæravtalen skulle inngås som separate avtaler, der den førstnevnte hadde en begrenset varighet (10 år), mens den andre avtalen i prinsippet var tidsubegrenset, er det ikke tvil om at utvikling av samarbeidsavtalen, og inngåelse av ny samarbeidsavtale mellom Trønder-Avisa og Amedia, synes det ikke å være tvil om at Trønder-Avisa, samt også ASNT, anser at dette vesentlig har endret de forutsetningene

som lå til grunn for Avtalen. Dette er da også tungt vektlagt i styrets begrunnelse for samtykkenektelsen.

Sett i lys av den konteksten som samtykkenektelsen skjedd i, og med rettstvisten knyttet til løsningsretten som en del av bakteppet, samt sett i lys av den endring knyttet til samarbeidet med Polaris som synes å ha skjedd i ASNT fra tiden rundt generalforsamlingen i 2019, kan det ikke utelukkes at resultatet av styrebehandlingen uansett var gitt.

Med bakgrunn i den begrunnelsen som uansett er gitt, og de føringer for domstolens prøvelsesadgang som følger av dommen i Rt. 1999 s. 1682 (Østlendingen), er det likevel rettens vurdering at det ikke kan konkluderes med at det skjønn som er anført å ligge til grunn for styrets avgjørelse er klart urimelig og dermed usaklig.

Nærmere om styrets saksbehandling

Retten viser til at også styrets saksbehandling kan ha betydning ved domstolens saklighetsprøvelse, jf. også *Andenæs*, Aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper, 2006, s. 193; om at jo mer forsvarlig selskapets saksbehandling er, desto mer skal til for at domstolene vil sette samtykkenektelsen til side, og at selskapets saksbehandling kan være et moment i saklighetsvurderingen. Dette er et utgangspunkt som retten slutter seg til.

I dette tilfellet ble det sendt en mail fra Selskapets adm. direktør; John Arne Moen, den 5. mars 2022 til styrets medlemmer (DU s. 1000), der det ble vist til at selskapets styreleder, dagen før, hadde mottatt en melding om at LL Inntrøndelagen sine aksjer i Trønder-Avisa var overdratt til Polaris. Det ble vist til at i henhold til Trønder-Avisas vedtekter pkt. 8.1, skulle styret avgjøre om det skulle gis samtykket Polaris sitt erverv, slik at det i mailen ble innkalt til styremøte i Trønder-Avisa onsdag den 9. mars klokken 11.00, der eneste sak på agendaen var spørsmålet om styrets samtykke til Polaris sitt erverv av aksjene i Trønder-Avisa. Det er ikke fremlagt dokumentasjon for at styret forut for dette var varslet om at hhv lagmannsrettens dom av 26. november 2021 og Høyesteretts avgjørelse skulle foranledige en styrebehandling av aksjeoverdragelsen fra LLI til Polaris.

Den 8. mars ble det sendt en ny mail fra Selskapets adm. direktør til styrets medlemmer (DU s. 1001), med henvisning til innkalling til styremøtet den neste dag kl. 11.00, for behandling av spørsmålet om styrets godkjenning av Polaris sitt aksjeerverv. Det ble vist til at det som ledd i saksforberedelsen var blitt innhentet en betenkning over styremedlemmenes habilitet, utarbeidet av professor Tore Bråthen, og at den konkluderte med at adm. direktør i Polaris, Per Aksel Koch, var inhabil i saken knyttet til styrets godkjenning av Polaris sitt aksjeerverv. Det ble videre vist til at Per Aksel Koch, gjennom Advokatfirmaet Schjødt, hadde bedt om at styret voterte over Per Aksel Koch sin habilitet,

og det ble innkalt til styremøte samme dag den kl. 14.30 for behandling av habilitets-
spørsmålet.

Forut for dette; den 7. mars, hadde Advokatfirmaet Schjødt sendt mail til styrets
medlemmer (DU s. 1002) der det ble bl. a. ble bedt om å få tilgang til mandatet til Bråthen,
samt den epostkonkurransen som var del av grunnlaget for betenkningen. Samtidig ble
Avtalen oversendt til styremedlemmene, idet det ble anført at habilitetsspørsmålet uansett
ble ansett å være av underordnet betydning, da de aksjonærvalgte styremedlemmene var
forpliktet til å stemme slik at dommen gjennomføres og aksjonæravtalen overholdes, jf. at
det heter at (DU s. 1002):

*«Det er på det rene at hver av de aksjonærvalgte styrerepresentantene i Trønder-Avisa AS
lojalt plikter å stemme slik at aksjonæravtalen og dens intensjoner overholdes, jf.
aksjonæravtalen pkt 10.*

...

*Hvis det i det hele tatt er et krav til samtykke, er det etter vårt syn klart at avtalepartene og
deres representanter ikke kan nekte samtykke til Polaris Medias aksjeerwerb. Å nekte
samtykke til et erwerb basert på en løsningsrett som domstolene rettskraftig har fastslått, vil
være klart i strid med aksjonæravtalen og dens formål og intensjoner.»*

Samme dag, den 7. mars, sendte styreleder Kolbjørn Almlid en mail til Per Axel Koch, der
han viste til innkallingen til styremøtet i Selskapet for behandling av spørsmålet i om
styresamtykket i henhold til vedtektene. Det het i denne mailen at Almlid - «for å gjøre
ting formelt riktig, og fordi saken har en spesiell karakter og historikk» - hadde fått
professor Tore Bråthen til å vurdere styremedlemmenes habilitet, og at det hadde blitt
konkludert med at Koch var inhabil til å delta i behandlingen, hvorefter det ble bedt om
Kochs snarlige tilbakemelding på om han respekterte dette, eller om han ville bestride
konklusjonen (DU s. 1004).

Det var videre flere mailer mellom partene den samme dag vedrørende habilitets-
spørsmålet, inkludert en mail fra Advokatfirmaet Schjødt til styrets medlemmer, som
inneholdt en melding om aksjeovergangen, og om at styrets medlemmer var forpliktet til å
stemme slik at dommen ble gjennomført og Avtalen ble overholdt, jf. Avtalen pkt. 10 (DU
s. 1014).

Dette betyr at styrets medlemmer først den 8. mars, samme dag som styret skulle behandle
habilitetsspørsmålet fikk oversendt betenkningen fra Bråthen om habilitetsspørsmålet, men
at Koch fikk den dagen før. Av styreprotokollen fra møtet den 8. mars fremgår at møtet ble
ledet av nestleder Are Stokstad, p.g.a. styreleders forfall, og at Stokstad informerte om at
styreleder hadde innhentet en juridisk betenkning rundt styremedlemmenes habilitet ved
behandling av saken om styresamtykke. Det ble videre vist til at det i betenkningen var
konkludert med at Polaris Medias styrerepresentant Per Axel Koch var inhabil. Det ble
deretter fattet vedtak om at Koch var inhabil ved styrebehandlingen av Polaris sitt erwerb

av aksjer i Trønder-Avisa, og at inhabilitet forelå både i spørsmålet om styresamtykke er påkrevd og om styresamtykke skulle gis (DU s. 1023).

Det må etter dette kunne legges til grunn at betenkningen fra Bråthen veide tungt ved styrets avgjørelse. Hva gjelder selve betenkningen (DU s. 1005), fremgår det av mandatet at Bråthen var bedt om

«å utrede om «noen av styremedlemmene i TA [= Trønder-Avisa AS] [vil] være inhabile ved behandlingen av om styret skal gi samtykke til overføringen av Aksjene [= aksjene i Trønder-Avisa]?»

Bråthen slår imidlertid allerede innledningsvis (pkt. 1.5) at habilitetsvurderingen kun er aktuell i forhold til Per Axel Koch, da det i forhold til ham var spørsmål om hans stilling som konsernsjef i Polaris utløste inhabilitet ved behandlingen av om styret skal gi samtykke til overføringen av aksjene i Trønder-Avisa til Polaris. Hva gjelder de øvrige styremedlemmene uttaler Bråthen følgende, i pkt. 1.6:

«Jeg ser riktignok at de øvrige styremedlemmene ifølge aksjonæravtalen punkt 8 «utpekes av» de andre aksjonærene, herunder tre styremedlemmer som utpekes av Inntrøndelagen (selger av aksjene). Det at styremedlemmer «utpekes av» en aksjonær som er aksjeselger, er i seg selv åpenbart ikke tilstrekkelig til at det kan utløse inhabilitet, jf. f.eks. M.H. Andenæs: Aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper (3. utg. v/Ole Andenæs m.fl., Oslo 2016) s. 338. Jeg kjenner ingen andre forhold som tilsier at det kan foreligge inhabilitet for andre styremedlemmer enn Per Aksel Koch. Jeg må imidlertid ta forbehold om at det for andre styremedlemmer enn Per Aksel Koch, kan være andre - og for meg ukjente - forhold som tilsier at det foreligger inhabilitet.»

Hva gjelder Bråthens drøftelse av Per Axel Koch sin habilitet heter det i betenkningen, hhv pkt 3.5, 3.6, 3.8 og 3.10 (DU s. 1009-1010):

«Det er omdiskutert i juridisk litteratur om det er en presumpsjon for inhabilitet for et styremedlem som samtidig er CEO i et selskap som styrets beslutning har betydning for. For egen del har jeg antatt at det er en presumpsjon for at CEO er inhabil i et slikt tilfelle, jf. Bråthen: Inhabilitet for styremedlem med ledende stilling i annet selskap,..

...

Spørsmålet er uansett om Per Aksel Koch, som konsernsjef i Polaris, har en «fremtredende personlig eller økonomisk særinteresse» spørsmålet om det kreves samtykke til Polaris' aksjeerwerb og om samtykke i så fall skal gis til aksjeerverket. Som konsernsjef i et selskap (Polaris) som har anlagt sak for å erverve en betydelig aksjepost i Trønder-Avisa, har han utvilsomt en slik interesse i saken («særinteresse») at han ikke først og fremst vil kunne ivareta interessene til Trønder-Avisa når samtykkespørsmålet skal behandles i styret i Trønder-A visa Synspunktet støttes av at Polaris er Trønder-Avisas hovedkonkurrent, noe som vil gjøre det vanskelig for ham som styremedlem i Trønder-Avisa å ivareta dette selskapets interesser når styret skal avgjøre samtykkespørsmålet

...

Som konsernsjef Polaris har han utvilsomt en personlig interesse i utfallet av saken, særlig siden det er en sak han må ha engasjert seg i som konsernsjef. I et slikt tilfelle går det ikke an å skille mellom konsernsjefens profesjonelle og personlige engasjement. Etter å ha vært øverste administrative ansvarlige for saksøker i en rettsak hvor lagmannsrettens dom gikk han saksøkers favør, er det nokså utenkelig at han kunne stemme for at samtykkespørsmålet måtte avgjøres av styret i Trønder-Avisa med den risiko for samtykkenektelse som dette ville innebære. Både Polaris' og hans interesse tilsier utvilsomt at ervervet ikke krever styresamtykke og at samtykkespørsmålet derfor ikke skulle behandles i styret i Trønder-Avisa. Det fremstår videre som utenkelig at han ved behandlingen i styret i Trønder-Avisa ville stemt for at samtykke skulle nektes etter at han som konsernsjef i Polaris hadde engasjert seg i at Polaris skulle overta aksjene. Som konsernsjef i Polaris har han både en profesjonell og personlig interesse i at Polaris blir eier av aksjene i Trønder-Avisa.»

Det ble deretter konkludert med at det forelå inhabilitet både i spørsmålet om styresamtykke var påkrevd og om styresamtykke skulle gis.

Retten anser det ikke som nødvendig å ta stilling til selve konklusjonen, verken fra Bråthen eller fra selskapets styre, hva gjelder habiliteten til konsernsjefen i Polaris. Dette da avgjørelsen om habiliteten uansett ikke anses å ha hatt betydning for styrets avgjørelse i saken om styresamtykke. Retten finner uansett grunn til å peke på noen momenter knyttet til styrets saksbehandling.

Mandatet for den første utredningen til Bråthen omfattet spørsmålet om «noen» av styremedlemmene ville være inhabile. Bråthen slår imidlertid fast at eventuell inhabilitet kun var aktualisert for Koch, uten at habiliteten for de øvrige medlemmene synes å ha blitt nærmere vurdert, ut over at de var utpekt av de andre aksjonærene. Hva gjelder Koch uttaler Bråthen at det er «omdiskutert» om det er en presumpsjon for inhabilitet for et styremedlem som samtidig er CEO i et selskap som styrets beslutning har betydning for. Etter rettens vurdering er det mest presise utgangspunktet at inhabilitet normalt *ikke* foreligger kun som følge av at et styremedlem har en ledende stilling eller verv i et annet selskap som den aktuelle beslutningen vil kunne ha betydning for. Såfremt det aktuelle selskapet er målselskapets *motpart* (hvilket for øvrig ikke er helt dekkende i dette tilfellet), må det, som *Andenæs* uttaler (s. 350) foretas en konkret («mer nyansert») vurdering, hvilket retten slutter seg til.

I dette tilfellet var det altså Bråthens (og formentlig styrets) vurdering at det var Koch sin posisjon som konsernsjef i det selskapet som hadde vært saksøker i den tvisten om løsningsretten som begrunnet inhabiliteten, og det er vist til at lagmannsrettens dom gikk i saksøkers favør. Bråthen la etter dette til grunn at det ville være «nokså utenkelig» at Koch kunne stemme for at samtykkespørsmålet måtte avgjøres av styret i Trønder-Avisa, med den risiko for samtykkenektelse som dette ville innebære, samt at det også fremstod som «utenkelig» at Koch ved behandlingen i styret i Trønder-Avisa ville stemt for at samtykke skulle nektes. Retten viser like fullt til at inhabilitet etter aksjeloven krever at den aktuelle særinteressen skal være «personlig», og i tillegg at denne anførte personlige særinteressen

for styremedlemmet er «fremtredende». Koch er konsernsjef for et børsnotert mediekonsern med flere milliarder i omsetning, og som ledes av et profesjonelt styre, sammensatt bl. a. med bakgrunn i selskaps- og børsrettslige krav til uavhengighet. Det kan stilles spørsmål ved om det i en slik kontekst uten videre kan legges til grunn som et avgjørende premiss at hans profesjonelle interesse i et bestemt utfall av samtykkespørsmålet var så sterk at den måtte anse som en «personlig interesse».

Det er videre rettens vurdering at det ville ha vært naturlig at den konkrete begrunnelsen som ble gitt, ble vurdert i en bredere kontekst, herunder at Kochs posisjon som styremedlem ble holdt opp mot posisjonen til de øvrige aksjonærvalgte styremedlemmene. I dette tilfellet ble samtykkespørsmålet avgjort bl. a. av tre styremedlemmer som var utpekt av LLI, som i tre rettsomganger var den *tapende* part i rettstvisten med Polaris, og som hadde fått en dom mot seg for at de var pliktig til å overføre sine aksjer i Selskapet til Polaris. Det ville kanskje vært naturlig å stille spørsmål om det var tenkelig at hhv styreleder og styremedlemmer i LLI, i egenskap av styremedlemmer i Trønder-Avisa, skulle stemme *for* at styret skulle godkjenne en overføring av aksjer til Polaris, etter at de samme personene i tre rettsrunder hadde kjempet *mot* at dette skulle skje, dette desto mere som de nå fikk oppstilt et alternativ om at de kunne hindre overdragelsen ved å bidra til samtykkenektelse i styret. Som en del av dette bildet kunne det også vært naturlig å se hen til hva som ville kunne skje hvis styrets samtykkenektelse stod seg. I så tilfelle ville én av alternativene etter asl. § 4-17 kunne være at styret utpekte en annen som var villig til å overta aksjene på samme vilkår som Polaris. I dette tilfellet var det vel ikke unaturlig å tenke seg at Amedia ville ha vært en aktuell kandidat for dette, jf. at lagmannsrettens dom jo nettopp slo fast at poenget med Amedias kontroll over LLI var å få kontroll LLI sine aksjer i Trønder-Avisa.

Den begrunnelse som ble gitt for Koch sin habilitet kunne nok også vært holdt opp mot situasjonen for de styremedlemmene som var utpekt av ASNT, herunder styrelederen, som dessuten er styreleder i ASNT, hvis eneste praktiske formål er å eie aksjer i Trønder-Avisa. Det kunne i så fall ha vært vurdert hvor tenkelig det var at disse styremedlemmene uten videre ville ha interesse av å godkjenne Polaris' erverv, når et annet aktuelt alternativ under asl. § 4-17 ville være at de aktuelle aksjene ble innløst, hvilket i så fall ville medføre at ASNT ville øke sin eierandel fra 52 til 84 %.

Hva gjelder øvrige forhold ved saksbehandlingen viser retten til at det fremgår av Bråthens betenkninger at oppdragsgiver under mandatene var Kolbjørn Almlid, i egenskap av styreleder i ASNT. Dette synes ikke å ha vært kommunisert til styret i Trønder-Avisa, og Almlids mail til Koch den 7. mars etterlater i alle fall et inntrykk av at betenkningene er innhentet i egenskap av styreleder i Selskapet. Retten viser her også til at det under hovedforhandlingen fremkom at både LLI og Amedia ga input til Bråthens mandat, samt både mottok, og ga kommentarer til, utkastene fra Bråthen. På spørsmål i retten bekreftet Almlid at LLI og Amedia sin involvering ikke var kjent for styrets medlemmer. Han opplyste videre at det var Amedia som hadde betalt for Bråthens betenkninger, noe som heller ikke var gjort kjent for Selskapets styre. Retten anser at styret i Selskapet burde ha

blitt informert om hvilke aktører som hadde vært involvert i utarbeidelsen av det grunnlagsmaterialet som ble presentert for styret.

Det gjenstår like fullt som rettens vurdering at verken styrets begrunnelse eller styrets saksbehandling tilsier at styrevedtaket skal settes til side som ugyldig, jf. rettens vurderinger over.

3.3. Twisten mellom Polaris og AS Nord-Trøndelag

3.3.1 Spørsmålet om avtalen mellom partene innebærer at også overdragelse av aksjer som skjer som følge av utøvd løsningsrett forutsetter styregodkjennelse i Selskapet

Polaris gjør i begge sakene gjeldende at en korrekt fortolkning viser at det ikke gjelder noe krav til styresamtykke når aksjer overtas på løsningsrett. ASNT viser på sin side til at kravet til styresamtykke fremgår direkte av både vedtektene og Avtalen.

Retten har, innledningsvis under rettens merknader, vist til at spørsmålet om avtalen mellom partene innebærer at også overdragelse av aksjer som skjer som følge av utøvd løsningsrett forutsetter styregodkjennelse i Selskapet må avgjøres basert på en helhetlig tolkning av aksjonæravtalen og vedtektene, herunder formålet bak løsningsretten og partenes intensjoner.

3.3.2 Innledende kommentarer / kort om aksjonæravtaler / generelt om avtaletolkning

Retten viser til at spørsmålet om den mellom partene avtalte løsningsretten uansett forutsetter at selskapet i en etterfølgende styrebehandling godkjenner den aktuelle aksjeovergangen, og at styret da vil stå fritt, vil i dette tilfellet i stor grad bero på en tolkning av avtaleforholdet mellom partene, i tillegg til betydningen av selskapsrettslige forhold. Aksjonæravtalen fra 2010 står selvsagt sentralt.

En aksjonæravtale kan kort defineres som en avtale der partene i avtalen er eller skal bli aksjonær(er) i et bestemt aksjeselskap (eller allmennaksjeselskap), og der avtalens innhold omfatter, men ikke nødvendigvis er begrenset til, bestemmelser som regulerer utøvelsen av partenes aksjonærrettigheter i det aktuelle selskapet. Disse aksjonærrettighetene kan inndeles (i) økonomiske rettigheter, (ii) disposisjonsrettigheter, og (iii) forvaltningsrettigheter.

I denne saken er det uomtvistelig at den aktuelle aksjonæravtalen eksplisitt har bestemmelser *både* om løsningsrett og om at aksjeoverdragelser krever styrets samtykke. Retten til å utøve løsningsretten i forhold til endringen i eierforholdene i LLI var kjernespoørsmålet i rettstvisten mellom Polaris og LLI. I den foreliggende tvisten mellom aksjonærene er kjernespoørsmålet om Polaris sine avtaleparter; opprinnelig både ASNT og LLI, men nå kun ASNT, har en avtalefestet plikt til å besørge at styret i selskapet omgjør det styrevedtaket som ble fattet den 9. mars 2022. Dette vil, som det er redegjort for under

innledningen til rettens merknader bero på innholdet i avtaleforholdet mellom partene, i hovedsak ved en tolkning av vedtektene og aksjonæravtalen, samt - i tillegg - på de selskapsrettslige implikasjonene av en slik eventuell avtaleforpliktelse, herunder avtaleforpliktelsens betydning for styrets medlemmer.

Det er sikker rett at et sentralt tolkningsprinsipp er at innholdet av et kontraktsforholdet mellom parter må avgjøres ut fra en *objektiv fortolkning* av avtalebestemmelsene (jf. også Woxholth, Avtaleinngåelse, ugyldighet og tolkning, 1997, s. 400). Woxholth presiserer samtidig at dette utgangs-punktet gjelder med den modifikasjon at hvis avtalepartene har en felles oppfatning av avtalens forståelse, vil dette alltid være avgjørende, uten hensyn til ordlyden (s.401). En objektiv fortolkning innebærer imidlertid ikke at en avtale utelukkende skal tolkes ut fra hva en naturlig språklig forståelse av bestemmelsene tilsier; ordlyden må blant annet leses i lys av bestemmelsenes formål og andre reelle hensyn, jf. også dommen i Rt. 2010 s. 961, avsnitt 44.

Sentrale tolkningsmomenter vil derfor, i tillegg til avtalens ordlyd, være avtalens bakgrunn og partenes forutsetninger, avtalens formål, etterfølgende forhold og reelle hensyn, herunder lojalitetshensyn. I det følgende vil retten vurdere betydningen av disse momentene for klarleggingen av innholdet i avtaleforholdet mellom aksjonærene i Trønder-Avisa i forhold til sakens tvistetema.

3.3.3. Aksjonæravtalens ordlyd

Avtalens kapittel 5 har overskriften «Overdragelse og pantsettelse av aksjer», og inneholder følgende underkapitler; pkt. «5.1. Overdragelse», pkt. «5.2 Styregodkjenning», pkt. «5.3 Forkjøpsrett», pkt. «5.4 Salg uten forkjøpsrett», pkt. «5.5 Løsningsrett» og pkt. «5.6 Regulering i Selskapets vedtekter».

I Avtalen pkt. 5.1 - om overdragelse (av aksjer) - heter det at

«Aksjene i Selskapet kan skifte eier ved overdragelse og på annen måte, dog forutsatt at bestemmelsene nedenfor i dette punkt 5 oppfylles.»

I Avtalen pkt. 5.2 - om styresamtykke - heter det i pkt. 5.2.1:

«Aksjenes omsettelighet er begrenset ved at overdragelse av aksjer må godkjennes av Selskapets styret ha gyldighet overfor Selskapet. Styret kan nekte godkjenne overdragelsen som etter dets skjønn finnes vere i strid med Selskapets interesser.»

Avtalen pkt 5.5. regulerer løsningsretten; i pkt. 5.5.1 knyttet til evt eierskifte i ASNT, i pkt. 5.5.2 knyttet til evt eierskifte i LL Inntrøndelagen og pkt. 5.5.3 knyttet til evt eierskifte i Polaris Media. Bestemmelsene er like mht vilkår mv. og da det var eierskiftet i LLI som er bakgrunnen for denne saken gjengis idet følgende bare ordlyden i pkt. 5.5.2:

«Dersom noen (herunder Partene), for eksempel ved overgang av aksjer (herunder også (i) sammenhengende overgang av flere aksjeposter fra samme eier eller flere eiere, slik tilsvarende definert i aksjelovens § 4-21 tredje ledd og (i) såkalt "krypende" overtakelse over tid over tid uavhengig av om kriteriene i aksjelovens § 4-21 tredje ledd er oppfylt), erverver kontroll i LL Inntrøndelagens (herunder som følge av fisjon eller fusjon), har de øvrige Partene (herunder også den ervervende av Partene hvis noen av Partene er blant eierne) løsningsrett til samtlige av LL Inntrøndelagens aksjer i Selskapet.

Løsningsretten i dette punkt 5.5.2 gjelder ikke dersom det er Nord Trøndelag Venstre, org. no 971 528 834, som erverver kontroll i LL Inntrøndelagen. Dette unntaket fra løsningsretten er betinget av at Nord Trøndelag Venstre opprettholder sin organisasjonsform som selvstendig forening/lag på en slik måte at ikke noen tredjemann kan erverve kontroll i enheten. Dette innebærer at ved (i) opphør/avvikling av Nord Trøndelag Venstre, (ii) sammenslåing av Nord Trøndelag Venstre med en eller flere andre lokallag, foreninger eller andre enheter, (iii) omdannelse av Nord Trøndelag Venstre slik at det etableres en organisasjons og/eller eierform som tillater noen tredjemann å få kontroll over enheten, eller (iv) det foretas andre disposisjoner som etablerer en slik mulighet for kontroll som beskrevet i (iii) over enheten i regi av tredjemann, gjeninntre i alle tilfelle straks løsningsretten uavhengig av om slik kontroll taktisk etableres. Det presiseres videre at jf punkt 5.3.1 om forkjøpsrett gjelder for Nord Trøndelag Vestres disposisjoner over aksjene i Selskapet uavhengig av bestemmelsene i dette pkt 5.5.2 annet ledd».

Av hensyn til sammenhengen i regelverket gjengis også de tre siste bestemmelsene i kapittel 5.5, som lyder slik:

«5.5.4 Med "kontroll" i punktene 5.5.1, 5.5.2 og 5.5.3 skal forstås kontroll slik dette er definert i henholdsvis aksjeloven § 1-3 annet ledd og allmennaksjelovens § 1-3 annet ledd slik disse bestemmelsene lyder per tidspunktet for inngåelsen av avtalen.

5.5.5 Partene er forpliktet til omgående å informere hverandre skriftlig dersom det oppstår en situasjon som utløser løsningsrett i henhold til ovenstående. En Part som ønsker å gjøre løsningsrett gjeldende må sende skriftlig melding til den annen Part innen 2 måneder etter det tidspunkt Parten mottok underretning om forholdet som utløser løsningsrett, i motsatt fall taper han løsningsretten.

5.5.6 For øvrig gjelder bestemmelsene i punkt 5.3 tilsvarende så langt de passer i forhold til løsningsrettene i punktene 5.5.1, 5.5.2 og 5.5.3.»

Hva gjelder den generelle vurderingen av vedtektsbestemmelsen om styresamtykke ved overdragelse av aksjer, viser retten til vurderingene under pkt. 3.2.1 foran. I dette tilfellet er Avtalen fremforhandlet mellom hhv ASNT, LLI og Polaris med utgangspunkt i samarbeidet som var innledet mellom partene, både mht strategisk samarbeid og samarbeid basert på felles eierskap. Både ordlyden i Avtalen, samt sammenhengen mellom de enkelte bestemmelsene, veier naturlig nok tungt ved fastsettelse av hva som må anses som avtalt mellom partene.

I dette tilfellet er det svært eksplisitt regulert at partene skal ha en gjensidig forkjøpsrett, samt at det samme gjelder for situasjoner der det skjer et eier-/kontrollskifte hos en av partene; dette skal gi de andre partene rett til å overta vedkommende part sine aksjer i Selskapet (i Avtalen omtalt som «løsningsrett»).

Hva gjelder selve ordlyden regulerer jo Avtalen pkt. 5.2. at «overdragelse» av aksjer forutsetter at styret for Selskapet samtykker i overdragelsen. Bestemmelsen kan naturlig leses som en *generell* bestemmelse, og spørsmålet er altså om den gjelder for ethvert eierskifte som er omfattet av Avtalen, eller om erverv basert på Avtalens bestemmelse faller utenfor. En løsning som innebærer at saksøker får medhold forutsetter, slik retten ser det, at Avtalen enten blir gjenstand for en innskrenkende fortolkning, eller at Avtalen må forstås slik at innebærer at partene i denne saken, og i *denne* situasjonen, ikke står fritt med hensyn til styrets avgjørelse.

Avtalen har videre, som nevnt, en annen generell bestemmelse om at aksjer kan skifte eier ved «overdragelse og på annen måte», jf. pkt. 5.1. De to bestemmelsene sett i sammenheng synes dermed å innebære at bestemmelsen om styresamtykke har et snevrere anvendelsesområde, mao slik at ikke enhver aksjeovergang omfattes av bestemmelsen - og kun de aksjeoverganger som innebærer en «overdragelse».

I så fall gjenstår uansett å klarlegge hva som ligger i begrepet «overdragelse». Slik retten ser det, er det ikke ført spesifikke beviser; dokumenter eller parts- eller vitneforklaringer, som er egnet til å klarlegge hva partene mente med den ordlyden som er valgt for samtykkebestemmelsen, og retten anser at innholdet i, og omfanget av bestemmelsen, må klarlegges ut fra en bredere tolkning, jf. de tolkningsmomenter som det er redegjort for i pkt. 3.2.

Retten viser likevel til bestemmelsen i pkt. 5.5.6, som er den siste bestemmelsen i Avtalens kapittel om løsningsrett. Her heter det, som gjengitt foran, at «for øvrig» gjelder bestemmelsene i punkt 5.3 tilsvarende så langt de passer i forhold til løsningsrettene i punktene 5.5.1, 5.5.2 og 5.5.3. Det er mao eksplisitt regulert at Avtalens bestemmelser om forkjøpsrett gjelder også ved anvendelse av Avtalens bestemmelser om løsningsrett, så langt bestemmelsene om forkjøpsrett passer. Det er dermed *ikke* regulert at det samme gjelder for Avtalens bestemmelse om at overdragelse av aksjer krever samtykke fra styret.

Hvorvidt Avtalen er utformet på denne måten med bakgrunn i et *bevisst* valg om at bestemmelsen om styresamtykke ikke gjelder der aksjer skifter eier med bakgrunn i løsningsrett, bør vurderes med bakgrunn i en bredere tilnærming / tolking, men ordlyden i Avtalen kap. 5.5. om løsningsrett lest i sammenheng kan isolert sett tale i favør av at partene har ment at kravet om styresamtykke *ikke* kommer til anvendelse på Polaris sitt erverv av Aksjene.

3.3.4 Bakgrunnen for Avtalen og for avtalebestemmelsen om løsningsrett, løsningsrettens formål, partenes felles forståelse

Det er innledningsvis redegjort for bakteppet for samarbeidet mellom Trønder-Avisa og Polaris, herunder også for at i årene 1994 - 2009 var A-pressen aksjonær i Trønder-Avisa AS, etter at de i 1994 kjøpte 9,33 % av aksjene i selskapet. I følge vitneforklaringer i retten var A-pressens ikke oppkjøp ikke ansett som vennligsinnet.

Parallelt innledet Trønder-Avisa fra slutten av 1990-tallet et samarbeid med Polaris, om blant annet trykking av Trønder-Avisa, og den 8. oktober 2008 ble det inngått en intensjonsavtale mellom Polaris Media og Trønder-Avisa AS om et utvidet - strategisk - samarbeid. Som en del av denne var det enighet om en formalisering av det strategiske samarbeidet mellom konsernene Polaris og Trønder-Avisa gjennom eierskap, hvoretter styret i Trønder-Avisa anbefalte overfor de to eierselskapene, ASNT og LLI, at Polaris kom inn på eiersiden i Selskapet.

Den 18. februar 2010 ble det inngått en strategisk samarbeidsavtale mellom Trønder-Avisa AS og Polaris Media, som omfattet blant annet trykking, digital utvikling, salg av annonser, samt ulike administrative støtte- og økonomifunksjoner. Dette ledet til at det ble inngått avtale om kjøp av aksjer i Trønder Avisa AS den 15. mai 2010. Polaris Media ønsket opprinnelig 20 % eierandel, men endte opp med 10,09 %, og den vesentlige delen av disse aksjene ble solgt av Trønder-Avisa AS, etter at de hadde kjøpt A-pressen sin aksjepost, jf. også at det skal ha vært et felles ønske blant Selskapet og de øvrige aksjonærene om å kvitte seg med A-pressen som aksjonær. Retten viser på dette punktet både til vitneforklaringen fra Arve Løberg, som på det tidspunktet var adm. direktør i Selskapet, og til en epost fra Løberg til Per Axel Koch, adm. direktør i Polaris, den 17. februar 2009, der det bl. a. heter (DU s. 23):

«En kort gjennomgang av situasjonen i forhold til Trønder-Avisas eiere og Polaris.

- 1. Begge eierselskapene har sagt at de IKKE ønsker å ha både A-pressen og PM som aksjonærer samtidig.*
- 2. Begge selskapene ønsker å kvitte seg med A-pressen og begge ønsker PM velkommen inn i selskapet.»*

Dette var åpenbart i samsvar med Polaris sine egne ønsker, men Polaris fikk med dette, tidlig i prosessen en forsikring om at også de to andre fremtidige avtalepartene delte den samme forutsetningen. Det samme synes for øvrig forutsatt allerede i den intensjonsavtalen som ble inngått den 9. oktober 2008, jf. DU s. 21, og det samme synes å være forutsatt da Arve Løberg i mail den 30. juni 2009 - på vegne både av Trønder-Avisa og Polaris - ga advokat Mats Iversen i oppdrag å utarbeide en aksjonæravtale. Som ledd i aksjekjøpet ble det altså inngått en aksjonæravtale, datert samme dag som aksjekjøpsavtalen.

I lagmannsrettens dom i tvisten mellom Polaris og LLI (referanse) er det også redegjort for de forhandlingene som ble ført forut for inngåelse av Avtalen. Partene hadde en felles advokat, Mads Iversen, og mye av kommunikasjonen skjedde via Arve Løberg. Første

utkast til aksjonæravtale ble utarbeidet 18. august 2009. Denne inneholdt en bestemmelse om en gjensidig forkjøpsrett som skulle utløses ved enhver form for direkte eierskifte av aksjer i Trønder-Avisa AS. Bestemmelsen om løsningsrett kom inn i andreutkastet, og hadde da samme ordlyd som i den endelige Avtalen.

Lagmannsretten uttalte for sin del det følgende om bakgrunnen for, og formålet med, bestemmelsen om løsningsrett (DU s. 958):

«Formålet med forkjøpsretten og løsningsretten var å sikre at det ikke skulle skje endringer i eierskapet hos avtalepartene, hverken direkte eller indirekte. En slik endring ville medføre at andre ville kunne få innflytelse i Trønder-Avisa AS og dermed forrykke forutsetningen for samarbeidet. Lagmannsretten mener det må legges til grunn at bekymringen for endringer på eiersiden særlig var knyttet til konkurrerende mediehus, og at dette ikke kun var noe Polaris Media var opptatt av. Lagmannsretten viser til at Løberg i e-post 17. februar 2009 til Koch gav uttrykk for at det ikke var ønskelig å ha A-pressen og Polaris Media som aksjonærer samtidig, og at en ikke lenger ønsket A-pressen som eier.

Retten viser videre til at forut for det tredje avtaleutkastet kom det innspill fra ASNT om at bestemmelsen om løsningsrett likevel skulle tas ut / ikke gjelde overfor ASNT, jf. epost fra Løberg til Per Axel Koch den 3. februar, med kopi til representantene for de eierselskapene (ASNT og LLI) den 3. februar 2010, der det ble bedt om konkrete avklaringer fra Polaris på innspill til avtaleverket mottatt etter en ekstraordinær generalforsamling i ASNT, og som omhandlet bl. a. «Aksjonæravtalens punkt 5.5.1: Bestemmelsen om løsningsrett ved overgang av aksjer i AS Nord-Trøndelag skal utgå.» (DU s. 61). I en mail den neste dag, til advokat Iversen og de tre samme partsrepresentantene, skrev Løberg (DU s. 62):

«Aksjonæravtalens punkt 5.5.1: Bestemmelsen om løsningsrett ved overgang av aksjer i AS Nord-Trøndelag skal utgå.

På dette punkt er vel advokat Mads Iversen klar på at gjennom å ta denne ut kan AS NordTrøndelag selges uten at noen kan gjøre krav på forkjøpsrett til aksjene i Trønder-Avisa, som er det eneste aktiva i selskapet. Teoretisk sett kan et selskap (f.eks A-pressen) kjøpe AS Nord-Trøndelag og gjennom det skaffe seg aksjemajoriteten i Trønder-Avisa.

Den tolkning som er gitt av hensikten med å ta dette ut fra generalforsamlingen i AS NordTrøndelag er hvis noen i selskapet eller dens nærhet (f.eks Senterpartiet) skulle overta alle aksjer i AS Nord-Trøndelag, så vil ikke dette kunne skje med en slik formulering i aksjonæravtalen.»

I en påfølgende epost samme dag fra advokat Iversen til Løberg, med kopi til de tre partsrepresentantene, kommenterer Iversen dette slik (DU s. 64):

«I forhold til 5.5.1 har jeg det å tilføye at også de to øvrige aksjonærene er underlagt samme regime ved at løsningsrett utløses ved indirekte overdragelser. Det er således også noe med balansen her som blir borte dersom pkt 5.5.1 tas ut.»

I det avtaleutkastet som deretter ble sendt ut, den 7. februar 2010, var løsningsrett gjeldende for alle tre avtalepartene beholdt (DU s. 64).

Lagmannsretten uttaler for sin del det følgende om denne forhandlingsprosessen (DU s. 959):

«Lagmannsretten mener gjennomgangen viser at det for alle avtalepartene var sentralt at unngå at det direkte eller indirekte kom inn andre eiere i Trønder-Avisa AS, og at de søkte å hindre det ved å knytte bestemmelsene om forkjøpsrett og løsningsrett til overgang av aksjer. At dette var av sentral betydning for alle parter, mener lagmannsretten også fremkommer av partenes opptreden i etterkant.»

Retten mener at dette gir en presis beskrivelse om bakgrunnen for at gjensidige, og gjensidig forpliktende bestemmelser om løsningsrett ble tatt inn i Avtalen. Dette understøttes helt klart av forklaringene fra Polaris` partsrepresentant, Per Axel Koch, som deltok i forhandlingene om avtalen, samt vitnene Løberg, som var sjefredaktør og adm. direktør på det aktuelle tidspunktet, samt vitnet Skjelstad, jf. at alle disse forklarte at formålet med løsningsretten var å hindre at andre enn de tre avtalepartene kom inn som eiere, inkludert som indirekte eiere. Slik sett er det ikke tvil om hva som var formålet med disse bestemmelsene eller om hva som var partenes intensjoner. Retten mener derfor at det heller ikke er tvil om hva avtalepartene har ment med å ta inn bestemmelsene om løsningsrett, som et supplement til bestemmelsene om forkjøpsrett.

Retten viser til at også de andre bestemmelsene i Avtalen underbygger den store betydning avtaleverkets ulike bestemmelser knyttet til det samlede eierskapet, vernet om Polaris sin posisjon som minoritetsaksjonær, og vernet mot at det kom inn andre eiere. Dette kom til uttrykk bl.a. ved bestemmelsene om kapitalutvidelser og en bestemmelse om vetorett for Polaris mot fusjon og fisjon, en rett som de i henhold til sin størrelse ikke ville hatt kun etter aksjelovens regler. I et notat fra advokat Mads Iversen til de tre avtalepartene, den 15. desember 2009, med kommentarer til et av utkastene til aksjonæravtale, heter det (DU s. 49 og s. 51):

«...Slik vi oppfatter det er Polaris Media ASA's begrunnelse for å kreve en slik vetorett blant annet at det gjennom avtaler som inngås mellom Trønder-Avisa AS og Polaris Media-konsernet etableres et omfattende forretningsmessig samarbeid. En forutsetning for dette samarbeidet er at det ikke skal skje endringer i eierskapet til Trønder-Avisa AS som kan forrykke grunnlaget for dette samarbeidet. Ved salg av aksjer i Trønder-Avisa AS vil de øvrige aksjonærene ha forkjøpsrett og vil dermed kunne hindre at aksjonærer som ikke ønskes som medaksjonærer kommer inn i selskapet. Tilsvarende gjelder bestemmelser om styresamtykke ved aksjeoverdragelser. Skal vernet mot uønskede aksjonærer bli effektivt må imidlertid også disse bestemmelsene suppleres av bestemmelser som gir vetorett ved fusjon og/eller fisjon; hvis ikke kan slik endring i eierskapet nettopp skje gjennom fusjoner eller fisjoner. Utkastet til avtale gir derfor tilsvarende vetorett som de to øvrige aksjonærene har i kraft av størrelsen på dere eierskap i forhold til både fisjon og fusjon. Videre ville vernet mot

"utvanning" som foran beskrevet også bli redusert, hvis man ikke hadde slike bestemmelser fordi en fusjon vil medføre en kapitalutvidelse.»

Retten har foran kort redegjort for de generelle prinsipper for avtaletolkning. Et grunnleggende hensyn er å finne frem til hva partene *har ment*, jf. også Høyesteretts uttalelse i dommen i og jf. Rt. 1993 s. 564 (jf. JU1 s. 69), der det bl. a. heter:

«Det primære formål ved all kontraktstolkning er å finne ut hva partene har ment.

I dette tilfellet mener retten at det ikke er tvil om at det partenes intensjon og mening med å ta inn bestemmelser om løsningsrett var å hindre at andre aktører skulle få en posisjon som reell / indirekte eier i Selskapet ved å overta aksjene i / kontrollen over en av de andre aksjonærene. Betydningen av dette kan også illustreres ved *Truyens* uttalelse i foran nevnte artikkel (JU1s. 518) om at en overdragelse av aksjer i et holdingselskap hvis eneste funksjon er å eie aksjer i målselskapet, vil i økonomisk forstand reelt sett være en overdragelse av aksjer i målselskapet. I dette tilfellet har / hadde ASNT og LLI som sin eneste faktiske virksomhet å eie aksjer i Trønder-Avisa, og det var nettopp slike situasjoner - der eierselskaper skifter eier - som de tre gjensidig forpliktende bestemmelse om løsningsrett regulerte, og dette er nettopp en slik situasjon som utløste Polaris sitt krav om løsningsrett.

Retten mener at dette er helt sentrale momenter ved fastleggelsen av Avtalens innhold hva gjelder løsningsrett, også holdt opp mot, eller sett i forhold rekkevidden av andre, generelle avtalebestemmelser, i dette tilfellet om styresamtykke ved aksjeoverdragelser.

I tillegg kommer at det følger av rettspraksis at det alminnelige utgangspunktet om at avtaler og avtalebestemmelser skal tolkes objektivt ikke innebærer at de utelukkende skal tolkes ut fra hva en naturlig språklig forståelse av bestemmelsene tilsier - bestemmelsenes ordlyd må blant annet leses i lys av de *formål* de skal ivareta, og andre *reelle hensyn*, jf. Høyesteretts uttalelse i Rt. 2010 s. 961, avsnitt 44 (JU1 s. 147). Det er rettens vurdering at både formålet med løsningsrettsbestemmelsen og de reelle hensyn som er knyttet til den må ha betydning i forhold til tolkningen av Avtalen, herunder for anvendelsesområdet for Avtalens bestemmelse om styresamtykke ved aksjeoverdragelser, og at - som i denne saken - en styrebehandling av en aksjeovergang som skjer etter utøvd løsningsrett i praksis vil kunne undergrave hele formålet med løsningsretten.

Et samtykkekrav for aksjer som ble tatt på løsningsrett ville åpenbart ha motarbeidet formålet med løsningsretten.

3.3.5 Hensynet til avtalens effektivitet - sammenhengen i avtaleverket

Retten mener at man som ledd i betydningen av løsningsrettens formål og partenes intensjoner, også må ta hensyn til løsningsrettsbestemmelsens effektivitet, og hva som vil

være betydningen av at kravet til styresamtykke eventuelt kan anses å virke ved siden av bestemmelsen om løsningsrett.

I dette tilfellet er det uvisst hva som faktisk vil skje med Aksjene, annet enn at LLI er ute av Selskapet (jf. at saksøkers frist for å omgjøre avtalen med LLI er utløpt). Aksjeloven § 4-17 regulerer virkningen av at samtykke blir nektet. Det følger av § 4-17 første ledd at erververen i så fall kan

- «1. omgjøre avtalen med avhenderen, hvis ikke noe annet er fastsatt i avtalen;*
- 2. avhende aksjen;*
- 3. reise søksmål om gyldigheten av nektelsen;*
- 4. kreve aksjen innløst etter reglene i tredje til sjette ledd.»*

Erververen har en frist på to måneder for å sette i gang ett av de alternative tiltakene i asl § 4-17 første ledd, og såfremt fristen oversittes kan styret for det aktuelle selskapet kreve at aksjene blir tvangssolgt. I dette tilfellet har Polaris reist søksmål også mot Selskapet, nettopp for å avbryte den fristen som ellers ville gjelde, og som altså ville sette Selskapet i posisjon til å kreve tvangssalg av Aksjene. Såfremt Polaris skulle tape søksmålet mot Trønder-Avisa, vil Selskapet fortsatt kunne kreve tvangssalg av aksjene to måneder etter at Aksjene blir solgt. I henhold til asl § 4-17 tredje ledd kan erververen (Polaris) kreve at Selskapet innløser Aksjene etter reglene om erverv av egne aksjer (hvilket i dette tilfellet ikke er aktuelt, grunnet aksjepostens størrelse), eller etter reglene om kapitalnedsettelse. De to alternativene er likevel ikke aktuelle dersom 1) Selskapet utpeker en som er villig til å overta aksjene på samme vilkår som Polaris, eller 2) dersom innløsning vil medføre vesentlig skade på for Selskapets virksomhet eller for øvrig vil virke urimelig overfor Selskapet. Dette kan oppsummeres med på tidspunktet for styrebehandlingen var følgende alternativer mulige mht plassering av Aksjene; (i) transaksjonen med LLI kunne kanskje kreves omgjort, (ii) Polaris kunne selge aksjene; i utgangspunktet til hvem de ville, men altså fortsatt med den nye risikoen knyttet til at også en ny transaksjon ville kreve styrets godkjenning eller (iii) kreve aksjene innløst, eventuelt risikere at selskapet ville utpeke en annen som var villig til å overta aksjene, eller selskapet tvangssolgte de nyervervede aksjene.

Polaris` krav overfor LLI om innløsning av LLI sine aksjer kan oppfattes som et «defensivt» mottiltak for å unngå at en ny eier (Amedia) fikk kontroll over 38 % av aksjene i Selskapet, i strid med bakgrunnen for, og innholdet i Avtalen. Såfremt dette mottiltaket skulle forutsette styrets samtykke til gjennomføring av innløsningen, med tilhørende risiko for at styret sa nei, ville dette dermed ha som konsekvens enten at Polaris måtte selge aksjene til ny erverver, med igjen en sannsynlig konsekvens at ASNT kunne overta aksjene på forkjøpsrett, og dermed vesentlig ville kunne få økt sin eierandel, eller at aksjene ble tvangssolgt, eller at aksjene ble innløst, med samme konsekvens - at den andre gjenværende aksjonærene fikk økt sin eierandel fra 52 % til 84 %, eller også at styret evt utpekte en tredjepart (typisk Amedia) til å overta aksjene. Én ting er at en slik situasjon i

seg selv ville representere stor uforutsigbarhet / usikkerhet for alle avtalepartene, noe annet er at *alle* disse mulige utfallene for Polaris sin del ville medføre at helt sentrale forutsetninger i Avtalen ville bli endret eller falle bort, enten ved at Polaris ville fått *svekket* sin relative maktposisjon i selskapet - ved at den andre eieren fikk over to tredjedelers flertall, eller ved at det kom inn en ny eier i Selskapet. I tillegg kommer at en slik forutsetning - om at utøvelse av innløsningsretten (som et «forsvarstiltak») - for Polaris sin del, som en eier med kun 10 % - ville være helt prisgitt at de to andre partene i Avtalen, evt ASNT alene, ville gi sitt samtykke i styret, inkludert at den parten innløsningskravet ble gjort gjeldende mot, ville ha en «hånd på rattet» - som nettopp var tilfellet i denne saken. Såfremt det skulle bli aktuelt å rette et innløsningskrav mot ASNT, i ville Polaris, og det uaktet om innløsningskravet skulle bli endelig fastslått av domstolene såfremt det skulle bli avvist av ASNT selv, i så tilfelle være avhengig av at den samme parten som de gjorde innløsningen gjeldende mot ville alene ha kontroll over styrets etterfølgende styrebehandling, og dermed kunne blokkere den tilhørende aksjeoverdragelsen i den etterfølgende styrebehandlingen.

Det er dermed åpenbart at en slik forutsetning - at utøvelse av løsningsrett uansett ville forutsette etterfølgende styresamtykke - ville kunne gjøre bestemmelsen om løsningsrett i beste fall uforutsigbar, i «nest beste» fall illusorisk, eller i verste fall totalt kontraproduktiv i forhold til formålet - å hindre at andre aksjonærer kom inn i Selskapet.

Retten viser til at saksøkers partsrepresentant, som deltok i forhandlingene om Avtalen, forklarte at det ikke var et tema i forhandlingene at bestemmelsen om styresamtykke skulle gjelde også for aksjeoverdragelser som skjedde etter utøvd løsningsrett, men at dette uansett aldri ville ha blitt akseptert. Motsatt kan det selvsagt anføres at såfremt det var så viktig for partene å unngå dette, kunne dette lett ha vært presisert i Avtalen, slik at når dette *ikke* ble gjort, kan dette være et moment i motsatt favør. Basert på bevisførselen mener imidlertid retten at det åpenbart ikke var et tema under forhandlingene at utøvelse av løsningsrett i tillegg skulle forutsette styregodkjennelse i selskapet, og at ingen av partene, eller aktørene for øvrig, tenkte over muligheten av at vedtektenes og aksjonæravtalens bestemmelse om styresamtykke skulle komme til anvendelse også der aksjer ble overtatt ved utøvelse av løsningsretten. Saksøker har anført at dette i seg selv er et relevant tolkningsmoment ved tolkning av Avtalen, og har i så måte vist til Høyesteretts uttalelse i dommen i Rt. 2010 s. 24, jf. avsnitt 40. Retten anser at det isolert sett har begrenset vekt at dette var noe partene ikke hadde tenkt på, men anser derimot at dette har betydning i to henseende:

- (i) En slik forutsetning ville medføre at løsningsrettsbestemmelsene - som altså var ment som en garanti for at eierforholdet forble delt blant de tre avtalepartene - *ikke* ville være noen garanti for dette, men tvert være et svært usikkert, eller også et helt utilstrekkelig virkemiddel for å sikre dette, jf. gjennomgangen over. Dette ikke minst som følge av at de to andre aksjonærene uten videre ville være i posisjon til å blokkere en aksjeoverdragelse som ledd i utøvelse av

forkjøpsretten, hvilket nettopp er tilfellet i denne saken, hvor de aksjonærvalgte styremedlemmene fra ASNT og LLI stemte mot styrets godkjennelse, mens styremedlemmet fra Polaris var «satt på gangen». Selv om en slik samtykkenektelse ville forutsette saklig grunn, ville et samtykke uansett bero på styrets egen skjønnsutøvelse, og i sum ville dette medføre at *effekten* av løsningsrettsbestemmelsen ville bli svært svekket.

Det er i forlengelsen av dette rettens vurdering at partene - såfremt det var meningen at aksjer overtatt ved utøvelse av den avtalefestede løsningsretten uansett skulle være gjenstand for en godkjennelse i selskapets styre for å være gyldig - i alle fall ville ha tatt inn en regulering av hva som skulle skje med aksjene såfremt det *ikke* ble gitt en godkjennelse, ikke minst om det skulle være en åpning for at aksjer kunne overdras til *nye* eiere, mao til en part som ikke var part i Avtalen. Det ville videre vært naturlig å regulere rammene for styrets skjønnsutøvelse, sett i lys av det helhetlige avtaleverket og det omfattende og til dels eksklusive samarbeidet mellom partene. Det ville også, etter rettens vurdering, vært naturlig å regulere *saksbehandlingen* i styret, herunder hvilke parter som skulle anses som habile til å delta i en slik styrebehandling.

Når dette *ikke* ble gjort, er det rettens vurdering at det klart kan legges til grunn at utøvelse av løsningsretten *ikke* var ment å skulle bero på en slik etterfølgende styregodkjennelse, med hjemmel i en helt annen, og generell, vedtekts- og avtalebestemmelse. Når dette ikke ble gjort må dette også ses i lys av at dette var en avtale som ble inngått mellom profesjonelle parter, bistått av en profesjonell rådgiver. Når dette ikke ble gjort, og derav «kollisjonen» mellom ulike regelsett i avtaleverket, der løsningsretten helt klart var en særskilt regulering av en helt spesifikk mulig situasjon, og som typisk kunne bli aktuell omgørelser av den gjensidige forkjøpsretten, som åpenbart var et svært viktig hensyn ved avtaleinngåelsen - har dette også betydning i forhold til den ulovfestede lojalitetsplikten mellom parter i et kontraktsforhold, jf. nærmere om dette under.

- (ii) Ved inngåelse av Avtalen ble løsningsretten undergitt en svært spesifikk regulering, ved at det ble utformet én bestemmelse for hver av partene (hhv pkt. 5.5.1 til pkt 5.5.3). Den vekt som partene la på at slike bestemmelser ble inntatt i Avtalen, jf. også responsen på at ASNT prøvde å få aksept for at løsningsretten ikke skulle gjelde overfor ASNT, viser etter rettens skjønn at partene etter denne gjensidige reguleringen hadde en *berettiget forventning* om at den felles enighet om eierskapsmodellen ville bli ivaretatt, herunder om at ingen av de andre avtalepartene ville benytte andre virkemidler for å «nulle ut» effekten av den avtalte ordningen. Også dette er et hensyn som må tillegges vekt i vurderingen av partenes lojalitetsplikt overfor de andre avtalepartene, jf. nærmere om dette under.

Retten mener at advokat Iversens mail til avtalepartene den 15. desember 2009 (DU s. 49) nettopp understreker de foran nevnte hensyn; Avtalens ulike bestemmelser skulle *virke sammen*, det var viktig at bestemmelsene virket *effektivt*, og det samlede avtaleverket var utformet for å verne om eiermodellen. Dette kommer til uttrykk ved at Iversen viste til at ved *salg* av aksjer i Trønder-Avisa ville de øvrige aksjonærene ha forkjøpsrett og vil dermed kunne hindre at aksjonærer som ikke var ønsket som medaksjonærer kom inn i selskapet, og at «tilsvarende gjelder bestemmelser om styresamtykke ved aksjeoverdragelser». Han supplerte deretter med en merknad om at hvis «*vernet mot uønskede aksjonærer [skal] bli effektivt*» måtte også disse bestemmelsene suppleres av bestemmelser som gir vetorett ved fusjon og/eller fisjon.

3.3.6 Partenes etterfølgende opptreden

Avtalen ble inngått i 2010 og i perioden mellom avtaleinngåelsen og 2020 skal det ikke ha oppstått situasjoner som har aktualisert verken forkjøpsrett eller løsningsrett. Da Schibsted solgte sin minoritetspost i Polaris redegjorde Per Axel Koch de andre partene om dette, uten at dette avstedkom noen reaksjoner. Dette ble først aktuelt da aksjonærene i LLI besluttet å selge over 90 % av aksjene i LLI til Amedia. Polaris gjorde da løsningsretten gjeldende, hvilket altså ble bestridt og dermed gjenstand for en rettslig tvist.

Som det er redegjort for foran har *Tryuen* tatt til orde for at selv et kontrollskifte i et aksjeeiende selskap vil kunne utløse krav om styresamtykke for det aksjeeiende selskapets saksjer i «målselskapet», som - anvendt på dette avtaleforholdet - ville kunne bety at selv salget av majoriteten av aksjene i LLI i prinsippet kunne ha utløst et krav om styregodkjennelse i Selskapet. Dette ble jo imidlertid ikke krevd, heller ikke av Polaris, noe som gjerne skyldes at ingen tenkte på denne muligheten, samtidig som Polaris for sin del møtte den nye situasjonen med krav om innløsning av LLI sine aksjer i Selskapet.

Det er ikke holdepunkter for at noen av partene, verken forut for, eller under, retts tvisten mellom Polaris og LLI, tenkte på muligheten av at vedtektenes og aksjonæravtalens bestemmelse som styregodkjennelse av aksjeoverdragelser kunne komme til anvendelse i forhold til Polaris sitt erverv.

Frostating lagmannsrett avsa dom i ankesaken den 26. november 2021. I et etterfølgende notat fra styret i ASNT til representantskapet i ASNT (notatet er udatert, men skal være sendt den 22. desember 2021), redegjorde styret for status i ASNT og Trønder-Avisa i etterkant av lagmannsrettens dom (DU s. 969):

«...Det faktum at Innherred tapte rettssaken mot Polaris i to rettsinstanser kan være utfordrende for TA Media hvis det blir en rettskraftig dom. Vi er kun indirekte inne i denne saken, men det er stor sannsynlighet for at Polaris vil sitte med 48 % av aksjene og NT 52 % i TA i løpet av våren 2022. Advokatfirmaet Wiborg Rein har vært klar på at denne saken ville IT vinne. Men etter to rettsinstanser og knusende dom i begge for Innherred hvor de

også må betale saksomkostninger til Polaris, er det best å bu seg på at Polaris styrker sin posisjon i TA. Det er ikke sannsynlig at IT vil nå fram med sin anke, etter styrets mening. Men da vil vi understreke hvor viktig det har vært og vil bli, at NT har beholdt sin majoritetsposisjon i TA. Styret jobber aktivt med ulike scenarier når det gjelder eiersaken.

...

11. Dette er sannsynligvis et minst like stort slag mot Amedia som mot NT. Men konsernsjefen i Amedia har vært krystallklar på at de vil fortsette sitt arbeid i Trøndelag, og bidra til gode løsninger for NT og TA uansett hva som skjer i ankesaken til Høyesterett. Styret mener det er viktig at vi står fast ved våre mål om utviklingen av både NT og TA selv om tvisten mellom IT og Amedia kan være utfordrende. Både NT og TA må finne gode løsninger og vise styrke. I den sammenhengen har styret bedt konsernledelsen i Amedia om et «toppmøte» hvor vi drøfter situasjonen...»

Retten viser til at ASNT på dette tidspunktet, sammen med LLI, ville ha flertall i styret for selskapet, og dermed ville ha full kontroll på utfallet av en styrebehandling av aksjeoverdragelsen fra LLI til Polaris, men likevel er ikke muligheten for å stoppe overdragelsen gjennom styrets behandling omtalt som en mulighet. Tvert om; styret for ASNT synes uten videre å legge til grunn at det sannsynlige utfallet av tvisten mellom de to andre aksjonærene, etter en rettskraftig dom, ville være at Polaris ville få en eierandel på 48 %.

Det er for retten åpenbart at ingen av avtalepartene på dette tidspunktet tenkte på muligheten av å benytte bestemmelsen i vedtektene § 8 og aksjonæravtalen pkt 5.2. som et virkemiddel for å stoppe det som både ASNT og LLI opplagt ønsket å unngå - at Polaris skulle lykkes i å overta LLI sine aksjer i Selskapet. Ledelsen for hhv ASNT og LLI var skiftet ut siden Avtalen med Polaris ble inngått i 2010, slik at ledelsesrepresentantene formentlig ikke deltok i forhandlingene den gangen, og betydningen av partenes etterfølgende opptreden har dermed begrenset vekt. Det gjenstår imidlertid som et faktum at Polaris for sin del hadde en klar *forventning* om at de ville kunne overta LLI sine aksjer i Selskapet såfremt de fikk medhold i domstolene. Retten anser det tilsvarende sannsynliggjort at verken LLI eller ASNT for sin del hadde noen forventning om at det i siste omgang *ikke* var opp til domstolene, men opp til selskapets *styre*, der de to hadde flertallet av stemmene, endelig å avgjøre om Polaris skulle få overta Aksjene.

3.3.7 Lojalitetsplikten mellom kontraktsparter / aksjonærer

Retten viser til at Avtalen har en generell bestemmelse om at partene lojalt skal medvirke til at bestemmelsene i Avtalen opprettholdes, jf. Avtalen pkt. 10.

Retten viser videre til at lojalitetsplikt mellom kontraktsparter uansett vil være et tolkningsmoment når man søker å klarlegge det nærmere innholdet i et avtaleforhold. Det er videre sikker rett at det gjelder en ulovfestet lojalitetsplikt mellom parter i et kontraktsforhold. I *Haaskjold*, Kontraktsforpliktelser, 2. utgave, Oslo 2013, i pkt. 3.4.4 (JU1 s. 450) heter det generelt om dette:

«Domstolene vil normalt foretrekke et tolkingsresultat som fremmer lojalitet i kontraktsforhold. Når det skal treffes et valg mellom ulike tolkingsalternativer, vil det derfor kunne være relevant å se hen til lojalitetsbetraktninger. Lojalitetsbetraktninger kan ved tolkingen få betydning på ulike måter. ...

Som tolkingsmoment kommer lojalitetsbetraktninger inn i prosessen ved avveiningen av de ulike tolkingsdata. En gjennomgang av rettspraksis viser at lojalitet særlig tillegges betydning ved fastleggelsen av vektforholdet mellom avtalens ordlyd på den ene siden og avtalens formål og andre forhold på den andre siden.

...

Det er en nær sammenheng mellom rimelighet og lojalitet. ... I andre tilfeller benyttes lojalitetsbetraktninger nettopp for å unngå et urimelig resultat: Ved å oppstille krav til aktsom og lojal opptreden, kan man unngå en urimelighet som kontrakten isolert betraktet ville kunne medføre.»

Haaskjold uttaler videre om dette (JU1 hhv s. 451 og 452):

«Lojalitetsbetraktninger har som tolkingsmoment en nær sammenheng med læren om rettsmisbruk. Selv om det finnes få autoritative uttrykk for en slik lære i norsk rett, er det allikevel alminnelig antatt at det må oppstilles begrensninger på adgangen til å utøve en rett dersom rettsutøvelsen bærer preg av misbruk. En slik begrensning viser seg ved at det ikke alltid vil være tilstrekkelig at en kontraktspart har støtte for sitt standpunkt i avtalens ordlyd: Rettsutøvelsen må skje innenfor rammene av kontraktens ånd. Utnyttelse av en kontraktsposisjon som fremstår som usaklig eller vilkårlig, eller som for øvrig bærer preg av illojalitet overfor medkontrahenten eller kontrakten, vil lett kunne bli karakterisert som uhjemlet.

...

Alminnelige krav til lojalitet vil dermed kunne sette skranker for hvor langt en part kan gå i å utøve – og utnytte – sine rettigheter i kontraktsforholdet. Dette gjelder både ved tolkingen, når rettens innhold skal fastlegges, og ved selve utøvelsen av den rettsposisjonen som er etablert. Det avgjørende vil være terskelen for hva som til enhver tid anses som lojalt.»

Retten anser at dette er generelle hensyn som er aktuelle også i denne saken (jf. avsnittet over), dette i forhold til: (i) om avtaleverket mellom partene skal forstås slik at det gjelder krav til styresamtykke også der aksjer overtas etter Avtalens bestemmelse om løsningsrett, og - såfremt samtykkebestemmelsen gjelder - (ii) om dette også innebærer at de andre avtalepartene - både i egenskap av avtalepart og / eller i styresammenheng - skal stå *helt fritt* med hensyn til hvordan samtykkekompetansen utøves.

Lojalitetsplikten gjelder også for selskapsforhold, jf. Høyesteretts dom i Rt. 2012 s. 1628 (*Nordavis*), og dette har blitt tydeliggjort i ny rettspraksis, jf. Høyesteretts avgjørelse i HR-2020-1947A, jf. JU1 s. 175 (*Akademiet-dommen*).

Dommen omhandlet transaksjoner mellom konsernselskaper, herunder fra et datterselskap med en minoritetsaksjonær til selskaper som var heleid, og Høyesterett la til grunn at flere slike transaksjoner innenfor et konsern kan ses i sammenheng, og - i det aktuelle tilfellet -

gi grunnlag for det som ble ansett som en illojal verdioverføring mellom flertallsaksjonæren og mindretallsaksjonæren. Flertallet i Høyesterett slo fast, med støtte i forarbeidene til aksjeloven og juridisk teori, at aksjelovens enkelte regler må suppleres med en ulovfestet lojalitetsplikt (jf. avsnitt 45).

I en analyse av denne dommen i Jussens Venner 3/2021 har *Margrethe Buskerud Christoffersen* innledningsvis vist til at en konsekvens av at et aksjeeierforhold (i dette tilfellet avtalepartenes eierskap i Selskapet) springer ut av kontrakter, vil være at aksjeeiers avtaler med andre aksjeeiere (i dette tilfellet aksjonæravtalen) og selskapet (i dette tilfellet samarbeidsavtalen av 2010), samt vedtektene, vil være underlagt den alminnelige ulovfestede lojalitetsplikten. Buskerud Christoffersen legger for sin del til grunn at lojalitetskrav i aksjeselskapsforhold vil være mest aktuelt i selskaper som er basert på samarbeid mellom aksjeeiere, slik det typisk vil være i fåmannsselskap, hvilket er overførbart til avtalen mellom ASNT, LLI og Polaris om samarbeid om virksomheten i Trønder-Avisa, jf. Avtalen pkt. 2 (DU s. 55). Buskerud Christoffersen mener at det kan utledes fra Høyesteretts premisser i Akademiet-dommen at resonnementet i HR-2018-111-A (*Ree Minerals-dommen*) videreføres, samt at obligasjonsrettslige prinsipper utfyller aksjelovens bestemmelser. Det heter videre at begge dissedommene bekrefter at aksjeeiere både må forholde seg til de spesielle aksjerettslige reglene og de alminnelige obligasjonsrettslige reglene. Aksjelovens krav kan således anses som *minstekrav*, der aksjeeierne i tillegg må overholde alminnelige handlingsnormer, og et sentralt utslag av lojalitetsplikten vil være en plikt for partene til å forsøke å realisere kontraktens formål. Partene i et selskapsforhold vil også ha *negative forpliktelser*; som plikten til å avstå fra adferd som krenker andres interesser, noe som også omfatter plikten til å avstå fra rettsmisbruk, jf. også premissene i Akademiet-dommen.

Retten anser at domspremissen i Akademiet-dommen korresponderer med de generelle prinsippene som er utformet av *Haaskjold*, jf. foran (jf. også JU1 s. 451); at det er alminnelig antatt at det må oppstilles begrensninger på adgangen til å utøve en rett dersom rettsutøvelsen bærer preg av misbruk, og at en slik begrensning viser seg ved at det ikke alltid vil være tilstrekkelig at en kontraktspart har støtte for sitt standpunkt i avtalens ordlyd, men at rettsutøvelsen må skje innenfor rammene av «kontraktens ånd»; i dette tilfellet aksjonæravtalens forutsetninger og løsningsrettens formål. Retten viser videre til at *Haaskjold* altså la til grunn at utnyttelse av en kontraktsposisjon som fremstår som usaklig eller vilkårlig, eller som for øvrig bærer preg av illojalitet overfor medkontrahenten eller kontrakten, lett vil kunne bli karakterisert som *uhjemlet*.

Retten mener at både premissene fra Akademiet-dommen og de foran gjengitte uttalelsene fra juridisk teori er direkte overførbare til denne saken: Partene i Avtalen hadde en felles forståelse om at de sammen skulle utgjøre hele eierskapet i Trønder-Avisa og at de skulle samarbeide om driften av Selskapet, og de inngikk en gjensidig forpliktelse om sørge for at det ikke kom andre aksjonærer inn i Selskapet. Som ledd i dette siste ble bestemmelser om forkjøpsrett og løsningsrett inntatt i Avtalen som «sikkerhetsventiler; såfremt noen av aksjonærene likevel helt eller delvis skulle selge sine aksjer i Selskapet, ville de andre ha

forkjøpsrett. Og såfremt noen av aksjonærene skulle ønske / prøve å omgå dette, ved et salg av aksjene i *eget* selskap, risikerte man at dette selskapet ble «kastet ut» som aksjonær i Selskapet, ved at de andre aksjonærene kunne påberope seg løsningsretten. Samtidig hadde vedtektene en bestemmelse om styresamtykke ved aksjeoverdragelser, slik at selskapets styre uansett hadde kontroll på hvem som ble aksjonær i Selskapet, typisk ved at en av aksjonærene skulle selge sine aksjer uten at de andre avtalepartene skulle ønske å benytte seg av forkjøpsretten.

Slik sett virket hhv den generelle bestemmelsen om styresamtykke, bestemmelsene om gjensidig forkjøpsrett, og bestemmelsene om gjensidig løsningsrett *i samme retning* ; dette var alle virkemidler for å kunne ivareta partenes felles forutsetning ved inngåelse av aksjonæravtalen; at eierskapet ble forbeholdt de tre partene, inkludert en forutsetning om at ikke både Polaris og Amedia skulle være aksjonær i Trønder-Avisa, slik at aksjer ikke skulle selges til andre. Dette understøttes av mailen fra advokat Iversen til partene den 15. desember 2009. Forkjøpsrettens og løsningsrettens formål var å sikre at denne forutsetningen ble ivaretatt, og det samme gjaldt for bestemmelsen om styresamtykke. Sammenhengen i dette regelverket tilsier dermed at den ene bestemmelsen ikke var ment å skulle kunne nøytralisere den andre. Et krav om anvendelse av samtykkeklausulen for derved å *blokkere* en ellers rettmessig utøvelse av løsningsrettsbestemmelsen, må i dette tilfellet anses som et brudd på både den *ulovfestede* og *avtalefestede* lojalitetsplikten mellom de to partene, og det selv om det skjer ved utnyttelse av en formell kontraktsposisjon (vedtektsbestemmelsen om styresamtykke). Dette understøttes også av Avtalens ordlyd, jf. at det følger av pkt. 10 at partene plikter å etterleve Avtalen og dens intensjon på lojal måte, jf. DU s. 88.

Rettens vurderinger innebærer at vedtektenes og Avtalens bestemmelse om styresamtykke generelt gjelder også der overdragelser er basert på løsningsrett. Det er samtidig rettens klare vurdering at en rimelig tolkning av avtaleforholdet mellom ASNT og Polaris, herunder hensynet til sammenhengen mellom de enkelte bestemmelsene i aksjonæravtalen, samt hensynet til lojalitetsplikten mellom de to partene, tilsier at partene har en *plikt* til å bidra til at Avtalens forutsetninger og formål, inkludert løsningsrettens formål, blir gjennomført. Det er videre rettens vurdering at Avtalen dermed innebærer at partene ikke står fritt med hensyn til styrets avgjørelse i forhold til om styrets samtykke skal gis.

3.3.8 Nærmere om aksjonærenes plikt til å medvirke til styrets samtykke

Saksøker har anført at ASNT er pliktig til å instruere «sine» styremedlemmer til først å innkalle til et nytt styremøte i Selskapet, og på dette styremøtet å stemme for å omgjøre styrets beslutning av 9. mars 2022. Saksøkte har for sin del anført at dette vil det ikke være adgang til, da styrets medlemmer uansett ikke kan instrueres.

Dette spørsmålet handler i realiteten om forholdet mellom avtalerettslige regler og selskapsrettslige regler, og har en side til aksjonæravtalers selskapsrettslige virkning.

Retten viser til at aksjonæravtaler i utgangspunktet bare har *avtalerettslige virkninger*; den binder de parter som er part i avtalen, og motsatt; den har ikke avtalerettslige virkninger for de som *ikke* er part i avtalen, inkludert for det aktuelle målselskapet. I dette tilfellet er Trønder-Avisa for øvrig ikke part i Avtalen (uten at dette har betydning). Et like klart rettslig utgangspunkt er at en aksjonæravtale ikke har selskapsrettslige virkninger. Det heter om dette utgangspunktet i *Aarbakke m. fl.*, Aksjeloven og allmennaksjeloven, 4. utg. s. 31, at

«En aksjonæravtale har som det klare utgangspunktet bare virkning for de aksjeeierne som er parter i avtalen, og har ikke virkning for selskapet. Dette betyr at selskapet ikke er bundet av avtalen, og aksjonæravtalen har som det klare utgangspunkt heller ikke betydning for selskapets rettsstilling. Dette betyr at avtalens bestemmelser må gjennomføres etter selskapsrettslige regler for å få virkning overfor selskapet. F. eks. må en avtale om sammensetningen av styret, derfor gjennomføres i selskapet ved at partene i avtalen stemmer i selskapets generalforsamling i samsvar med det som er bestemt i avtalen.»

Det er videre allment akseptert at avtalefriheten er videre enn vedtektsfriheten; en aksjonæravtale kan inneholde bestemmelser som ikke lovlig kan inntas i vedtektene. Dette er ofte nettopp poenget med i det hele å inngå aksjonæravtaler - partene ønsker å regulere forhold som ikke kan tas inn i vedtektene, og ikke minst regulere hva og hvordan nærmere angitte saker skal behandles i målselskapets organer. Det er samtidig et like klart utgangspunkt at partene i en aksjonæravtale ikke kan forplikte seg til å gjennomføre noe i målselskapet som er i strid med preseptoriske regler i aksjeloven m.v. (jf. *Aarbakke m fl*, s. 31).

I juridisk teori er det ofte gjort et skille mellom avtalebestemmelser som er ment å binde målselskapets organer, og bestemmelser som (kun) er ment å binde avtalepartene. Det helt klare utgangspunktet er at førstnevnte typer avtalebestemmelser ikke gyldig kan avtales, og at de - tolket etter sin ordlyd - er ugyldige. *Woxholth*, Aksjonæravtaler, 3. utg. hhv s. 162 og 163 uttaler om dette:

«At partene i en aksjonæravtale ikke kan binde selskapsorganene, er egentlige bare et utslag av utgangspunktet om at aksjonæravtaler ikke kan gis selskapsrettslige virkninger.

...

På tross av at organbindinger altså ikke gyldig kan avtales, er slike bestemmelser svært vanlig å finne i aksjonæravtaler. Avsnitt 8.4.1 gir flere eksempler på dette og viser at slike ugyldige organbindinger ofte må tolkes som om de oppstiller en gyldig stemmerettsforpliktelse (aktørbinding).»

I dette tilfellet har ASNT, LLI og Polaris ikke eksplisitt avtalt noe om hvordan de skulle opptre i Selskapets organer, verken hva gjelder bestemmelsen om styresamtykke ved aksjeoverdragelser eller i forhold til bestemmelsene om hhv forkjøpsrett og løsningsrett. Partene har derimot tatt inn en egen, generell bestemmelse om hvordan partene skal sikre at Avtalens ulike bestemmelser blir overholdt, og gjennomført i Trønder-Avisas selskapsorganer, jf. Avtalen pkt. 10, som lyder:

«Partene er enige om å anvende sin innflytelse i Selskapet slik at bestemmelsene og intensjonene i Avtalen overholdes av Selskapet og dets tillitsmenn. Partene plikter således, selv og gjennom å instruere sine representanter, lojalt å yte den medvirkning som er eller måtte bli nødvendig for at bestemmelsene og intensjonene i Avtalen overholdes, herunder også ved opptreden og stemmegivning i Selskapets organer. Partene forplikter seg til å etterleve Avtalen og dens intensjon på lojal måte.

Dersom styremedlem(mer) nominert av en Part ikke etterlever Avtalen, forplikter Parten seg til å bidra til at disse styremedlemmene umiddelbart erstattes av nytt styremedlem utpekt av Parten. Tilsvarende er Partene forpliktet til å medvirke til at vedtak i Selskapets organer som er i strid med Avtalen reverseres ved nye vedtak i styret eller generalforsamling.»

Saksøker har for sin del anført at denne bestemmelsen medfører en plikt for ASNT til å «instruere» de styremedlemmene som er valgt av ASNT til å stemme slik at styrevedtaket om samtykkenektelse blir omgjort, jf. påstanden pkt. 2. Saksøker legger da til grunn at selv om det *formelt* skulle gjelde et samtykkekrav, må styret uansett gi samtykke når ervervet skjer på bakgrunn av en løsningsrett som er avtalt å gjelde mellom samtlige aksjonærer i selskapet, da de aksjonærvalgte styremedlemmene ikke stod fritt til å stemme ja eller nei etter eget skjønn, men pliktet lojalt å etterleve aksjonæravtalen og dens intensjoner. Det er som støtte for dette vist til Agder lagmannsretts dom av 4. april 1997, RG 2008 s.101.

Retten viser for sin del til at bestemmelsen i Avtalen pkt. 10 i utgangspunktet er i samsvar med bakgrunnsrettens utgangspunkt; om at aksjonæravtalers bestemmelser ikke vil ha direkte selskapsrettslige virkninger, og at bestemmelsene derfor må implementeres i Selskapets organer ved stemmegivning i hhv generalforsamling, styre m.v. Det er samtidig slik at det ikke kan avtales hvordan selskapsorganene skal utøve den kompetanse vedkommende organ er tillagt etter aksjeloven - det vil være en ugyldig avtalebestemmelse, jf. også det som foran er lagt til grunn om ulike typer organbindinger, jf. også at dette er preseptoriske regler som dermed ikke kan fravikes ved en aksjonæravtale. Det er dessuten slik at en bestemmelse i en aksjonæravtale som måtte representere (forsøk på) en slik organbinding heller ikke vil være en personlig avtalebinding for de enkelte medlemmene i hhv styret og generalforsamling, hvilket også er anført av saksøkte i denne saken.

Avtalebestemmelsen om at representanter for ASNT (og Polaris) forutsettes å stemme på en bestemt måte vil ikke være direkte bindende for de enkelte styremedlemmene (uaktet at det til en viss grad er personfelleskap med ASNT sitt styre). I tillegg kommer at den instruksjon som avtaleparten måtte gi til de enkelte styremedlemmene heller ikke vil være rettslig bindende for disse. Dette som følge av at utøvelse av tillitsverv i et aksjeselskaps organer er et personlig verv, der vedkommende tillitsvalgte ikke med rettslig virkning kan instrueres av andre mht hvordan vedkommende skal opptre og stemme i selskapets organer, heller ikke av den part som har valgt vedkommende, jf. også at vedkommende tillitsvalgte har et selvstendig ansvar for å ivareta *selskapets* interesser (jf. også aksjelovens

bestemmelser om styreansvar), jf. også *Andenæs*, Aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper, 2006, s. 64, note 10. Et styremedlem kan derfor heller ikke gyldig selv inngå en avtale som binder styremedlemmets utøvelse av vervet, jf. også *Andenæs*, s. 63-64, og *Woxholth* s. 167.

Dette kunne ha stilt seg annerledes om saksøker i stedet hadde lagt ned påstand om at ASNT på *generalforsamling* i Selskapet pliktet å stemme i favør av en instruks til styret om omgjøre sin beslutning om samtykkenektelse. Her ville en slik plikt være bindende direkte for ASNT som part, også i egenskap av aksjonær på *generalforsamling* i Selskapet, der ASNT i tillegg vil representere en majoritet av stemmene. En eventuell slik instruks fra *generalforsamlingen* ville også vært bindende for styret; selv om det er styret i det aktuelle målselskapet (Trønder-Avisa) som skal gi samtykke, jf. § 4-16, vil *generalforsamlingen* i målselskapet både ha instruksjons- og omgjøringsrett, jf. *Andenæs*, Aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper, Oslo 2006 s. 185.

I denne saken er imidlertid pkt. 2 i saksøkers påstand basert på Avtalen pkt.10, som forutsetter at styremedlemmer valgt av ASNT skal instrueres om å godkjenne aksjeoverdragelsen fra LLI til Polaris. Denne bestemmelsen kan imidlertid ikke gyldig gis den selskapsrettslige virkning som partene synes å ha forutsatt ved avtaleinngåelsen. *Woxholth* (s. 232) oppstiller for sin del tre alternative løsninger i tilfeller hvor avtaler er utformet slik at de etter ordlyden tar sikte på å gis selskapsrettslige virkninger: (i) at hele avtalen settes til side som ugyldig, (ii) at bare den ugyldige bestemmelsen settes til side, men at avtalen for øvrig står seg som gyldig, og (iii) at den ugyldige bestemmelsen tolkes slik at den oppstiller en gyldig avtalerettslig forpliktelse. Han legger til at det som regel vil være naturlig å løse dette spørsmålet «ad tolkningsvei», i tråd med alternativ (iii). Han uttaler at dette vil være best i samsvar med *avtalens formål*, og at det må antas at partene normalt har ment at *avtalens effektivitet* skal sikres, så langt det lar seg gjøre (s. 236), samt det følgende:

«Bestemmelser i en aksjonæravtale som det vil være naturlig å tolke på denne måten, kan for eksempel være bestemmelser om rett til å kreve sine aksjer innløst av selskapet, rett til å kreve en annen aksjonær utelukket, eller til å kreve selskapet oppløst. I den grad slike bestemmelser ikke kan kreves gjennomført med selskapsrettslige virkning, kan man for eksempel tenke seg at avtalen må tolkes slik at den oppstiller en stemmerettsforpliktelse (rettens understrekning) av samme innhold, ...»

Retten mener at dette er tilfellet i denne saken. Partene i Avtalen har påtatt seg en gjensidig forpliktelse knyttet til hhv forkjøpsrett og løsningsrett, domstolene har slått fast at Polaris' utøvelse av løsningsretten var rettmessig, og LLI ble i henhold til dette dømt til å overføre sine aksjer til Polaris. Retten har foran konkludert med at styrets vedtak ikke var usaklig, og dermed heller ikke ugyldig. ASNT har imidlertid forpliktet seg til å respektere de to andre avtalepartenes løsningsrett, og i avtaleforholdet med Polaris er ASNT dermed forpliktet til å opptre slik at styrets samtykkekompetanse utøves på en slik måte at den ikke

kommer i veien for løsningsrettens formål, i dette konkrete tilfellet ved å bidra til at aksjeovergangen til Polaris etter utøvd løsningsrett blir gjennomført.

ASNT er dermed i realiteten underlagt en stemmerettsavtale knyttet til hvordan dette selskapets representanter skal opptre i Trønder-Avisa sitt styre. De enkelte styremedlemmene som er valgt av ASNT vil derimot *ikke* være rettslig forpliktet til å innrette seg etter en instruks fra styret for ASNT. Selv om avtaleforpliktelsen mellom ASNT og Polaris er gyldig, inter partes, er det rettens vurdering at domstolene ikke bør oppstille en handleplikt som går ut på å instruere tillitsvalgte i Selskapet, som mottakerne av instruksene ikke vil være rettslig forpliktet til å følge. Dette anses å ville stride mot lovens system, samt stride mot hensynet til styrevervets egenart.

Denne forpliktelsen for ASNT innebærer imidlertid fortsatt at dette selskapet må besørge at dets avtaleforpliktelser overfor Polaris blir oppfylt, hvilket i dette tilfellet vil bety å medvirke til at styret i Selskapet godkjenner overdragelsen til Polaris. Såfremt styrets medlemmer enten ikke vil ønske å behandle saken på nytt, eller under en slik behandling skulle velge på nytt å nekte Polaris samtykke, vil ASNT ha plikt til å besørge at nye styremedlemmer blir valgt, noe de for øvrig vil ha full adgang til også kraft av sitt flertall på generalforsamlingene i Selskapet.

Retten understreker for ordens skyld at denne avtaleforpliktelsen for ASNT ikke innebærer brudd på preseptoriske selskapsrettslige regler, jf. at styret for Selskapet vil ha full adgang til å godkjenne aksjeoverdragelsen til Polaris.

3.3.9 Nærmere om saksøkers påstander

I saken mot ASNT har Polaris lagt ned to materielle påstander; hhv 1) om at det ved utløst løsningsrett etter aksjonæravtalen ikke gjelder krav til styresamtykke for aksjeervervet, og 2) at ASNT skal instruere sine styrerepresentanter i Trønder-Avisa om å stemme slik at styrevedtaket av 9. mars 2022 oppheves og det gis samtykke til Polaris' aksjeerverv.

Retten er foran kommet til at saksøker / Polaris gis medhold i det materielle i tvisten med ASNT; knyttet til ASNT sin avtaleforpliktelse. Medlemmene i styret for Trønder-Avisa vil imidlertid ikke kunne «instrueres» om å omgjøre sitt tidligere vedtak. Det kan derfor ikke avses en domsslutning i henhold til saksøkers påstand pkt. 2.

Retten er i utgangspunktet bundet av partenes påstander. Retten viser samtidig til at retten, ut fra en mer-til-det-mindre betraktning, vil kunne justere en nedlagt påstand, jf. også *Robberstad*, Sivilprosess, 2013, s. 292, med henvisning til NOU 2001:32. Robberstad uttaler om dette:

«Det sies gjerne at påstandene utgjør både en kvantitativ og en kvalitativ begrensning: Retten kan ikke gi noe mer og ikke noe annet enn det som er påstått. Det er viktig å være klar over at den kvalitative begrensningen stort sett handler om at retten ikke

kan gå utenfor det fremsatte kravet, altså den regelen vi så på i forrige punkt. Forarbeidene nevner som eksempel at saksøker har krevd fastsettelsesdom, det vil da være noe kvalitativt annet å gi ham fullbyrdsdom for kravet (NOU 703). Grunnen er at disse to tradisjonelt sett er blitt sett på som forskjellige krav. Krav om fullbyrdsdom blir ansett å ta høyde for begge deler, slik at retten da kan gi fastsettelsesdom (fra det mer til det mindre), men ikke omvendt.»

I dette tilfellet anser retten at det for Polaris er mest påkrevd å få en avklaring på ASNT sin plikt til å medvirke til at styrets samtykkekompetanse ikke kommer i veien for løsningsrettens formål. Den domsslutning som svarer ut dette må samtidig hensynta selskapsrettslige regler, og saksøker kan dermed ikke gis fullt medhold i den påstanden som er nedlagt. Retten er kommet til at det riktige utfall vil være at det fattes en domsslutning om at ASNT plikter å *medvirke til* at styret i Trønder-Avisa gir det nødvendige samtykke til Polaris sitt erverv av aksjer i Selskapet. En slik domsslutning er dessuten innenfor saksøkers påstand.

Hva gjelder påstanden pkt. 1, er det spørsmål om dette er et påstandspunkt som saksøker kan kreve dom for, såfremt pliktsubjektet i realiteten skulle anses å være *Selskapet*. I så fall skulle påstanden vært avvist, hvilket imidlertid ikke er anført i saken. Retten tolker imidlertid påstanden som en fastsettelsespåstand for rettighetsforholdet (kun) mellom partene, der ASNT er subjekt for den etterlevelsen av et slikt tolkningsresultat som påstanden beskriver. Det kan uansett synes som konsekvensen for saksøkte er noe uklar, jf. også at ordlyden i pkt. 1 og pkt. 2 kan synes noe motstridende, samt at det er uklart hvilke konkrete rettsfølger som følger av påstanden pkt. 1. Retten har ansvar for at en dom i saken er tilstrekkelig klar, og da retten anser at dette påstandspunktet er nært knyttet til den handleplikt som oppstilles for ASNT i det andre påstandspunktet, er det rettens vurdering at saksøkers påstand i denne saken må ses i sammenheng, der påstanden i pkt. 1 isolert sett anses som overflødig, og «konsumeres» av påstanden pkt. 2. Retten er derfor kommet til at det riktige vil være å fatte én domsslutning for de materielle påstandspunktene i saken mot ASNT.

3.5 Sakskostnader

Det er i disse sakene påløpt betydelige sakskostnader.

Saksøker har inngitt en sakskostnadsoppgave med salær og kostnader tilsvarende kr 1.937.943, og det er opplyst at salæret kan fordeles likt på de to sakene, hvilket gir kr 986.971,5 for hver sak.

De saksøkte har inngitt en sakskostnadsoppgave der salær og kostnader tilsvarende kr 1.707.200,99, samlet kr 3.414.402.

Etter tvisteloven § 20-2 første ledd er hovedregelen at en part som har «vunnet saken», har krav på full erstatning for sine sakskostnader fra motparten. Saken er vunnet dersom parten

har fått medhold «fullt ut eller i det vesentlige, eller hvis motpartens sak er avvist...», jf. tvisteloven § 20-2 annet ledd første punktum.

Fra denne hovedregelen gjelder unntak i to retninger; for det første kan motparten bli fritatt helt eller delvis for erstatningsansvar hvis «tungtveiende grunner» gjør det rimelig, jf. tvisteloven § 20-2 tredje ledd. I § 20-2 tredje ledd bokstavene a) - c) er det listet opp momenter som det skal legges «særlig vekt på», uten at denne oppstillingen er uttømmende, men det overordnede *vurderingstemaet* etter § 20-2 tredje ledd er uansett at det foreligger tungtveiende grunner. For det andre kan en part bli pålagt sakskostnader helt eller delvis selv om motparten ikke har vunnet saken, jf. §§ 20-3 om «medhold av betydning uten å vinne saken» og 20-4 om særlige ansvarsbetingende omstendigheter.

I dette tilfellet er det to saker som er forent til felles behandling, og med to ulike saksøkte, og sakskostnadsspørsmålet må behandles separat for hver av sakene.

I sak 22-049777 har saksøkte, Trønder-Avisa, fått medhold i at styrevedtaket ikke er ugyldig. I sak 22-049776 har saksøker, Polaris, fått medhold i det materielle i saken - om at AS Nord-Trøndelag har en forpliktelse iht aksjonæravtalen som innebærer at ASNT må medvirke til at Polaris får styresamtykke for sitt aksjeervert, slik at løsningsretten skal blir gjennomført, selv om saksøker ikke har fått fullt medhold i sin påstand, hva gjelder kravet om at styremedlemmer valgt av ASNT skal instrueres om å omgjøre styrebeslutningen.

Hva gjelder sak 22-049777 er det dermed spørsmål om Trønder-Avisa skal få dekket sine sakskostnader. Retten finner her grunn til å peke på at saksøker gjennom både saksforberedelsen og i retten har fremholdt at søksmålet mot ASNT var «hovedsaken», og at søksmålet mot Selskapet «kun» var nødvendiggjort for å oppfylle søksmålsfristen i aksjeloven, slik at Selskapet ikke kunne tvangsselge Aksjene, med den konsekvens at saken mot ASNT ble «innholdsløs». Saksøkte har riktignok ikke vært enig i dette utgangspunktet, basert på anførselen om at Selskapets styre uansett ikke vil være bundet av en dom som måtte gå i disfavør av ASNT. Selv om de to sakene skal avgjøres hver for seg, og dette også gjelder for sakskostnadene, er det rettens vurdering at *kjernen* i hele dette sakskomplekset er hvorvidt ASNT er pliktig til å medvirke til at det fattes en ny beslutning, slik at løsningsretten for Polaris blir gjennomført. I forhold til dette overordnede spørsmålet har Polaris fått medhold, men da direkte overfor ASNT. Det må like fullt være naturlig å se hen til dette forholdet, samt det prosessuelle hensynet bak saksanlegget, i forhold til om det foreligger tungtveiende grunner til at Trønder-Avisa ikke skal tilkjennes sakskostnader. I tillegg kommer at spørsmålet om det gjelder krav om styresamtykke i disse sakene ikke har vært opplagt, jf. også at dette ikke har vært avklart i rettspraksis. Retten anser at det derfor var god grunn til å få saken prøvd, jf. tvisteloven § 20-2 tredje ledd, bokstav a). Da retten i tillegg, etter en samlet vurdering, også anser at tungtveiende grunner gjør det rimelig å fritta Polaris for Trønder-Avisa sine sakskostnader, er retten kommet til at de to partene dekker hver sine kostnader.

Hva gjelder sak 22-049776, er det rettens vurdering at ingen av partene har vunnet saken fullt ut eller i det vesentlige, men at Polaris har fått medhold av betydning, jf. tvisteloven § 20-3. Hva gjelder vilkåret om tungtveiende hensyn, viser retten til at de hensyn som er vektlagt i forhold til den andre saken, jf. over, og at Polaris har fått medhold i det som kan anses som kjernen i hele dette sakskomplekset. Retten viser til at det ved anvendelse av bestemmelsen skal tas hensyn til hvor mye parten har fått medhold, og retten at saksøker i denne saken har fått medhold i at ASNT skal medvirke til at Polaris får overført Aksjene, slik at formålet bak løsningsretten blir ivaretatt, og slik at ASNT må oppfylle sine avtaleforpliktelser. Når Polaris ikke anses å ha vunnet saken fullt ut eller i det vesentlige, er det fordi ASNT har fått medhold i sine anførsler basert på de selskapsrettslige hensyn, og som bl. a. innebærer at styremedlemmene i Selskapet ikke kan instrueres. Dette er også gjenspeilet i domsslutningen.

Ved anvendelse av tvisteloven § 20-3 kan vedkommende part helt eller delvis tilkjennes sakskostnader. I henhold til rettspraksis og juridisk teori, jf. *Schei m.fl.*, Tvisteloven, 2007, s. 917, er det mest aktuelt å tilkjenne delvise sakskostnader. Retten mener at dette gjelder også i denne saken, slik at saksøker skal få erstattet kr 750.000 av sine sakskostnader i denne saken. Rettsgebyret for 5 rettsdager tilsvarer kr. 21.131. I og med at dette dekker begge sakene, anser retten at det rettsgebyret som skal erstattes kan settes tilsvarende 3 rettsdager; kr 13.673.

Det er ikke krevd dekning av merverdiavgift, da Polaris har fradragsrett for slik avgift.

Det er samtidig rettens vurdering at ASNT ikke har fått medhold av betydning, selv om selskapet har fått medhold i sentrale påstandsgrunnlag knyttet til selskapsrettslige forutsetninger m.v., jf. over. ASNT tilkjennes derfor ikke sakskostnader.

DOMSSLUTNING

I sak 22-049776TVI-TTRO/TSTE:

1. AS Nord Trøndelag plikter innen to uker fra rettskraftig dom å medvirke til at styret i Trønder-Avisa AS gir det nødvendige samtykke til Polaris Media ASA sitt erverv av 856 aksjer i Trønder-Avisa AS.
2. AS Nord Trøndelag ved styrets leder dømmes til innen to - 2 - uker fra dommens forkynnelse å betale sakskostnader til Polaris Media ASA med kr 763.673 - kronersjuhundreogsekstiretusensekshundreogsyttitre.

I sak 22-049777TVI-TTRO/TSTE:

1. Trønder-Avisa AS frifinnes.
2. Partene bærer sine egne sakskostnader.

Retten hevet

Brynjulf Moe

Veiledning om anke i sivile saker vedlegges.

Veiledning om anke i sivile saker

I sivile saker er det reglene i tvisteloven kapitler 29 og 30 som gjelder for anke. Reglene for anke over dommer, anke over kjennelser og anke over beslutninger er litt ulike. Nedenfor finner du mer informasjon og veiledning om reglene.

Ankefrist og gebyr

Fristen for å anke er én måned fra den dagen avgjørelsen ble gjort kjent for deg, hvis ikke retten har fastsatt en annen frist. Disse periodene tas ikke med når fristen beregnes (rettsferie):

- fra og med siste lørdag før palmesøndag til og med annen påskedag
- fra og med 1. juli til og med 15. august
- fra og med 24. desember til og med 3. januar

Den som anker, må betale behandlingsgebyr. Du kan få mer informasjon om gebyret fra den domstolen som har behandlet saken.

Hva må ankeerklæringen inneholde?

I ankeerklæringen må du nevne

- hvilken avgjørelse du anker
- hvilken domstol du anker til
- navn og adresse på parter, stedfortredere og prosessfullmektiger
- hva du mener er feil med den avgjørelsen som er tatt
- den faktiske og rettslige begrunnelsen for at det foreligger feil
- hvilke nye fakta, bevis eller rettslige begrunnelser du vil legge fram
- om anken gjelder hele avgjørelsen eller bare deler av den
- det kravet ankesaken gjelder, og hvilket resultat du krever
- grunnlaget for at retten kan behandle anken, dersom det har vært tvil om det
- hvordan du mener at anken skal behandles videre

Hvis du vil anke en tingrettsdom til lagmannsretten

Dommer fra tingretten kan ankes til lagmannsretten. Du kan anke en dom hvis du mener det er

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i dommen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Hvis du ønsker å anke, må du sende en skriftlig ankeerklæring til den tingretten som har behandlet saken. Hvis du fører saken selv uten advokat, kan du møte opp i tingretten og anke muntlig. Retten kan tillate at også prosessfullmektiger som ikke er advokater, anker muntlig.

Det er vanligvis en muntlig forhandling i lagmannsretten som avgjør en anke over en dom. I ankebehandlingen skal lagmannsretten konsentrere seg om de delene av tingrettens avgjørelse som er omtvistet, og som det er knyttet tvil til.

Lagmannsretten kan nekte å behandle en anke hvis den kommer til at det er klart at dommen fra tingretten ikke vil bli endret. I tillegg kan retten nekte å behandle noen krav eller ankegrunner, selv om resten av anken blir behandlet.

Retten til å anke er begrenset i saker som gjelder formuesverdi under 250 000 kroner

Hvis anken gjelder en formuesverdi under 250 000 kroner, kreves det samtykke fra lagmannsretten for at anken skal kunne bli behandlet.

Når lagmannsretten vurderer om den skal gi samtykke, legger den vekt på

- sakens karakter
- partenes behov for å få saken prøvd på nytt
- om det ser ut til å være svakheter ved den avgjørelsen som er anket, eller ved behandlingen av saken

Hvis du vil anke en tingretts kjennelse eller beslutning til lagmannsretten

En *kjennelse* kan du som hovedregel anke på grunn av

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i kjennelsen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Kjennelser som gjelder saksbehandlingen, og som er tatt på bakgrunn av skjønn, kan bare ankes dersom du mener at skjønnsutøvelsen er uforsvarlig eller klart urimelig.

En *beslutning* kan du bare anke hvis du mener

- at retten ikke hadde rett til å ta denne typen avgjørelse på det lovgrunnlaget, eller
- at avgjørelsen åpenbart er uforsvarlig eller urimelig

Hvis tingretten har avsagt dom i saken, kan tingrettens avgjørelser om saksbehandlingen ikke ankes særskilt. Da kan dommen isteden ankes på grunnlag av feil i saksbehandlingen.

Kjennelser og beslutninger anker du til den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Anken avgjøres normalt ved kjennelse etter skriftlig behandling i lagmannsretten.

Hvis du vil anke lagmannsrettens avgjørelse til Høyesterett

Høyesterett er ankeinstans for lagmannsrettens avgjørelser.

Anke til Høyesterett over *dommer* krever alltid samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg. Samtykke gis bare når anken gjelder spørsmål som har betydning utover den aktuelle saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken behandlet av Høyesterett. Anke over dommer avgjøres normalt etter muntlig forhandling.

Høyesteretts ankeutvalg kan nekte å ta anker over *kjennelser* og *beslutninger* til behandling dersom anken ikke reiser spørsmål av betydning utover den aktuelle saken, og heller ikke andre hensyn taler for at anken bør prøves. Anken kan også nektes fremmet dersom den reiser omfattende bevisspørsmål.

Når en anke over kjennelser og beslutninger i tingretten er avgjort ved kjennelse i lagmannsretten, kan avgjørelsen som hovedregel ikke ankes videre til Høyesterett.

Anke over lagmannsrettens kjennelser og beslutninger avgjøres normalt etter skriftlig behandling i Høyesteretts ankeutvalg.

